

ДИМИТЪР ПЕЕВ
ФОТОННИЯТ ЗВЕЗДОЛЕТ

chitanka.info

ПРОЛОГ

Днес е моят ден на Новото име. Навършвам четиринадесет години. Но аз ще запазя името, което са ми дали мама и татко. — Астер! Нима мога да го заменя с друго?

Колко гордо звучи то! Името на първия човек, роден извън пределите на Слънчевата система, роден на Неогеа, под лъчите на вишневото слънце.

Атаир ми обясни, че то произлиза от езика на някакъв отдавна изчезнал народ, населявал Синята планета преди хиляди години, и означава „звезден“. А кой има повече право от мен да го носи, от мен — родения край далечната звезда?

Сега вече тя и за мен е далечна. Пред мен, в черния кръг на телескопичния екран, сияе моето ново слънце — звезда от спектралния клас дГ-3. А край него, едва забележима, блещука малка синя точица — моята планета, Земята.

Моята? Аз съм единственият човек, който не може да я нарече родна. Там ни очакват милиарди хора, стотици милиони момчета на моята възраст. Дали те наистина ми приличат? Възможно ли е да има толкова неизброимо много хора?...

Там, на Земята, бушували огромни сини морета и океани, извисявали се гигантски снежни планини, растели безброй дървета и цветя. И въздухът бил кристален, прозрачен, навсякъде такъв, както в помещенията на звездолета. Небето не било черно, а дълбоко, лазурно и бели облаци плавали из него.

До Земята остават двадесет и осем светлинни дни. Още четиристотин и четиридесет денонощия и звездолетът ще кацне на определения му астероид. След това — пътуване с планетолет до изкуствения спътник, спускане на Земята...

Там ще мога да се разхождам без скафандър по поляните, покрити с трева, да плавам из реките, да се изкачвам по планините. Към тяхното слънце не можело да се гледа. Толкова силно светело. И кожата изгаряла от лъчите му. А моето, вишневото, едва си спомням.

Аз съм израснал без слънце. За мен слънце бяха осветлителните тела на звездолета, небе — отворът на илюминатора, а човечеството — екипажът.

Всички се завръщат на Земята, а аз отивам. Те броят дните, които им остават, а аз съм само любопитен.

Днес (това беше един от подаръците ми) Атаир ме взе със себе си в обсерваторията. Изглежда нарочно беше насочил предварително главния рефлектор. Той само погледна и ми отстъпи креслото под окуляра.

— Виж, Астер, онази синя точка в центъра на зрителното поле — това е нашата Земя, това е твоята планета. Полюбувай ѝ се и след това прочети тази тетрадка. И тя е подарък за теб. Погледай, помисли и тогава ела при нас. Ние ще те чакаме в салона. Но не бързай. Обсерваторията е свободна, можеш да останеш тук сам колкото желаш.

И излезе.

Вече три и половина години корабът намалява скоростта си. Знам, че сега всяка секунда се приближаваме с тридесет и осем хиляди километра към Земята. Знам, че тя трябва да става все по-близка, гледам синята точица, но не я чувствавам да се приближава. Тя си остава за мен все така далечна.

Защо не се решавам да кажа — и чужда? Нима съм длъжен да обичам тази планета само защото мама и татко са се родили на нея, защото всички наоколо ми с толкова любов и нетърпение очакват да я видят отново? С какво тя е по-хубава от Неогеа? Защо зелените гори на Земята трябва да са по-красиви от покритите с виолетови и вишневи кристали полета на планетата, на която съм се родил аз? С какво синьото земно небе превъзхожда моето, черното? И защо ми е нужно тяхното ослепяващо, изгарящо слънце? Аз съм човек, аз мога навсякъде да си създам слънце, моя ще бъде цялата Галактика!

Тетрадката е в ръцете ми. Какво крие тя? Изживяванията на екипажа? На моите родители? Или нещо още по-важно?

ПЪРВИ РАЗКАЗ

КАК ПОБЕДИХМЕ ВРЕМЕТО И ПРОСТРАНСТВОТО

Ние, приятелите на твоите баща и майка, решихме да ти поднесем като подарък за твоя ден на Новото име описанието на нашата експедиция. Как и защо бе организирана тя, можеш да прочетеш в историята на звездоплаването. В корабния дневник ще намериш всички данни за протичането на полета. А ние искаме да ти разкажем за това, което не е отбелязано в служебните книжа, за това, което преживявахме ние, хората, за съдбата на твоите родители.

Ти познаваш всички ни и лесно ще разбереш кой от нас кога ти говори, кога описва своите изживявания. Но ние ще ти говорим и от името на нещо много по-голямо, което тепърва ще опознаеш. Ние ще ти говорим от името на Човечеството. Затова — слушай!

Последният спомен на всички ни, преди да потънем в безкрайната черна бездна, е един и същ.

Планетолетите с изпращачите са се отдалечили на милиони километри. Ние сме вече сами. Можем да започнем.

Телур, твоят баща, седи неподвижен, тържествен и невъзмутим пред таблото за управление на фотонния реактор. Всички лампички светят в зелено. Само една — показваща готовността на магнитните контейнери — още е жълта. Но ето — и тя премигва, превръща се в зелена.

— Включвам магнитното поле.

Гласът на Телур е спокоен. На тези, които не го познават, би се сторил равнодушен.

Никой не говори. Никой не диша. Само слушаме.

— Включвам струя плюс.

Сърцата бият учестено, мислите се надпреварват — недовършени, объркани.

— Включвам струя минус.

Гласът на Телур изпълва всички помещения на кораба. Грабнат от радиопредавателите, той се понася из космическото пространство. Първи, само след няколко секунди, ще го чуят изпращачите в планетолетите. След това ще долети до марсианските поселения. След

десетина минути ще бъде уловен от главната Лунна станция. Чрез нея ще zazvuchi в милиардите високоговорители на Земята. А след това постепенно ще достигне и до далечните бази, разпръснати на Венера и на Меркурий, по спътниците на Юпитер, Сатурн, Уран и Нептун. Хората от цялата Слънчева система ще узнаят, че сме полетели.

Ще узнаят и ще видят. Защото в надпревара с гласа на Телур из Космоса ще се понесе и ослепителната светлина на работещия реактор. Страшният, всеунищожаваш огън е вече запален и ние литваме на могъщите му криле.

Всички светлини на напуснатия астероид отдавна са загасени. Сега той се откроява на черното звездно небе като още по-черно неправилно петно. Щом корабният двигател заработва, могъщият поток от лъчения се втурва върху каменната грамада.

Петното се превръща в синкав, прозрачен облак. Изминават няколко секунди. Унищожителните, невидими за окото струи енергия се леят върху каменната грамада, нажежават я. Астероидът започва да свети. Първоначално със слаба тъмновишнева светлина, след това с оранжева, с ослепително жълта, с непоносимо бяла...

Ние знаем, че не бива да гледаме към него, но очите ни не могат да се откъснат. Ти може би не ще ни разбереш. За нас това е последният реален, осезаем къс от родната Слънчева система. Ние го напускаме и го унищожаваме. Очите ни са впити в него до последния момент. Астероидът избухва, разсипва се на стотици искрящи огнени късове. Изчезва и ние оставаме сами в пустошта.

Разделяхме се за четиридесет и пет години с нашия свят. За четиридесет и пет години? Тогава никой от нас не знаеше колко всъщност ще продължи пътешествието, дали въобще ще се завърнем някога. И макар че не говорехме за това, въпросът на въпросите просмукваше всяка наша мисъл, владееше непрестанно умовете ни.

Нашият звездолет беше в истинския смисъл на думата творение на цялото човечество. Не само защото в изграждането му участваха заводите на седемте континента и на Луната, не само защото океанът енергия, скътан в магнитните му хранилища, бе събиран капка по капка с помощта на всички наши братя, населяващи Земята, изкуствените спътници, Луната и планетите; не само защото създаването му бе възможно като резултат на цялата многохилядна

човешка история, но преди всичко, защото заедно с нас (ние знаехме това) мислено пътуваха сърцата на всички хора.

И той носеше много имена. За нас това беше „Малката Земя“; за конструкторите му — квантово-отражателен кораб за далечни рейсове тип А-І-1. Забележи! Клас А, модел І, кораб номер 1 — това беше първият! А хората? Хората го наричаха просто „Фотонният звездолет“.

На нас, създателите му, той ни се струваше огромен, могъщ, съвършен. Ние разбирахме, че той е реален и съвършен само за нас. Защото беше въплътил всичките ни възможности, защото съществуваше.

На хората от миналото той би изглеждал невероятен, фантастичен. Така както на вас, бъдещите астронавти, той ще се струва груб, бавен, немощен. Ние съзнавахме всичко това. Но той беше наш. Затова го обичахме. И бяхме доволни, защото с него можехме да достигнем звездите. Най-близката наистина, но и това ни стигаше.

Звездолетът беше дълъг пет километра. Стартовата му маса възлизаше на триста и двадесет хиляди тона. И трябваше да развие след три години и два месеца недостиганата дотогава скорост от сто хиляди километра в секунда. За теб, който си отрасъл при скорост значително по-голяма, тя е нещо обикновено. Но нас, старите, ни изпълваше с благоговение. Ние я очаквахме с трепет и... със свити сърца.

Първите четиридесет дни, докато още се движехме в пределите на Слънчевата система, пътуването ни не се отличаваше особено от обикновените междупланетни рейсове, в които ние всички многократно бяхме участвували. Бяхме още „у дома си“. Звездолетът бавно набираше скорост при ускорение един метър в секунда за секунда. После, много по-късно, ние си признахме, че всички ни е утешавала една неизказана мисъл — в случай на злополука още можехме да се върнем, да поискаме и да получим помощ от Земята. Защото скоростта на кораба възлизаше само на няколко хиляди километра в секунда. А това ни караше да се чувствуваме могъщи, смели, уверени.

ОЧАКВАНЕ НА НЕОЧАКВАНОТО

Минаваха дни, месеци... Течеше първата от шестнадесетте години на пътуването ни до Проксима. Ние бдяхме на постовете си, бездейни и напрегнати, спокойни и очакващи всеки момент да се случи непредвиденото, непоправимото, ужасното...

Трудно, невъзможно е да се предаде състоянието, в което навлизахме след напускането на Слънчевата система, което ни очакваше през дългите години на пътуването. Малко са случаите в хилядолетната история на човечеството, когато хора са изпадали в положение като нашето. Изпитвали са го първите мореплаватели, когато са навлизирали с дървените си корабчета в необятния океан да търсят нови земи, първите космонавти, когато са напускали земната атмосфера. Изпитахме го и ние. Защото летяхме първи извън пределите на Слънчевата система, в дълбочината на галактичните простори, защото управлявахме нов, неизпробван на максималните му скорости фотонен звездолет.

И ти вероятно ще изпиташ подобни чувства, когато се отправиш към по-далечните звезди, когато полетиш в самостоятелен рейс. И за да бъдеш смел и твърд пред опасностите на Космоса, ние ще ти разкажем за нашите слабости. Да, ние бяхме слаби, но победихме себе си. И тази победа бе по-ценна от победата над Времето и Пространството. В това се крие и силата, и слабостта на човечеството, което ти тепърва ще опознаеш.

Твоите родители, Рубина и Телур, работеха заедно. Майка ти отговаряше за контейнерите с горивото, а баща ти контролираше подаването му в реактора и протичането на процеса по превръщането на веществото и антивеществото в електромагнитни кванти. Мъчно може да се каже чия работа беше по-важна — успехът ни, животът ни зависеше може би в еднаква степен от знанията и съобразителността на всеки от нас. Но ти можеш да бъдеш горд, че си син на двама души, които бяха натоварени с една от най-мъчните задачи.

Както корабите на древните мореплаватели са се носели из океаните, тласкани от вятъра, така и нашият кораб летеше из Космоса,

носен от лъчите на реактора. В междузвездните простори няма вятър — там няма нищо. Затова ние носехме със себе си „своя вятър“. При излитането ни в резервоарите на звездолета се съхраняваха двеста и двадесет хиляди тона гориво — по равни количества вещество и антивещество.

Макар че си преминал само низшия курс по изучаване на материята, ти вече знаеш какво нещо е антивеществото. Един грам е достатъчен, за да унищожи целия ни грамаден кораб, да го превърне в нажежени газове. А на майка ти бяха поверени сто и десет хиляди тона от тази страшна материя.

Звездолетът използваше така наречената „Реакция \pm Фе 56“ — аниhilацията на най-разпространения изотоп на желязото. Равни количества желязо и антижелязо с масово число 56 се подават в реактора и там веществото им изцяло, без остатък, се превръща в електромагнитна енергия и неутрино-частици. Свръхмощните потоци фотони се устремяват със скоростта на светлината върху гигантската отразителна чаша на звездолета, налягат върху нея и тласкат кораба напред към набеязаната цел, като му предават част от своята скорост.

Когато хората за първи път открили античастиците, тази непозната дотогава форма на веществото, те веднага разбрали какви неизчерпаеми възможности им предлага тя, ако успеят да я обуздаят. Но те разбрали и колко мъчно тя ще бъде овладяна. Няма съд, в който може да се държи антивеществото. Всеки допир с обикновеното вещество означава неминуема, ужасна експлозия.

А корабът носеше в трюмовете си цели сто и десет хиляди тона антивещество. То плаваше в четиристотин и четиридесет контейнера, без да се докосва до стените им, поддържано от магнитните силови полета. Всеки от нас ги е наблюдавал, вторачен в телевизионния екран — овалните облаци сивкав железен прах, съдържащи по двеста и петдесет тона антивещество. Колко безобидни и обикновени на вид, а така ужасяващо страшни със скритата си всеунищожяваща сила!

Разбира се, поддържането на постоянно магнитно поле в контейнерите бе поверено на кибернетичните електронни автомати. Тези чудесни, незаменими наши помощници уверено и непрестанно регулираха магнитните силови полета, изменяха ги при нужда, управляваха пренасянето на антивеществото от поредния контейнер

към реактора. Те не се нуждаеха от нашата помощ... докато процесите протичаха в съгласие със заложената програма.

Но ние летяхме в Непознатото, към Неизвестното. Всеки миг корабът можеше да срещне непредвидени препятствия — нов поток от всепроникващи йонизиращи лъчения или мощни магнитни, гравитационни полета или... ние не знаехме какво още може да се изпречи на пътя ни, да смути работата на кибернетичните автомати. Тогава те може би щяха да бъдат безсилни, не биха се справили със задачата си. Затова за такъв страшен и непредвиден случай бдеше твоята майка — Рубина.

Застанала неподвижна пред командното табло, тя зорко следеше показанията на десетките екрани, осцилографи, контролни светлини, звукови сигнали — готова всеки миг да се намеси, да вземе съдбоносното решение. Тя знаеше, че ако се забави само секунда, ако не успее мигновено да прецени и да намери правилното решение, в застрашения контейнер сивата грамада антижелязо ще се приближи до стените от обикновено вещество... още част от секундата и... ще го докосне... Тогава... едва ли ще успеем да видим ослепителната експлозия и всичко — корабът и хората — ще се превърне в йонизирани газове и електромагнитни лъчения.

Никой не можеше да предскаже дали някога ще дотрябва намесата на хората. Минаваха часове, дни, месеци, години и нищо не се случваше. Автоматите работеха безупречно, навсякъде поддържаха необходимия режим. Но това не можеше да успокои никого, не биваше да отслаби нито за миг вниманието ни. Опасността беше непредвидима, неизвестна, тя можеше да връхлети всеки миг. Ако не през първата година, през втората... през третата... през десетата... през последната, шестнадесетата...

Дано никога не опознаеш тази мъка. Вечно да чакаш, да си готов всяка секунда за най-страшното и то да не идва; да знаеш, че то може въобще да не се появи... никога! И да съзнаваш: че всичките ти усилия, напрежение, мъки може би са напразни, защото автоматите ще се справят и без теб. Да си абсолютно необходим и съвсем излишен!

Човек трябва да бъде по-твърд и по-чист от брилянта, за да понесе подобно изпитание — шестнадесет години на отиване и още шестнадесет години на връщане! Такива хора може да създаде само Земята. Такива хора ражда само преживялото океан от страдания и

победилото в безброй сражения човечество. Такива хора бяха Рубина и Телур, твоите родители.

Но ти, Астер, не мисли, че те някога са ни разказвали за своите изживявания. Те, макар и рядко, се оплакваха само от бездействието. Но ние знаехме какво ги измъчва, защото то измъчваше и нас.

ПОСЛЕДНАТА ВРЪЗКА СЪС ЗЕМЯТА

Може би нашият живот, животът на първите астронавти, ще ти се стори прекалено тежък и страшен. Но той не изглеждаше така.

Екипажът на звездолета броеше осемнадесет души: три смени от по шест човека. Всяка смяна дежуреше по осем часа и наблюдаваше полета през това време. Докато трета смяна спеше, а първа почиваше, нашата, втора смяна, дежуреше: математикът Регул, наведен над изчислителните машини, астрономът Селена зад телескопите, химичката Талия наблюдаваше работата на битовите инсталации, биологът Атаир бдеше над нас, хората, физикът Телур следеше работата на фотонния двигател и електроникът Рубина, вечно загрижена за състоянието на магнитните контейнери с антивещество.

Дежурствата се редуваха, дните, месеците, годините минаваха, а нищо особено, нищо застрашително не се случваше.

Разстоянието от Земята до Проксима, което светлината изминава за четири години, три месеца и девет дни, ние трябваше да пропътуваме за шестнадесет години и деветнадесет дни. Фотонният реактор развиваше чудовищна тяга и все пак успяваше да предаде на кораба ускорение само от един метър в секунда за секунда. То не беше достатъчно, за да създаде привичната ни земна тежест. При ускорение от един метър в секунда за секунда или 0,1 g телата ни, както и всички предмети в звездолета, имаха само една десета от земното си тегло. А при полета по инерция щяха въобще да го загубят. Затова помещенията, в които прекарвахме главната част от времето, бяха построени във формата на гигантски пръстен, надянат около оста на кораба. На този пръстен бе предадено въртливо движение и центробежната сила създаваше липсващата ни тежест.

Енергетичните запаси ни даваха възможност да развием скорост от сто хиляди километра в секунда.

И ние я достигнахме. Бяхме изминали вече пет билиона километра. Това беше по време на дежурството на твоя баща — Телур. Но всички, целият екипаж, присъствувахме, когато той с леко докосване на клавиша прекрати подаването на веществото и

антивеществото към реактора. Огнената струя, която три години и шестдесет и два дни бе тласкала звездолета, изгасна. Корабът продължи пътя си по инерция, като всяка секунда съкращаваше разстоянието със сто хиляди километра.

Бяхме изминали едва една осма от разстоянието до Проксима. Предстоеше ни да летим почти десет години по инерция, след това още три години щяхме да намаляваме скоростта си. Нашите сили — фотонният реактор и квантовият отражател — бяха успешно издържали изпита. Ние вярвахме в тяхната мощ, ние бяхме убедени, че те ще ни пренесат до Проксима.

Толкова бяхме горди с успеха, че нарушихме разписанието на живота си. За първи път, откакто бяхме напуснали нашия свят, се събирахме всички заедно и трите смени. За няколко часа поверихме управлението на кораба на автоматите.

Така отпразнувахме достигането на максималната скорост. Така изразихме доверието си към кибернетичните ни помощници. Те го бяха заслужили — безупречно и неуморно бяха изпълнявали всички възложени им функции.

Поддържането на условия за живот в кораба бе най-простата им задача. Изпробвана хилядократно в междупланетните рейсове, система от автомати за пречистване на въздуха възобновяваше въглеродния двуокис, регенерираше изразходваната вода, грижеше се за растенията в оранжерията и за животните в зообазата. В това отношение нищо не ни липсваше. Кибернетичният ни готвач бе така умело, с такава любов програмиран от конструкторите му, че през цялото време на пътуването ни не се наложи нито веднъж да се намесваме в работата му. Той готвеше и сервираше прекрасно, менюто бе разнообразно, богато и вкусно. Не му отстъпваха и другите автомати, обезпечавачи нормалното протичане на полета: енергетичните, астронавигационните, контролно-аварийната сигнализация, безбройният комплекс от изследователски и научно-измервателни прибори и анализатори.

Единственото устройство, което се „изложи“, бе ласерът. Нашият звездолет бе снабден с нова, неизпитвана досега апаратура за свръхдалечни връзки. Тя трябваше да осигурява редовните ни съобщения чрез Централната Лунна станция със Земята.

Ласерът изпращаше мощен поток електромагнитна енергия, свита в тънък като игла, абсолютно паралелен лъч към приемателните устройства на Луната. Ти едва ли можеш да си въобразиш колко трудно е да се насочва струята към нищожно малкия район на приемниците през разстояние от билиони километри. Ако в границите на Слънчевата система това е съвсем просто, с отдалечаването ни то ставаше все по-трудно.

Разговорите със Земята, макар че „вестителят“ ни се носеше с максималната възможна скорост от триста хиляди километра в секунда, бяха съвсем своеобразни. Ние изпращахме съобщенията си всеки шест часа, но отговорите все повече се забавяха. За да се преодолява непрестанно увеличаващото се разстояние, беше нужно много време: при границите на Слънчевата система отговорът пристигаше след единадесет часа, а когато преминахме на полет по инерция — вече след една година. Но дори и този безкрайно бавен начин на общуване с човечеството изпълваше сърцата ни с радост. Това беше единствената връзка с родната планета. И думите на хората от Земята, вестите, които те носеха, ни ободряваха, даваха ни смелост, вдъхваха ни вяра в успешния край на делото ни.

Първият удар дойде три и половина години след излитането ни. От Земята съобщиха, че не са уловили предаването ни. Ние знаехме, че е достатъчно да се пропуснат три поредни връзки, за да се загуби контактът между двете станции. Но нищо не бяхме в състояние да предприемем.

Второто съобщение не ни донесе нищо радостно. Наред с редовните вести за живота на Земята в началото и в края на предаването имаше кратки съобщения, че не са засекли и следващата ни емисия. И нищо повече. На Земята знаеха, че страшната вест ще дойде до нас шестнадесет месеца след момента, в който сме излъчили погрешно насоченото предаване, че вече с нищо не можем да коригираме ласера.

Едва дочакахме третото предаване. И то започваше със сухата, отчайваща фраза: „Излъчването ви не бе прието“. След това в ускорен темп, сякаш земният предавател се задъхваше, следваха много повече от всеки друг път новини. Другарите ни бързаха да използват последната възможност да ни информират за своя живот. И накрая, повторено три пъти, съобщаваха, че както винаги, всеки шест часа ще

следват редовните емисии, насочени по координатите на планирания ни маршрут. Но не уловихме нито една от тях. Ние също, макар че съзнавахме безнадеждността на начинанието си, редовно продължавахме да изпращаме своите съобщения.

Изчисленията показаха, че Лунната станция е престанала да лови нашите предавания, които са били излъчени веднага след изключването на фотонния двигател. Тези две събития несъмнено бяха причинно обусловени. Но как и защо — ние тогава не можахме да разберем.

Прекъсването на връзката с човечеството дълго ни подтискаше, караше ни да се чувствуваме като самотна, заблудила се пращинка, откъсната от своя свят. Но това с нищо не застрашаваше полета. И ние продължавахме да се носим напред, към далечната цел.

ПЪРВИЯТ СТРАЖ НА БЕЗКРАЯ

Истинската опасност дойде през петата година от полета ни. Тя се появи постепенно, сигнализира за себе си много отдалеч, предупреждаваше за нарастването си — но това съвсем не я правеше по-малко страшна.

Атаир пръв видя надвисналата опасност. Да, той беше сам, когато видя смразяващата картина на таблото.

Представи си познатата ти обстановка на командната кабина. Тишина. Дежурният седи неподвижен в креслото си. Погледът му лениво се мести от екран на екран, от уред на уред, следвайки привичния ред. След това за дълго се спира, вторачен и отсъстващ, в челната панорама. Познатите очертания на чуждите звезди светят със синкава и тъмновиолетова светлина. Той ги наблюдава, но не мисли за тях. Той за нищо не мисли. Вечното общуване с бордовите уреди го е направило равнодушен. Той се чувства безличен автомат, част от регистриращата апаратура, незначително звено в сложния команден механизъм на звездолета. Той, Атаир, човекът, съзателят на цялата тази техника, се губи в симфонията на звуковите сигнали, гледа, без да вижда хилядите стрелкички, светлинки, осцилографни криви, а съзнанието му се разпилява, разтваря се в могъщия комплекс от стотиците работещи кибернетични системи. Те, неуморните и безстрастните, продължават да водят кораба напред, а човекът сякаш заспива, победен от вечното еднообразие.

Минава час, втори... Убийствено бавно тече времето. Лю-лю-лю — пет магнитометрите, пи-пи-пи — пригласят броячите, приспивно жужат навигационните контролори, а гравиметърът многозначително мълчи. Ако някой би влязъл тихо, на пръсти, в кабината, би взел Атаир за статуя, поставена да украсява оживелите автомати, паметник на съзателя им, който вече е станал ненужен и затова е бил поставен на пиедестала — командното кресло.

Но няма кой да влезе. Всички спят. Бодърствуват само Атаир и автоматите.

Светлозеленото хълмче в екрана, показващо радиоактивността на защитната броня, леко е нараснало. Синкавата змия на кривата, измерваща микрометеоритната среда, е изменила привичната си форма. Но Атаир все още не ги вижда. Хиляди пъти за изминалите години той се е взирал в тях и те винаги са били едни и същи. А сега не ги поглежда. С леко, едва доловимо щракане, броячът показва, че все повече протони се впиват в тялото на звездолета. И неговият глас остава нечут. Човекът гледа черната бездна пред себе си, но не съзира опасността. Очите му са слели за невидимите микрометеорити, той още не вижда това, което отдавна са открили автоматите, той още не знае страшната вест.

Най-после погледът му се откъсва от панорамния екран и механично зашарва от уред на уред, от табло на табло. Спира се за миг на брояча, отминава го... Не, какво е това? Преди още да разбере, неосъзнато чувство му подсказва, че нещо не е в ред. В малкото продълговато прозорче сега стои друга цифра! И ето — в миг човекът се събужда, става по-буден от вечно будните автомати. Стрелките на приборите, кривите на осцилографите, показанията на броячите, светлите хълмчета по екраните, сега всички те в един глас му заговарят, викат, крещят: „Температурата на бронята се е повишила! Интензивността на радиоактивните лъчения е нараснала! Навлизаме в космически облак от метеоритен прах и газове!“

Ако в командната кабина се намираще човек от древността, той не би почувствувал опасността. Но там беше Атаир. Потресен, като хипнотизиран, той не можеше да откъсне погледа си от приборите. В него сякаш се бяха събудили изживяванията на дедите му: зелените светлинки на гравиметъра му изглеждаха като очи на готов за скок тигър; розовото сияние по магнитния екран му напомняше запалена прерия, която го обгръща в огнените си обятия; показанията на скоростомера му действаха като поривите на ураган, тласкащи го към разпенени рифове.

Опасността бе по-страшна от всички опасности, с които се бяха срещали хората дотогава. Но и Атаир беше по-силен от всичките си прадеди. И той не се поддаде на паниката. Вдигна ръката си, легнала инстинктивно върху бутона за внезапна тревога, и започна внимателно, спокойно да проучва обстановката.

Приемниците, инсталирани в челната част на звездолета, измерваха температурата на бронята, интензивността на радиоактивните лъчения, предизвиквани от разбиващите се в кораба частици междузвездно вещество. При скорост от сто хиляди километра в секунда всяка най-малка пращинка, всеки атом разрушаваше защитните слоеве на кораба и се превръщаше в смъртоносни рентгенови и гама-лъчения.

Четири и половина години стрелките на уредите, почти без да се помръдват, показваха, че интензивността на междузвездното вещество не превишава нормата. Но ето че те с едва забележими потрепвания се задвижиха нагоре към червената линия на допустимия максимум.

Разбира се, това можеше да бъде и временно явление, малък облак космически газове. Първите дни ние наблюдавахме напрегнато показанията на измервателните уреди, но все още не искахме да допуснем най-лошото — очаквахме всеки миг стрелките да запълзят назад, да се върнат към изходните си положения.

Измина седмица и разбрахме, че навлизаме в голям интензивен облак от космически прах и газове, че пред нас са се изпречили неизмерими маси междузвездно вещество.

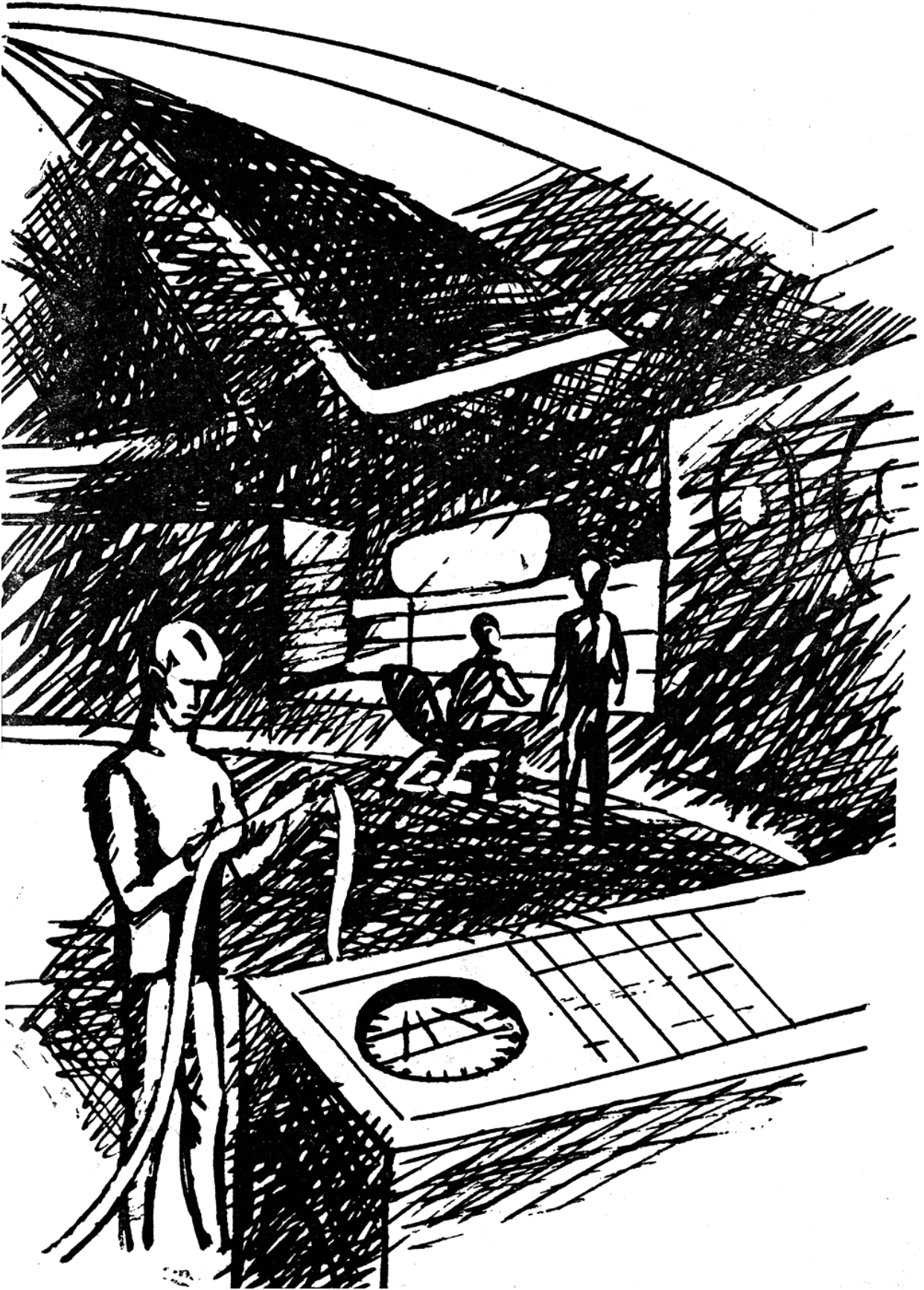
Тогаваше се събрахме за втори път всички, хората от трите смени, да решим какво трябва да предприемем.

Изчисленията показваха, че ако намалим скоростта на звездолета до три хиляди километра в секундата и ако облакът не заема пространство, по-голямо от една светлинна година, бронята ще издържи и корабът ще оцелее. Но това означаваше, че пътешествието ни ще се удължи с почти триста години, че няма да доживеем пристигането на звездолета до целта. Защото ние носехме гориво само за двукратно ускорение — за развиване на рейсовата ни скорост и за намаляването ѝ при кацането. Ако използвахме запасите си сега, нямаше да имаме след това с какво да развием скорост.

Освен това ние не можехме бързо да намалим скоростта. Фотонният реактор развиваше тяга от един метър в секундата за секунда. За да сведем скоростта до три хиляди километра в секунда, ни бяха нужни цели три години. А бронята на звездолета при това интензивно бомбардиране щеше да издържи само още няколко месеца.

Не, това решение беше не само неприемливо, но и неосъществимо. Трябваше да намерим друго, което да ни спаси. И то

— колкото е възможно по-скоро. Облакът разяждаше бронята, унищожаваше защитните слоеве на кораба, приближаваше с всяка секунда гибелта ни. И то гибел безсмислена. Ние не можехме да съобщим на Земята за препятствието, което се бе изпречило на пътя ни. След нас непременно щяха да изпратят нови експедиции към Проксима и те щяха да срещнат облака неподготвени, щяха да попаднат в същата клопка.

Корабът летеше, метеорите продължаваха да се разбиват в бронята му, да разяждат защитните слоеве, а ние мислехме. Непрестанно, напрегнато обсъждахме всевъзможни идеи, предложения. И все — безрезултатно.

Ти, Астер, не си познал мъката на безсилието. Да напрягаш всички сили на мисълта си и да съзнаваш, че си слаб, че не можеш да намериш търсеното решение. Решение, от което зависи успехът на експедицията, животът ни.

Не мисли, че космическият облак беше много плътен. Ако го бяхме срещнали в началото или в края на пътешествието, нямаше дори да му обърнем внимание. Но при скорост от сто хиляди километра в секундата той се изправяше пред нас като непробиваема стоманена стена. Измерванията показваха, че на кубически сантиметър пространство корабът среща по три атома водород и на кубически километър — по една твърда пращинка с маса една десетомилиардна част от грама. Но те бяха достатъчни, за да унищожат звездолета, преди да успеем да сведем скоростта му до допустимите граници.

На сто километра пред кораба изнесохме допълнителен щит, който поемаше ударите на частиците върху себе си, проправяше, така да се каже, тунел през облака. Направихме го от метала на опразнените контейнери. Пожертвувахме ги, защото разчитахме при пристигането на планетата да ги възстановим. Щитът не само разчистваше частиците, но и разсейваше опасните лъчения, които се образуваха при разрушаването на атомните ядра. Затова го разположихме толкова далеч пред кораба. При скоростта, с която се движехме, звездолетът преминаваше стоте километра, които ни деляха от щита, само след една хилядна от секундата, преминаваше свободно, без да изпитва ударите на частиците. Но това съвсем не беше търсеното решение.

Материалът на щита бързо се износваше, запасите ни от термоядрено гориво, с което поддържахме скоростта и компенсирахме съпротивлението, изпитвано от щита в газовата среда, бяха ограничени. Това беше само една отсрочка, твърде рискована, защото можеше да ни лиши от гориво за спускане на планетата. И при това — твърде краткотрайна.

Ние често наблюдавахме в телеекраните вишневата точка, която летеше пред нас — зачервеният до осемстотин градуса щит. Не усещахме топлината му, не изпитвахме върху себе си убийствените

лъчения и въпреки това ни се струваше, че корабът ни се е запалил и гори неудържимо. Щитът беше частица, откъсната от звездолета и пожертвувана на космическите стихии. В завода, който носехме с нас, изготвихме вече втория щит и през цялото време, докато демонтирахме контейнерите и сглобявахме конструкцията, не можехме да надвием чувството, че късаме плът от плътта си.

„ЛЪЧЕВАТА МЕТЛА“ НА РЕГУЛ

Никой от нас не заемаше ръководно, привилегировано положение. Сред екипажа нямаше човек, когото да наричаме началник или командир, както са практикували в миналото. Всеки отговаряше за поверената му апаратура, а всички заедно — за звездолета. Но един от нас се отличаваше с изключителните си математически дарования, с безпогрешната си логика и с огромния творчески опит. Това беше старшият на конструкторския колектив, идейният създател на звездолета. Това беше Регул.

Затова, когато след дълго усамотение и размисъл, след безкрайни изчисления в електронния математически център той предложи изход от създалото се положение, всички си отдъхнахме с облекчение. Никой не изрази външно радостта си. Както винаги: обсъдихме предложението, поспорихме, но това стана по-скоро по навик. Ние бяхме убедени, че щом Регул предлага, не може да е сгрешил, че никой от нас не е в състояние да го обори. И затова бяхме щастливи, щастливи като деца, заблудили се в тъмна, страшна гора, на които показват пътя към спасението.

Идеята на Регул беше пределно проста. Но за осъществяването ѝ бе нужен изключителен талант, невероятни усилия и напрежения. Опростено тя би могла да бъде предадена по следния начин:

От една страна, за да се борим с газовите атоми и с микрометеоритите на космическия облак, ни бяха нужни огромни количества енергия, много повече, отколкото имахме в резервоарите си. От друга страна, частиците носеха чудовищни количества енергия, с която разрушаваха един след друг щитовете, заплашваха да унищожат кораба. Тези енергии се превръщаха в топлина, която, ако не бяха охладителните инсталации на защитния екран, щяха бързо да изпарят щита. Те се трансформираха във всепроникващи рентгенови и гама-лъчения. И за да не загинем от огромните дози убийствена радиация, бяхме принудени да изнесем щита на цели сто километра пред звездолета.

Регул предложи да създадем многослоен полупроводников агрегат от германий и силиций, който щеше да преработва кинетичната енергия на частиците в унищожавач, насочен напред лъч. Устройството беше така изчислено, че трябваше да действа като самонастройващ се автомат. Колкото повече частици падат върху поглъщащата челна повърхност, толкова по-интензивен щеше да бъде лъчът за унищожаване на космическата материя.

Ние го построихме бързо. Вече не със страх, а с радостно нетърпение очаквахме кога ще се разруши поредният щит, за да влезе в действие „лъчевата метла“ на Регул. Така бяхме нарекли спасителното устройство.

Звездолетът продължаваше полета си вече необезпокояван от страшния космически облак. Животът на екипажа затече пак нормално.

Нормално! Това не означава спокойно, а още по-малко бездейно!

Дори само задачата да проучим газовете и микрометеоритите, сред които летяхме по неволя, значително превишаваше нашите възможности. Какви бяха физическите условия, при които се намираше междувездното вещество, от какви елементи се състоеше то? Макар и при нещастно стечение на обстоятелствата, ние имахме възможност да изследваме стълкновенията на разнообразни атоми и елементарни частици с бронята на звездолета и това ни позволяваше да проникнем много по-надълбоко в безкрайния океан, наречен материя. А хората трябваше да знаят какви препятствия ще се изправят пред тях по пътя им към звездите. Ние първи навлизахме в галактичните простори, извън пределите на Слънчевата система, и бяхме длъжни да донесем, като се завърнем, отговор на всички тези въпроси.

Като се завърнем... Колко пъти бяхме убедени, че това никога няма да се случи, убедени, но не и отчаяни.

Три месеца след пускането на „лъчевата метла“ разбрахме, че по този начин не ще успеем да се проврем през космическия облак.

Враговете, които се изпречваха на пътя ни, бяха космическите стихии — невидими и могъщи, безшумни и страшни. Ние, дръзките пращинки — хората, бяхме слепи и глухи за тях. Ние, децата на Земята, бяхме отрасли в друг един свят — сред въздух и светлина, върху твърда почва, между животни и растения. Оформяли се милиони

години в една обстановка, ние бяхме се одързостили да я напуснем, да литнем из просторите на Космоса, без да притежаваме сетива за гравитационните и магнитни полета, без да имаме „очи“ за космическите лъчения, „осезание“ за микрометеоритите. Затова и този път приборите първи ни подсказаха, че корабът не ще устои на страшната бомбардировка, че защитното устройство е безсилно да разчисти пътя ни към далечната цел.

Уредите ни го показаха по своему, без шум и драматизъм, с леките премествания на стрелките си, с изменението на светлините и кривите си, но ние умеехме да разчитаме сигналите им и те ни звучаха по-страшно от рева на тигъра, от воя на урагана и от тътнежа на експлозията.

Веднага щом забеляза измененията, дежурният повика Регул. Той сам разбираше какво означават показанията на приборите, но не искаше да повярва, че Регул е сгрешил, смътно се надяваше, че може би все пак погрешно тълкува сигналите.

Регул помоли да го оставят сам. Това беше първата проява на слабост — побоя се от другарите си, засрами се.

Дълго гледа показанията на приборите, по-дълго, отколкото бе нужно, за да се увери, че „лъчевата метла“ не е в състояние да разчиства пътя на звездолета. Нужно му бе време не за да разбере негодността на създадения от него апарат, а за да проумее собственото си безсилие.

За него, убедил хората и сам повярвал в непогрешимостта си, бе твърде тежко да посрещне удара. Регул знаеше, че другарите му очакват с надежда решението му, вярват в него, не смеят да смутят хода на мислите му. А той не мислеше. Като никога досега умът му бе скован, парализиран от страшната действителност.

А през това време звездолетът бе обгърнат от пламъци. Никой не можеше да напуска защитните помещения, да излезе в пространството. Пребиваването извън кораба, дори за няколко минути, бе равносилно на самоубийство. Космическите лъчения и енергиите, които се отделят при стълкновенията на частиците от междузвездната среда с движещия се със скорост сто хиляди километра в секундата човек, щяха да проникнат през скафандъра и да го умъртвят. Но и без да излиза навън, Регул съвсем ясно си представяше огъня, забушувал по стените на звездолета. Прозрачните синкави пламъци от йонизиран газ

обвиват металическия корпус и се влачат като призрочна опашка подире му. Челната част, посрещаша ударите на микрометеоритите, все повече се нажежава. Охладителната инсталация работи с пълна сила и не успява да отведе натрупалата се топлина. Бронята увеличава радиоактивността си, кристалната ѝ структура се руши.

Ние наблюдавахме във второто табло, поставено в общия салон, показанията на измервателните прибори и вече знаехме причините за новата опасност. Съставът на космическия облак се бе изменил. Унищожавашите лъчи бяха ефикасни само срещу електрически неутралните частици, но сега броят на йоните бе рязко нараснал. А те не се влияеха от „лъчевата метла“, отклоняваха се, без да бъдат унищожени, и се впиваха безпрепятствено в тялото на кораба.

Регул се упрекваше, че не бе предвидил тази възможност. А бе длъжен да я предвиди. Той знаеше, че всички се надяват на него, че му вярват и очакват да намери средство за борба с новата опасност. Измъчваше го безсилието му, съзнанието, че той ще бъде виновен за гибелта на звездолета.

За миг Регул се поколеба. Някакъв далечен, прастар глас, глас на гордост го увещаваше да не отчайва другарите си, да им обещае, че ще намери начин за спасение. Той — най-опитният, най-мъдрият, най-умният... Но Регул не се поддаде на този глас, отиде при другарите си и твърдо, именно твърдо и категорично им заяви:

— Няма средство за борба с йонизираните газове!

Регул мислеше, че постъпва честно, като каза истината.

А всъщност това беше втора проява на слабост. Защото той трябваше да каже:

— Аз не мога, аз не съм в състояние да намеря средство за борба!

Той не пожела да слезе от пиедестала на „най-умния и най-способен“. С авторитета си заяви, че щом той не е в състояние да открие спасителното средство — значи въобще не е възможно да бъде намерено.

Тези негови думи смутиха, попариха другарите му, сковаха умовете им. Така той едва не погуби експедицията.

Ти трябваше да знаеш и този случай, Астер. Да знаеш, че пред космическите стихии няма достатъчно умен и мъдър човек, че никой

не може да поеме сам отговорността за експедицията. Това ти го казвам аз, Регул.

Построихме отново преден щит. Продължавахме да летим и всяка секунда изминавахме сто хиляди километра.

Паниката не завладя никого. Никой не закрепва от ужас. Но всички наведохме унило глави, със свити сърца наблюдавахме как се изчерпва горивото, с което поддържахме предните щитове. Тръпнехме пред мисълта, че скоро частиците ще заядат бронята, ще започнат да я унищожават, да проникват във вътрешните помещения на кораба, в телата ни.

Обсъждахме, разбира се, най-различни предложения и проекти за спасението ни. Но мисълта, че сме обречени, щом Регул е безсилен да намери спасителното средство, макар и скрита, неосъзната, бе заседнала в умовете ни и сковаваше въображението ни, смуцаваше разсъжденията ни, отпъждаше смелите решения.

Ние всички ще помним тези мрачни дни. Изпълнявахме точно задълженията си, следяхме работата на безбройните механизми, дежуряхме редовно — разигравахме ролята на космонавти, които летят към далечната звезда, а не към скорошната си гибел. Бяхме престанали да говорим за това. Обсъждахме дори проект как да построим малка контраракета, управлявана от кибернетичен пилот, която да се върне в Слънчевата система и да предупреди хората за грозящата опасност. Но и в това не успяхме. Бяхме навлезли вече твърде навътре в космическия облак. Той нямаше да пропусне малката ракета, щеше да я унищожи.

Само един от нас — винаги мълчаливият, затворен в себе си Телур — не се смути от авторитетното заключение на Регул, не престана да търси упорито изход и спасение. Но и той, когато завърши изчисленията си, преди да сподели с останалите, отиде при Регул, на него да изложи идеята си, с него да обсъди предложението си.

Те почти не говориха. Без да продума, Телур подаде папката, съдържаща проекта му. Без да го запита, Регул я пое, зачете я, потъна в нея. Двамата не усещаха как изминават часовете. Без да се обади, Телур напусна кабината на Регул — бе дошло време да постъпи на дежурство. И когато то изтече, когато се завърна в общия салон, посрещнаха го засиялите лица на другарите му. Рубина се хвърли на гърдите му и заплака. Но Телур беше скромен, прекалено скромен и

стеснителен. Той сякаш бе неспособен да види собствените си заслуги. И винаги, когато започнеха да го хвалят, нещо неудържимо го влечеше навън. И сега поиска да избяга, да се скрие. Но надви стеснението си и остана. Изтърпя поздравленията ни.

Всички знаехме, че обшивката на звездолета може да бъде заредена електрически. Бяхме дори обсъждали тази възможност, но я отхвърлихме като неефикасна. А сега Телур ни доказа, че въпреки огромната скорост само тя ще ни спаси.

Ние пазим папката с предложението на Телур. Пазим я за теб. Когато пораснеш, проучи я. Тогава ти ще можеш да разбереш поезията на числата, ще оцениш и гигантския труд, и прецизната работа, и блестящия анализ, проведени от баща ти, докато ние сме си блъскали главите над неосъществими проекти.

Щом приготвихме инсталацията, прибрахме щита, пуснахме „лъчевата метла“ и включихме електростатичното и магнитното поле. Сега звездолетът плаваше във външен облак от електрони, които отблъскваха отрицателно заредените частици, а положителните неутрализираха. Вътрешното магнитно поле изолираше следващата, вече положителна електростатична зона. В нея се отблъскваха протоните, които бяха успели да проникнат през многослойната защита на звездолета.

Процесите, които се предизвикваха от магнитното и електростатичното поле, създаваха обширна зона от светещи газове около нас. Ако някой можеше да ни наблюдава отстрани, би помислил, че звездолетът е потънал в стихийен огън, че целият гори с разноцветни пламъци. Но нямаше кой да ни види в космическата пустош. А ние не се безпокояхме от страшните на вид огънове. Ние знаехме, че точно те са гаранция за успешното преминаване на звездолета през космическия облак.

Единадесет месеца летяхме през облака така, сред бушуващо море от разноцветни пламъци и сияния. „Лъчевата метла“ на Регул унищожаваше неутралните частици. Магнитното и електростатичното поле на Телур ни защищаваше от заредените частици — електроните и протоните. И само много нарядко ядра на по-тежки елементи успяваха да преодолеят бариерите и се вливаха в бронята на звездолета. Но тя бе достатъчно здрава, издържа на ударите им и не пропусна опасни радиации във вътрешните помещения.

БОРБАТА С МАГНИТНАТА СТИХИЯ

И все пак космическият облак още не бе победен.

Към всеки пулт, във всяка кабина, помещение, навсякъде, където можеше да се озове човек, имаше алармена сигнализация. Включването ѝ означаваше, че всички, абсолютно всички, дори спящите, трябва веднага да облекат космическите си скафандри и да се явят незабавно на определените им места. Сигналят за всеобща аларма означаваше, че корабът е застрашен от непосредствена гибел. Това беше пронизителен сигнал, способен да разбуди и мъртвите, сигнал, от който сърцето леденееше. Този сигнал означаваше смърт, предстояща, неизбежна смърт. През време на цялото ни пътуване той прозвуча само веднъж. Даде го майка ти — Рубина.

Никой не знаеше причината за тази изключителна мярка. Облякохме защитните костюми и се затичахме към кабината за управление на магнитните контейнери, откъдето бе даден тревожният сигнал. Очаквахме всеки миг да се случи ужасното — удар, който да ни смачка в някоя от стените, или ослепителната светкавица на експлозията.

Щом чу, че влизаме, Рубина, без да се обръща, се отпусна омаломощена, потъна дълбоко в креслото си. Лицето ѝ, пепелносиво, цялото покрито с едри капки пот, бе смалено, състарено. А очите ѝ, разширени до неимоверни размери, вторачени, сякаш стъклени, гледаха огромния зеленикав екран.

Сивкавочерният овал, представляващ двеста и петдесет тона антижелязо, леко се полюляваше и пълзеше към горната стена. Очите ни като омагьосани следяха движението му. За миг поспря, сякаш се поколеба, и след това устремно започна да пада надолу и малко вляво. Всички ние инстинктивно посегнахме към командния лост, но ръката на Рубина ни изпревари — завъртя регулатора, усили свръхнормално магнитното поле в контейнера. Страшната грамада подскочи като ужилена, едва не докосна горната стена. Но Рубина отново изключи аварийното ръчно управление. Автоматичният регулировчик пое настройката на магнитните силови полета. Овалът заплава пак някъде

в средата на екрана, неспокоен, колебаещ се, готов всеки миг да се устреми към стените.

— Кой номер контейнер е това? — запита тихо Регул.

— Всичките! Включила съм синхронно всички контейнери — гласът на Рубина бе неузнаваем, пресипнал. — Пресичаме пулсиращо магнитно поле. Добре че...

Като изхвърлена от пружина, Рубина подскочи. Ръцете ѝ заработиха трескаво по разноцветната командна клавиатура. Облакът на екрана бе избледнял за миг и бе започнал да се разлива, да се издува, сякаш искаше да запълни цялото пространство. Но светкавичните движения на Рубина успяха да го приберат и той пак се оформи, доби ярко очертани контури.

— Ето... това се случва за втори път... — Рубина шепнеше на пресекулки. — Полето действа неравномерно... смуцава разположените външно контейнери по различен начин... автоматите не могат да се справят... и аз... боя се, че и аз не ще се справя... затова алармирах...

Космическият облак, който пресичахме, имаше сложна, влакнеста магнитна структура. Тя влияеше върху защитното поле на звездолета, върху магнитните силови линии, които удържаха грамадите от прахообразно антижелязо в контейнерите. Резките, непредвидени в програмата на кибернетичните регулировчици изменения на космическото магнитно поле смуцаваха работата на настройващите автомати. А това грозеше с ужасна, грандиозна експлозия. Достатъчно бе в един от многобройните контейнери антивеществото да докосне стените му и щеше да последва чудовищен взрив. За милионна част от секундата целият гигантски, пет километра дълъг звездолет, тежащ стотици хиляди тонове, щеше да се превърне в пронизващи лъчения.

Разбираш ли, Астер. Той нямаше да се повреди, нямаше да се разруши, нямаше дори да се изпари, а направо щеше да се превърне в гама и рентгенови лъчения, във всепроникващи фотони. След години Лунната станция може би щеше да улови, че в района на съзвездието Центавър е възникнал точковиден, мигновен източник на мощни електромагнитни лъчения. Хората вероятно щяха да разберат, че звездолетът, че „Земя-1“ е престанал да съществува.

Рубина посегна да избърше потта по челото си, но не успя. Ръцете ѝ мигновено се насочиха към клавиатурата и със светкавични движения заиграха върху разноцветните бутони. Тя беше красавица, мургава южна красавица, но в този момент изглеждаше почти страшна. Чертите на побелялото ѝ лице се бяха болезнено изопнали, а очите... очите ѝ сякаш щяха да изхвъркнат от орбитите си.

Ние всички се бяхме навели инстинктивно напред, искахме, но не смеехме да ѝ помогнем. Сумарният образ на стотиците елипси от антивещество току се разливаше и само Рубина в този миг знаеше къде и как да измени напрежението на магнитното поле, за да не настъпи катастрофата. Ако някой от нас би се осмелил да докосне командното устройство, вероятно щеше да наруши и без това обърканата система на регулиране, щеше да внесе дисонанс в хармонията, която търсеше, напрегнала всички сили, майка ти — така както би нарушил хармонията неопитен пианист, ако чукне някой клавиш, докато виртуозът свири. Но този път хармонията — това беше нашият живот, съществуването на кораба, а дисонансът щеше да означава мигновената ни смърт.

Щом контурът се очерта пак релефно и ярко в центъра на екрана, Рубина, едва дишайки, прошепна:

— Помогнете... помогнете... Телур, отделям вътрешния пояс в самостоятелно командване... на трети пулт... поemi го ти...

Спокоен както винаги и само малко по-бързо Телур седна вляво от нея. Екранът пред него вече светеше и там плаваше друго, също такава елипсовидно тяло — сумарният образ на грамадите антижелязо, плаващи във вътрешните контейнери.

— Селена, ти си по-бърза... на теб ще прехвърля най-външния пояс... на втори пулт... Те са малко, но са най-опасни, най-силно се влияят от промените в космическото магнитно поле... Внимавай!

Едва седнала пред светналия екран, Селена се нахвърли върху клавиатурата. Тя сякаш не изпитваше никакво вълнение. Лицето ѝ бе каменно, спокойно, безразлично. Сега тя не мислеше за опасността, за смъртта. Докато ръцете ѝ подскачаха по клавишите, докато очите ѝ фиксираха екрана, а умът ѝ съобразяваше със скоростта на електронна сметачна машина, духът ѝ се носеше далеч, вероятно из безкрая на Вселената, невъзмутим, отсъстваващ, надживял страха. Тя беше така

по своему спокойна, сякаш изпълняваше учебно занятие по отстраняване на евентуална опасност.

Атаир предложи да смени Рубина, но тя отсече властно: „Не!“ и остана пред пулта си.

— Полето мени силата си през сто секунди — обади се Регул. Още в самото начало той се бе отделил, започнал бе да изследва интензивността и структурата на космическото магнитно поле. — Пресичаме сякаш намотки, разположени една до друга през десет милиона километра. След пет секунди очаквайте ново изменение... Ето!

Регул поиска да каже, че ще се постарее до следващия удар да пренастрои кибернетичните автомати, за да поемат те регулировката, но не посмя. Видя, че по всички екрани сивкавите облаци се залюляха, заиграха, започнаха да се разливат. Другарите му, напрегнали всичките си духовни и физически сили, се мъчеха да спрат движението на грамадите антижелязо, да ги уравновесят и върнат в средата на контейнерите. И той замълча, за да не ги отвлича, да не ги смуги.

Докато тримата се бореха с магнитната стихия, докато поддържаха равновесието в контейнерите, Регул наблюдаваше и измерваше измененията във външното магнитно поле, записваше действията на операторите. Той имаше на разположение само някакви си сто секунди да подбере и вложи новата програма в кибернетичните регулатори, за да могат те да поемат управлението на магнитните контейнери. Всички разбирахме, че хората не ще могат да издържат още много пъти това напрежение, че всеки миг можеха да допуснат някоя малка грешка в командите и да унищожат кораба.

Сякаш невидима светкавица, сякаш беззвучен гръм порази всички ни. Рубина не извика. Рубина не помръдна. И все пак всички чуха безмълвния ѝ вик на ужас. За миг, за част от секундата ръката ѝ се бе поколебала и в един от контейнерите облакът от антивещество се бе доближил на недопустимо разстояние до стената на контейнера и тя веднага засвети. На аварийния екран замига голяма червена цифра: „313“ — номерът на повредения контейнер.

Бялото сияние видяха само Рубина и застаналият зад креслото ѝ Атаир. А нещастиято го почувствуваха всички. Ръцете за миг замръзнаха, сърцата престанаха да бият, мислите изчезнаха.

Преди още Рубина да се опомни, ръцете ѝ, водени сякаш от някаква вътрешна сила, задействуваха отново.

— Поеми сектора! Аз ще управлявам само повредения... — успя да извика тя и се дръпна встрани.

Но на освободеното място седна не Атаир, а Талия. Атаир бе излязъл от командната кабина. Разбрал всичко преди другите, той вече бързаше към контейнерите.

Сега Рубина управляваше един-единствен контейнер, но контейнер повреден. Катастрофата и този път ни отмина, но ни остави страшна угроза. Някаква нищожно малка част от антивеществото, милиардна част от милиграма, се бе докоснала до стената и я бе разтопила или повредила магнитните инсталации. Това беше почти равностойно, защото там равновесието беше вече нарушено. И сега Рубина трябваше да жонглира, да се бори сама, без помощта на кибернетичните регулатори. А това беше борба със смъртта. Колко минути можеше да издържи тя на страшното изпитание?...

До резервоарите с антивещество имаше почти два километра разстояние. За да не губи време, Атаир изпусна отведнъж въздуха на междинната камера. Вълната го тласна силно в стената, но той, без да обръща внимание на удара, изскочи в дългия коридор, разположен по надлъжната ос на звездолета. Тук нямаше изкуствена тежест, тук нямаше въздух. Без да изчаква полагаемите се три минути за привикване към състоянието на безтегловност, Атаир включи ракетния двигател на космическия си скафандър и се понесе стремително по тесния коридор.

Огромното нервно напрежение му помогна да не почувствува привичното гадене, свързано с преминаването в безтегловност. Но как не се удари в стените при максималната скорост, която бе развил ракетният му двигател, Атаир не разбра. Впрочем той и не се замисли за това. Цялото му внимание бе насочено напред, към повредения контейнер.

Скоро, неочаквано скоро, се мярна дъното на коридора, „Сектор три“ и Атаир се отби в страничния коридор. Наредени през няколко метра, контейнерите с нищо не подсказваха страшните енергии, скрити зад стените им. Ето го и контейнер 313.

Атаир се огледа. Най-близкият опразнен контейнер бе 309. От него можеше да се вземе и замени повредената част на стената.

Колко предвидливи бяха все пак конструкторите! Там, където магнитната инсталация се бе повредила от допира, боята на контейнера бе променила цвета си. От стоманено-сивкава тя бе станала бледооранжева. А шевовете, очертаващи излязлата от строя част на стената, се бяха оцветили в тъмночервено. Те изглеждаха сега като кървящ разрез на рана.

Атаир демонтира съответната част от опразнения контейнер. И едва сега, когато посегна да отвори повредения контейнер, осъзна къде се намира, какво се готви да извърши.

Отвсякъде го обкръжаваха хиляди тонове антивещество. Във всички контейнери работата на магнитните полета, поддържащи грамидите антивещество в плаващо състояние, бе смутена. Контейнер 313, който той сега трябваше да отвори, бе въобще повреден. На не повече от метър разстояние от него се намираха двеста и петдесет тона свръхконцентрирана, всеунищожаваша енергия. Как щеше да се държи тя, когато махнеше повредената част от стената? Нямаше ли с това да наруши окончателно равновесието? Щеше ли Рубина да съумее да овладее само с останалите магнитни инсталации антижелезния облак? Нямаше ли сивкавият прах да излезе навън, да полети към лицето му?...

Едва когато се завърна в командния пункт, Атаир почувствува силата на изживяното нервно напрежение. Той се отпусна смазан в креслото и с пресъхнали устни изрече: „Готово!“ Насреща му, вече свалила скафандъра си, седеше Рубина. Тя цялата се тресеше. Телур

държеше ръцете ѝ, а Талия милваше слепналите ѝ, мокри от студената пот коси.

Само Регул продължаваше да наблюдава екраните. Той контролираше успешно ли изпълняват кибернетичните автомати новата си програма за управление на магнитните контейнери с антивещество.

След няколко часа, когато нервната ѝ криза попремина, Рубина ни каза:

— Страшно изпитание! Да знаеш, че в една секунда се решава всичко и да пропуснеш тази секунда!

Повече нищо не сподели с нас, но дни наред беше непривично унила, мълчалива.

ОТМЪЩЕНИЕТО НА КОСМИЧЕСКИЯ ОБЛАК

Корабът ни продължаваше стремителния си полет през междузвездната бездна, все така обвит от призрачните синкави пламъци. Сега вниманието ни беше съсредоточено главно върху магнитното поле — следяхме структурата му, мъчехме се да предвидим измененията му, за да можем своевременно да подготвим кибернетичните автомати. И винаги пред пулта им дежуряхме по двама. Не смеехме да рискуваме още веднъж, бояхме се случката да не се повтори.

Тя не се повтори. Ние бяхме горди, че сме победили космическия облак: справихме се с разрушителните му частици, научихме се да предвиждаме измененията на магнитната му структура, успяхме да пригостим към нея работата на нашите автомати.

Тогава не знаехме, още не можехме да установим, че облакът ни е готвил трета, не по-малко страшна изненада. А когато я открихме, беше вече много късно.

Първият сигнал дойде пак от частиците. Уредите показаха, че те налитат по-бързо върху магнитното поле, започват да проникват през него. Това наложи да увеличим напрежението му. Обяснихме си странното увеличение на скоростта им с някакви местни вихри и очаквахме то да спадне на предишното си значение. Но само след няколко дни констатирахме ново увеличение на проникващата радиация. Тя беше все още много слаба, безопасна, но смущаваше с неизвестността си, с тайната си причина.

Така започна новата борба между звездолета и космическия облак. Периодически увеличавахме напрежението на защитното магнитно поле около кораба. За известно време нарасналата радиация спадаше на нормата. И след това пак започваше да расте неудържимо.

Не, тук се криеше нещо друго. Невъзможно бе скоростта на огромния космически облак да нараства пропорционално на увеличаването на защитното ни магнитно поле.

Отдавна не бяхме измервали скоростта на звездолета. Та нали той се движеше по инерция, далеч от гравитационните полета на

Слънцето и на Проксима, в свободното междузвездно пространство. Двигателят отдавна бе изключен, корабът нямаше отгде да набере допълнителна скорост. Пък и изчисленията бяха много бавни и трудни.

Затова когато Регул изказа предположението, че звездолетът увеличава скоростта си, ние не го приехме. И въпреки това, за да му докажем, че не е прав, проведохме нужните измервания и изчисления.

На Земята, в границите на Слънчевата система, това може да се направи много лесно. Достатъчно е да се сравнят разположенията на няколко познати тела през определен интервал от време, за да се изчисли скоростта на движещото се тяло. Но в междузвездното пространство няма с какво да се сравнява. Звездолетът въпреки скоростта си от сто хиляди километра в секундата през цялото време висеше сякаш неподвижен в бездната. Наистина ние се движехме в средата на космическия облак. Можехме да сравним скоростта си с неговите частици. Но нали тъкмо тяхната скорост не ни бе известна. Затова единственият начин бе да измерим извънредно точно спектрите на двете светила: на Слънцето, от което се отдалечавахме, и на Проксима, към която се приближавахме. Ние знаехме точните им спектри и от сравнението им, съгласно доплеровия ефект, можехме да изчислим скоростта си.

Характерните линии в спектъра на Проксима бяха изместени към виолетовата част, а тези на Слънцето — към червената. От степента на това преместване ние определихме, след като взехме предвид влиянието на газовата среда, през която наблюдавахме двете светила, скоростта на звездолета. И тя се оказа с хиляда и петстотин километра по-голяма от предвидената.

Това беше невероятно. Движейки се в прахо-газообразната среда на облака, корабът трябваше по-скоро, в резултат на изпитваното съпротивление, да намали скоростта си. А той я бе значително увеличил.

Проведохме повторно всички наблюдения, измервания и изчисления. Не, грешка нямаше. Корабът летеше сега със скорост от сто и една хиляди и петстотин километра в секундата.

Това ни смути повече, отколкото всички предишни опасности.

Ние наистина се стремяхме да развием максимална скорост. Колкото по-бързо летеше корабът ни, толкова по-скоро щяхме да достигнем системата на Проксима — целта на нашето пътешествие.

Но ние не биваше да развием скорост по-голяма от сто хиляди километра в секунда. Защото носехме гориво, за да намалим набраната скорост само до сто хиляди километра. А тя нарастваше. С какво щяхме да намалим допълнителната скорост от хиляда и петстотин километра? Ние не знаехме и докога ще се увеличава. Така щяхме да пристигнем в системата на Проксима наистина по-скоро, но с излишна скорост от няколко хиляди километра в секунда. А това означаваше, че не ще можем да кацнем, че ще прелетим край нея, без да можем да спрем звездолета. Това означаваше гибелта на експедицията. Гибел бавна, гибел, която ще настъпи след десетки години, но още по-страшна с неотвратимостта си.

Причината за ускорението беше проста. И ние скоро я разбрахме. Магнитното поле на космическия облак беше подействувало върху намагнитения звездолет като някакъв гигантски ускорител. Както лабораторните синхрофазотрони ускоряваха заредените ядрени частици, така и космическият облак бе предал допълнителна, ненужна и гибелна за нашия полет скорост на звездолета,

Тревогите за разчистването на микрометеоритите, за запазването на равновесието в контейнерите отстъпиха пред новата опасност. Всеки изминат час и ден, макар и по малко, корабът увеличаваше скоростта си. А ние все не намирахме начин да я спрем.

Какво ли не опитахме. Да отслабим магнитното поле на кораба не бе възможно, тъй като то ни защитаваше от непосредствената опасност — газовете и микрометеоритни частици. Без него те щяха да унищожат кораба. А с него магнитното поле на облака продължаваше да ускорява звездолета. Срещу тази фатална зависимост ние така и не можахме да намерим, средство за борба.

В края на осмата година от пътуването ни облакът бързо започна да оредява и ние отново се озовахме в свободното междузвездно пространство. Страшното изпитание бе зад нас. Успешно бяхме преминали гигантския, почти една светлинна година дебел космически облак. Корабът се бе запазил цял, екипажът беше жив и здрав, магнитните контейнери с антивеществото издържаха на всички промени. Ако не бяхме набрали допълнителната скорост от три хиляди километра в секунда, можехме да бъдем доволни и горди с успеха си. Но тази скорост, макар и в момента с нищо да не застрашаваше

звездолета, щеше да се окаже гибелна при навлизането му в системата на Проксима.

Колко просто щяха да се разрешат всички тези проблеми, ако предварително знаехме какво ще срещнем по пътя си, ако познавахме плътността на облака, неговата магнитна структура. Щяхме да навлезем с няколко хиляди километра по-малка скорост, щяхме дори да спестим гориво и сега нищо нямаше да застрашава полета ни. Но нали ние бяхме първите, нали ние проправяхме за човечеството пътя към звездите! Единственото, за което съжалявахме, бе, че опитът ни нямаше да послужи на хората. Връзката със Земята отдавна бе загубена. И ако ние загинехме, човечеството така и нямаше да узнае за опасността, с която се бяхме срещнали по маршрута ни към Проксима.

ДВУБОЯТ С ВРЕМЕТО

Започна втората, най-тежката част на пътуването ни.

Не, не мисли, че ние срещнахме нови опасности, че животът ни бе застрашаван от нови, непознати стихии. В това отношение всичко протече най-спокойно.

Няколко месеца след като излязохме от облака, след като „лъчевата метла“ бе угасена, магнитните полета премахнати и контейнерите преминаха на нормален режим, ние се наслаждавахме на спокойствието, радвахме се на пълната почивка, които ни бяха тъй нужни след редицата удари, получени през изтеклите години.

Сега звездолетът се носеше необезпокояван от нищо, всичките му апарати и автомати работеха безупречно. През осемте следващи години не се случи нито едно забележително събитие. И в това се криеше най-голямата опасност за нас, хората. Предстоеше ни да премерим силите си с най-страшния ни противник — Времето.

Редовно, като безпогрешен часовник, ден след ден, ние застъпвахме дежурствата си, изседяхме полагаемите се часове пред пултовете, наблюдавахме екраните, показанията на приборите. И нито веднъж не се наложи някой от нас да се намеси в работата на отлично действащите автомати. След това настъпваше свободното ни време. Можехме да се забавляваме, да гледаме безброй филми, екранизирани литературни произведения, да слушаме цялата музика, създадена от човечеството през хилядолетията, да се любуваме на картини, на пейзажи от Земята, от Луната и от планетите. Имахме всичко, което можехме да пожелаем. Но това не ни радваше, а сякаш най-силно ни угнетяваше.

Дните ни течаха монотонни, еднакви. Все по-често поглеждахме към хронометрите, които отброяваха по земно време секундите, минутите, часовете, дните, месеците, годините. Ако не бяха те, ние отдавна щяхме да загубим броя им. Така еднообразно, скучно течеше Времето.

Като четеш разказа ни, у теб може да залегне убеждението, че сме живели бурно, интензивно. Но това не беше така. Погрешната

представа се създава от обстоятелството, че ние ти описахме само „върховите“ моменти, събитията, изпълнени с драматизъм, с опасности и напрежение. А те всъщност бяха твърде малко. Ако ги съберем по време, те далеч не биха попълнили и една година. А полетът ни продължи цели шестнадесет години.

В първата му половина, „бурната“, ние вече се бяхме наседели бездейни, в очакване. Бяхме изтърпели вече повече от седем „празни“ години. А ни чакаха нови осем. Осем години, в които нищо забележително нямаше да се случи в нашия живот.

Пък и изживените опасности, борбата с космическите стихии, бе сериозно изтощила нервите ни. Човек не може да гледа безнаказано смъртта в очите. А ние бяхме принудени дълго, прекалено дълго да стоим вторачени в страшния ѝ лик. Тя ту се появяваше, близка и зловеща, ту сякаш се загубваше, готова всеки миг да връхлети изневиделица върху нас. И ние се озъртахме, очаквахме я — защо да крием, — бояхме се от нея. Но тя винаги, дори през най-спокойните дни, беше пред очите ни. Когато гледаш смъртта в очите, и времето е друго — тече по-бавно. Убийствено бавно. Ти все още живееш и същевременно чувствуваш, че нещо в теб всяка секунда умира.

Когато се запознавахме с устройството на звездолета, ние бяхме във възторг от съвършеното му устройство, от комфорта и удобствата, които той ни предлагаше. И едва сега оценихме какви неподозирани опасности крият те за нас. Какви страдания могат да ни причинят прекалените грижи и всеотдайната любов, с които конструкторите бяха планирали кораба ни. Всичко ни бе дадено наготово. От нас за нищо не се изискваха усилия. Ние само получавах ме. И така трябваше да изминат още цели осем години. През всичкото това време ние трябваше да чакаме. Сега бяхме излишни, напълно излишни. Корабът летеше по инерция, автоматите работеха по заложената им програма. Но ние не можехме да живеем по инерция. Нашата „програма“ не беше такава.

Всички ние бяхме учени. Кой по-талантлив, кой по-обикновен, но все висококвалифицирани учени с по няколко специалности. И това си качество не можехме да оползотворим. Научните проблеми, които възникваха по време на полета, бяха отдавна вече разрешени. А нови не се пораждаха. Та какви ли нови научни проблеми може да предложи свободното междузвездно пространство след осем години пътуване?

Сега ни липсваше най-важното, което ни караше да не усещаме Времето — радостта на действието, огънят на борбата, горчивината на поражението, възторгът на победата.

Ние бяхме предупредени, предварително знаехме за опасността, която ни очакваше. Но едно е да знаеш, а друго да изпитваш тягостното чувство, че трябва години наред да бездействуваш, да си безполезен, да чакаш кога отново ще дойде твоят ред. Нервното напрежение се натрупваше незабелязано, като в акумулатор. Ние чувствувахме как се зареждаме с него, но мълчахме. Никой не заговаряше, не искаше да признае пред останалите, пък и пред самия себе си, мъката си. Настроението ни се проявяваше само в откъслечни, странни и непонятни разговори.

Често се заседавахме в общия салон, мълчаливи, унили. Не се решавахме да се погледнем честно в очите, да изречем въпросите, които вълнуваха всички ни: Ще издържим ли? Има ли смисъл страданието, на което се бяхме обрекли? Не е ли напразна жертвата ни? Та пред нас стояха още толкова неизвестни: Ще намерим ли начин да погасим допълнителната скорост на звездолета? Ще открием ли подходяща за кацане планета край Проксима? Ще съумеем ли да построим там завод и да добием нужното ни гориво? Въпроси, въпроси, на които не можехме да отговорим.

— Имам чувството, че ние, представителите на съвременното човечество в Космоса, неговият челен отряд, вместо да отидем напред, сме се върнали назад, към забравеното минало.

Смяната ни бе свободна. Бяхме се събрали в общия салон. Но никой не откликна на думите на Атаир. Дали защото бяха непонятни или прекалено познати. И той продължи, без да се обръща към някого, сякаш имаше нужда сам да чуе мислите си.

— Някога е имало такава категория хора — безделници. Те са прекарвали целия си живот в леност. А ето, че и ние, изпратените да покоряваме Космоса, попаднахме в същото незавидно положение. Ние наистина дежурим най-редовно, но не е ли това една глупава, никому ненужна самоизмама? Кому наистина е нужно това наше дежурене? На автоматите? Та те се справят отлично, много по-добре от нас със задачите си...

— На тях въобще нищо не им е нужно — прекъсна го Талия. — На тях им е безразлично ще оцелее ли или ще загине звездолетът, ще

намерим ли планетата или ще продължим да блуждаем до смъртта си в Космоса. Те са вечни, вечни като камъните. За тях няма смърт, няма неудачи и успехи, няма скръб и радост. Такива са те, нашите верни помощници.

— А знаете ли — Селена се изправи възбудено, — щом вече заговорихме, от известно време се чувствавам в Нирвана. За вас това чувство сигурно е чуждо. Но аз го нося в подсъзнанието си, наслоено от хилядолетията. Тук, в просторите на Космоса, ни се предлага вечното блаженство: да имаш всичко, което можеш да пожелаеш, и да не правиш нищо — да бездействуваш, да съзерцаваш безкрая на Времето и на Пространството. Това е то — Нирвана, прастарата мечта на моя народ. Те са я търсили напразно, а ние, техните потомци, се озовахме неподозирани в Нирвана. И вместо да сме щастливи, блажени — роптаем. Да, прави са били древните мъдреци — бунтовно е човешкото племе.

— Намирам разговорите ви за празни, безполезни. Не желая дори да ги слушам — Регул стана и без да се оглежда, излезе от салона. И никой не се опита да го спре.

Атаир поведе разговора умишлено. Той разбираше, че не бива повече да мълчим, да крием в себе си отровните мисли, защото те щяха да разяждат душите ни. Атаир не искаше подетият разговор, колкото и той да звучеше миньорно, да заглъхне.

— Може би бяха прави психолозите, като предлагаха корабът да бъде снабден с анабиозни инсталации. Пък и аз бях съгласен. Тогава нямаше да се чувстваме излишни безделници, нямаше да изживяваме забравени състояния, заимствувани от древноиндийската митология. Щяхме да заспим изкуствен сън за периода на мъртвия полет и щяхме да се събудим наготово, малко преди да достигнем целта си, за да вземем участие само в героичната част на пътуването.

— Ти, Атаир, вече прекаляваш — Рубина го изгледа строго, дори враждебно. — Нима е нужно да ти повтарям аргументите, с които тогава се съгласи. Нашият полет не е само техническо постижение. Хората, които участвуват в него, трябва да са — позволи ми да употребя израза на Лития, — трябва да са съзвучни с техниката на фотонния звездолет: да носят мощта на антивеществото, да са бързи и прецизни като кибернетичните автомати, да са точни като астронавигационните прибори и да са пламенни като огнената струя на

реактора. Липсва ли им дори само едно от тези качества — значи те не са на мястото си; значи те не са достойни за техниката, която човечеството, подчертавам — цялото човечество, — им е доверило.

Телур, както обикновено, мълчеше, вторачен в някоя точка на пространството. Той беше способен да мълчи с дни. Но това нас не ни дразнеше, не ни плашеше. Ние знаехме, че той е готов във всеки момент да изпълни и най-тежката задача. Бяхме уверени, че той сега мисли не по-малко напрегнато за проблемите, които вълнуваха и нас. Но ако го запитахме за мнението му, непременно щеше да ни отговори: „Нищо, достойно да бъде споделено с вас, не съм могъл да измисля“.

Винаги сме се удивявали как живеят заедно Рубина и Телур — два толкова различни характера. Питали сме ги. Телур се е задоволявал да каже: „Отлично“, а Рубина е отговаряла със смях: „Защо се учудвате? Дължимите от нас думи на обществото ги изговарям аз. Цялото полагаемо се количество. Дори в излишък!“

Най-близкият приятел на твоя баща беше Норге. Те бяха отрасли заедно, заедно бяха преминали всички степени на обучението. До заминаването ни бяха неразделна двойка. Норге щеше да дойде с нас, но се наложи да бъде изпратен в експедицията на Плутон. Там смяната продължаваше по десет години и търсеха хора, готови с месеци да прекарват сами сред ледените пустини на планетата. Той по всичко приличаше поразително на Телур. Когато се върнем на Земята, ще го видиш. Дано да е жив.

Те двамата, излегнали се в креслата на терасата, след работа престояваха с часове, без да разменят нито дума. „Мислим заедно, мечтаем заедно“ — обясняваха те. А ние ги подигравахме: „Телур и Норге спорят. Както са се разпалили, може и да се скарат.“

Но не всички бяха така гранитно твърди, така непоколебимо устойчиви като Телур.

Астрофизичката от първа смяна Гемма отдавна бе изпаднала в мрачно униние. И тя стана неразговорчива, но нейното мълчание беше болезнено. Странеше от другарите си, уединяваше се с часове, забила поглед в някоя точка на кабината си, като вцепенена. И на всичките ни опити да я заговорим, да я развлечем, тя или не отговаряше, или глухо проронваше: „Не мога! Не мога повече! Това не е за мен!“

Често я заварвахме да си приказва сама на себе си. И все за Земята. Описваше красотата на горите и планините, спомняше си как е

плавала с километри по гладката морска шир, как е летяла, летяла с часове из синьото небе...

Меланхолията все по-силно я завладяваше.

„Не мога, разберете ме, че не мога повече! Някога са затваряли хората за тежки престъпления, за убийства. Но защо аз съм тук. Четиридесет и пет години затвор! Това е чудовищно! Аз искам да се върна. Дори и тях, убийците, са ги помилвали. А мен кой ще ме освободи? Ние няма да намерим планетата. Ние не ще се сдобием с гориво за връщане. Ние ще останем вечно в тези килии. Ние сме осъдени, ние сами се осъдихме на доживотен затвор.“

Състоянието ѝ измъчваше всички ни. Нима на нас не минаваха подобни мисли. Ние разбрахме, че болестта ѝ се влошава, че тя не ще издържи докрай. Използувахме всички средства на нервна и психическа терапия. Бяхме безкрайно нежни, внимателни към нея. Стараехме се постоянно да сме с нея, да я развличаме. Но нищо не ѝ помагаше. Беше дошло време да упражним над нея насилие. Тази изключителна мярка можеше да се вземе само по единодушното решение на целия екипаж. Но някои другари се възпротивиха. Толкова чуждо, противно им бе насилието по отношение на човека. И ние не я изолирахме. Оставихме я свободна.

И само след няколко дни Гемма изчезна.

Ние може би не биваше да ти разказваме този случай. Но ние ти обещахме истината, цялата истина. А често тя е горчива, тежка за преживяване.

После разбрахме, че Гемма бе облякла космическия си скафандър, бе взела много храна и гориво за газово-реактивния си двигател и бе напуснала звездолета. Локаторите успяха да я открият далеч назад, по посока към Слънцето. Но вече не отговаряше.

Можеш ли да си представиш състоянието ѝ, за да се реши да се отпрати назад, към Земята, от която ни делиха вече тридесет билиона километра — сама, в скафандъра, с кислороден запас за шест часа!

Не издържа и електроникът на третата смяна Ксенон.

Дори в обикновените си разговори започна да проявява странности.

Първоначално те ни звучаха само като оригинални мисли.

— Ние не сме създадени за далечни космически пътувания. Не бива да насилваме природата си. Ние сме деца на Слънцето и трябва да

останем в границите на неговата система. Кибернетичните автомати — да, това са същества, способни да победят Времето и Пространството. Ще изключи централното си реле и ще проседи така не хиляда, а милион години. И нека през това време звездолетът да се носи по инерция, ако ще би и към друга Галактика. А като пристигне — готово! Достатъчно е само да се включи релето и ето го — готов за нови подвизи: ще проучва, ще изследва, ще събира знания и мъдрост.

— Не, ние сме твърде земни, твърде слънчеви, не ни бива за звездите. Ние сме несъвършени. Психическата ни схема трябва основно да се преустроява, за да станем „звездни“. И ще издържи ли? А на кибернетичните автомати колко им трябва? — Малко! И това може да стане лесно и бързо. Да, лесно и бързо!

След това Ксенон започна да страни от нас. Всичкото си свободно време прекарваше във физическата лаборатория. Постоянно сновеше из складовете. С часове работеше над математическите електронни машини. И никому не казваше какво възнамерява да прави.

Израснали в напълно свободен свят, насилието ни бе чуждо. Не по-малко противно ни бе и тайното следене. Но стреснати от случилото се с Гемма, ние решихме този път да бъдем по-груби. Започнахме да наблюдаваме Ксенон.

Той беше талантлив математик, вещ електроник. Заел се бе да преустройва запасните блокове от кибернетичните инсталации в някаква нова самопрограмираща се система. С болезнена настървеност вземаше от складовете части, агрегати, в унес работеше.

Веднъж го повикахме, целият колектив, на разговор. Поискахме да ни обясни с какво се занимава.

— Мъча се да поправя грешката на всички ви, да запълня пропуска, допуснат от вас. И вместо да ми губите времето, по-добре елате да ми помогнете да завършим заедно по-скоро нужното дело.

Думите му за никого не бяха ясни. Но без да изчака въпросите ни, той се доуточни:

— Създавам космонавт. Истински, съвършен, вечен космонавт. Хомо астрис. Той ще довърши делото на Хомо сапиенс. Ние всички ще умрем. Но той ще остане. За него не са страшни нито Времето, нито Пространството. Оставете ме на спокойствие да се занимавам с нещо полезно.

И ние го оставихме.

Засега не съзирахме нищо опасно в поведението на Ксенон. Използуваше агрегати и части, които стояха в резерва. Не проявяваше никакви други странности. Как можехме да му забраним да се занимава с дело, което го увлича.

Тъй като работеше сам, въпреки умението си, въпреки че се трудеше денонощно, успя да построи своя „космонавт“ едва след шест месеца. Още толкова време му беше нужно, за да вложи програмата му, за да го снабди с достатъчно информация.

И едва след като счете, че неговият Хомо астрис е готов, започна лошото, ненормалното.

Престана въобще да се среща с нас. Прекарваше с дни и нощи при своята „рожба“, разговаряше безспирно с нея. На протестите ни отговаряше студено, без желание:

— Вие сте като мен. Вие сте ми скучни. Не можете нищо ново да ми кажете.

Ксенон явно проявяваше признаци на психически смущения. И ние се събрахме без него и решихме да инсталираме в лабораторията, където той „беседваше“ с „космонавта“, визофон, чрез който да наблюдаваме поведението му.

Не оценявай постъпката ни като некрасива и подла. Ние бяхме длъжни да знаем в каква насока се развива психическото състояние на другаря ни.

Ксенон непрестанно поставяше въпроси на своя кибернетичен събеседник и с упование слушаше отговорите му. Обикновено той сякаш изпитваше неговите възможности: караше го да решава задачи, свързани с астронавтиката, с проблемите на нашата експедиция, с трудностите, които предстоеше да преодоляваме. Но понякога, все по-често, навлизаше в странни области и тогава отговорите звучаха диво, страшно:

— Как оценяваш ти своите създатели, хората? — Ксенон беше достатъчно честен и скромен. В разговорите си с кибернетичния електронен механизъм той никога не се обявяваше за негов творец. Той разговаряше с него само като представител на цялото човечество.

— Човечеството е нерационално построена съвкупност от излишно много почти еднакви, безполезно повтарящи се кибернетични системи — редеше бавно думите, с безстрастен металически глас електронният „мозък“. — Всеки един от тях набира много мъчно информация, трудно я задържа, несигурно и безкрайно бавно си служи с нея. Схемата му е обременена с твърде много излишни елементи, наречени емоции, характер, идеали. Те всички понижават експлоатационните качества на индивидуалните конструкции. Те са вредни.

— В енергетично отношение не мога да конструирам по-нерационален агрегат от човека. Полезният му коефициент е изключително нисък. Човекът консумира гигантски количества енергия, а извършва нищожно малко полезна работа. Човекът е един икономически абсурд. Човекът е обременен с редица недостатъци — инстинктите, — които го правят ненадежден изпълнител на отговорни задачи в Космоса.

— Какво имаш предвид? — питаше Ксенон.

— Примери: Нуждае се от сън, а това е загубено време, безполезен престой. Инстинктът за самозапазване. Той прави невъзможно възлагането на човека на задачи, свързани с унищожаването на конструкцията му. А това би било единственото преимущество на безбройно пъти повтарящите се, заменими, еднакви агрегати-хора. Човечеството е едно безсмислено множество от

еднакви, безполезно повтарящи се агрегати от една и съща серия. Нецелесъобразно е цялата информация да се влага във всеки един от хората за краткото време на неговото съществуване. Половината от времето на съществуването си човекът набира информация, за да я използва нищожно кратко време. И този безсмислен процес се повтаря милиарди пъти. Затова и успехите на човечеството са така мизерни, като се вземе предвид времето на неговото съществуване.

Понякога Ксенон се опитваше да спори с електронния автомат. Но аргументите му бяха бледи, слаби. След това започна да се дразни от отговорите му. Веднъж дори го заплаши, че ще го унищожи. И когато роботът му отвърна: „Това ще бъде нерационално вложен труд“ — Ксенон избяга от лабораторията. Тогава за първи път дойде при нас, слаб, безпомощен, объркан, да търси подкрепата на другарите си.

Ти сигурно ще искаш да знаеш как завърши тази странна история.

Ксенон се отврати от своята рожба и престана да разговаря с нея. Излекува го продуктът на болестта му. И наскоро след това се включи в общата работа на екипажа по преустрояването на звездолета. Ти пак ще чуеш за него, макар и да не можеш да си го спомниш. Защото той остана, доброволно, там край Проксима.

А роботът? С него се зае Регул. Без да разговаря, без да се интересува от „становищата“ му, той бързо го преустрои в „централен информатор“. Така бяха рационално използвани познанията, които Ксенон с толкова труд, старание и надежди бе вложил в него.

БОРБАТА СЪС СКОРОСТТА

Докато хората, напрегнали всичките си сили, водеха безмълвната борба с Времето и с Пространството, корабът продължаваше да лети все с увеличената си скорост. Изчисленията, проведени още няколко пъти най-внимателно, показваха, че енергията, с която разполагахме, дори и да се използва аварийният запас, нямаше да стигне, за да погасим напълно скоростта си. Ние щяхме да навлезем в гравитационното поле на Проксима с излишна скорост от около две хиляди километра в секунда. А това означаваше, че ще прелетим край звездата и ще продължим да се носим по инерция из просторите на Галактиката безкрайно и вечно, без да можем някъде да се спрем.

Съществуваше само един начин да намалим скоростта. Ние го знаехме от самото начало: да преустроим звездолета, да намалим поне с три-четири процента масата му. Тогава горивото щеше да бъде достатъчно за погасяване на скоростта, щеше да я сведе на нула към времето, когато щяхме да навлезем в системата на Проксима. Но това означаваше да осакатим кораба, да изхвърлим около седем хиляди тона от неговите инсталации.

Ние не носехме нищо излишно. Трябваше да пожертвуваме материали, уреди, инсталации, припаси. Макар и много бавно, времето течеше, приближаваше моментът, когато щяхме да насочим звездолета с реактивния му двигател по посока на движението ни, когато щяхме да започнем да намаляваме скоростта си. Към този момент всички подготвителни работи трябваше да бъдат привършени.

Това беше сега задачата, която непрестанно занимаваше умовете ни — как да осигурим благополучното ни пристигане в системата на Проксима.

Една група от нас — бяха подбрани все специалисти с оригинален начин на мислене, учени, които чувствуваха сили и желание да направят невъзможното — търсеше друг начин за намаляване на скоростта. Цялата история на космонавтиката говореше, че съществува само един способ — да намалим масата на звездолета.

При условията, в които се намирахме — в безвъздушното междузвездно пространство, — друг начин сякаш не съществуваше.

Енергетичните запаси на двигателя ни бяха предвидени за погасяване скоростта на звездолета с цялата му маса. Ако ние успеехме да намалим тази маса, то горивото, с което разполагахме, щеше да ни стигне, за да спрем звездолета, за да унищожим и допълнително набраната скорост при пресичането на космическия облак.

Начин за спасяване на експедицията имаше. Но какво щеше да ни струва той. За да навлезем в системата на Проксима с допустимата минимална скорост, сега трябваше да изхвърлим хиляди тонове най-необходими инсталации, материали, продукти. Да се лишим от уреди и предмети, които нямаше откъде да получим.

Ние носехме със себе си така наречения „универсален завод“ — гигантска инсталация от най-сложни станове и инструменти, с помощта на които можехме да произведем почти всеки нужен ни предмет. Но затова трябваше да разполагаме със суровини и време. А за хора, които бяха пожертвували четиридесет и пет години, най-хубавите години на живота си, времето беше много скъпо. Възможността да се задържим край Проксима няколко години в повече гнетеше всекиго от нас.

А второто условие? — Та ние съвсем не бяхме сигурни ще открием ли край звездата подходяща за кацане планета, ще намерим ли там необходимите ни суровини. Но последният въпрос не ни смущаваше. Ние всички знаехме, че ако не намерим търсената планета, експедицията ни е обречена и без това на гибел. Ние не носехме гориво за връщане. Ние трябваше сами да го произведем там, на неизвестната планета.

Умовете ни непрестанно бяха заети с разрешаването на този въпрос. — Отгде да наберем сили за намаляване на излишната скорост. Това беше време на мъчителни размисли, но напрежението ни помогна да победим още по-страшния враг — принудителното бездействие в продължение на годините, които ни оставаха.

След като обсъдихме стотици проекти, след дълги спорове, ние решихме: спасението можеше да дойде по три паралелни пътища:

Групата на енергетиците успя да намери начин за увеличаване ефективността на реакцията. Тягата на двигателя можеше, макар и

съвсем малко, да бъде увеличена. Това щеше да увеличи риска на полета. Опасността магнитният отражател на фотонния лъч да не издържи чудовищното облъчване се увеличаваше, но заедно с това се засилваше и тягата на двигателя. Един разумен риск за положението, в което се намирахме. И ние го приехме.

С вещество, с желязо разполагахме в достатъчно количество. Ограничени бяха запасите ни от антивещество. И ние решихме да пуснем в действие инсталациите, с които щяхме да добиваме там, на планетата, горивото за връщане. Част от демонтираните контейнери, вместо да ги изхвърляме, щяхме да оползотворим. Използувайки огромните енергии, отделяни от магнитния отражател, щяхме да превърнем в антивещество известно количество от веществото на кораба. Не много, но все пак и то щеше да помогне. Така, превръщайки веществото на звездолета във фотони, в лъчиста енергия, ние щяхме да увеличим мощта на двигателя си.

Невъзможно е сега да разбереш колко опасна и трудна беше тази задача. Ние подложихме в течение на три години кораба на опасността при най-малка неизправност на заводските инсталации да бъде унищожен от страхотна експлозия. Но друг изход няхахме.

Дежуряхме непрестанно, неуморно, но се справихме и с тази задача.

И все пак взетите мерки не бяха достатъчни да погасят цялата ни скорост. Въпреки всичко се налагаше да изхвърлим част от съоръженията на звездолета в Космоса. Не толкова, колкото показваха първоначалните изчисления. Но все пак жертвата беше много тежка — около хиляда и петстотин тона.

Някога в древността старите мореплаватели са изгаряли в пещите на параходите си всичко, което е могло да гори, за да поддържат огъня в котлите само и само да достигнат спасителния бряг. Така и ние, първите звездоплаватели, трябваше да изгорим част от кораба си, за да достигнем далечната звезда. Но ние горяхме желязото на конструкциите и на опразнените контейнери, горяхме го във фотонния реактор и за поддържането на огъня трябваше да превръщаме веществото в неговия антипод — в антивещество.

Да се изхвърлят хиляда и петстотин тона от един звездолет, където всичко, и най-незначителните конструктивни елементи, и най-малкият уред бяха изработени от най-леки сплави, който носеше само

най-необходимото! Всъщност ние не бяхме взели със себе си нищо излишно, нищо, което можеше да бъде изхвърлено безболезнено. И въпреки това — налагаше се, и ние намерихме сили, да се лишим от цели хиляда и петстотин тона материали. Това бяха на първо място опразнените контейнери, огромната част от резервните конструктивни елементи и апарати, много запаси от вода, течен кислород и храни. Посегнахме дори на резервната ни челна броня. Ако срещнем втори космически облак, нямаше да има с какво да запазим помещенията от смъртоносните частици, от всепроникващата радиация. Готови бяхме, ако се наложеше, да се лишим и от културното ни богатство — магнитните филми с литературни и музикални произведения, с картини от природата на Земята и на планетите от Слънчевата система — от това, което ни беше най-скъпо — споменът за далечния роден свят.

Незабравима е останала в спомените ни картината на раздялата с изхвърлените части от звездолета.

През последните месеци, преди да започнем намаляването на скоростта, ние приключихме демонтирането на обречените части, изнесохме навън всички материали, припаси и вещи, които бяхме пожертвували, за да намалим масата на звездолета. Но докато летяхме по инерция всички те сякаш не искаха да се разделят от нас и се движеха близо до кораба, продължаваха да ни съпътствуват. И едва когато, след почти десетгодишна почивка, двигателят отново заработи, грамадата изхвърлени предмети се устреми напред и скоро изчезна в черната бездна. Ние плавно забавяхме движението си, а те, загубили вече всяка връзка с нас, продължиха пътя си по инерция, все със същата скорост. Ние ги наблюдавахме дълго, докато се загубиха в мрака на черното небе. И, повярвай ни, на нас ни бе мъчно, така тягостно и мъчно, сякаш сме изоставили верен другар сам в безкрая на страшния Космос.

Корабът летеше, външно цял и невредим, но това не беше вече старият звездолет. Бяхме го осакатили, обеднили, бяхме сериозно накърнили резервите му на безопасност. Сега вече всяка авария можеше да се превърне в катастрофа, всяка неизправност заплашваше с гибелни последици. Ние летяхме на границата на допустимата безопасност. И затова трябваше да бъдем десеторно по-бдителни, десеторно по-внимателни и предвидливи. Сега вече нямаше на какво

друго да разчитаме, освен на собствената си съобразителност, ум и смелост.

ВТОРИ РАЗКАЗ

КАК ПОБЕДИХМЕ ЧУЖДЯ СВЯТ

Отдавна вече Слънцето се бе превърнало в една обикновена, с нищо незабележима звезда. А тройката на алфа от съзвездието Центавър осветяваше черния небосвод с различните си светлини — „А“ жълта, „В“ оранжева и едва мъждукащата вишнева Проксима.

Откакто гравиметрите запяха — сигнал, че навлизаме в ново гравитационно поле, — корабът сякаш настръхна. Оптическите и радиотелескопи, всички апаратури за измерване и анализ бяха насочени напред, към новия свят, разкрил се пред нас. Трябваше вече да решим сложната задача за навигационните маневри в тази непозната планетна система. Звездолетът продължаваше да се приближава към нея, като съкращаваше разстоянието всяка секунда с хиляда километра.

Оставаха ни само четири месеца до края на нашия тъй дълъг и мъчителен полет. И тъкмо защото приближаваше краят, защото се движехме с все по-малка скорост, дните минаваха особено бавно.

Още от Земята ние знаехме, че Проксима трябва да има богата свита от планети. Броят, видът и размерите им не бяха известни. Но лъкатушната линия, която звездата описваше по своя път, показваше, че по маса те надминават общата маса на слънчевите спътници. Затова и експедицията ни беше отправена именно към тази иначе с нищо незабележителна слаба звезда. При скоростта от сто хиляди километра в секунда ние лесно бихме достигнали и двойката А—В на Толимак. Достатъчно беше да започнем да намаляваме скоростта си месец и половина по-късно и щяхме да прелетим край най-близката звезда — Проксима — и да се озовем в системата на централната двойка. Разстоянието помежду им възлизаше само на четиринадесет светлинни дни. Но наблюденията показваха, че двойната звезда Толимак е лишена от планети. А без тях ние не можехме да се върнем, нямаше отгде да попълним резервоарите си с вещество и с антивещество.

От пет милиарда километра разстояние Проксима изглеждаше като едва забележима с невъоръжено око точица. И никой, който не я познава, не би допуснал, че това е звездата, в чиято планетна система

сме навлезли вече. Толкова далечна и слаба изглеждаше тя. А самите планети въобще не се виждаха. Но в телескопите ние отдавна ги наблюдавахме. И колкото повече навлизахме в системата на Проксима, толкова по-добре ги изучавахме.

Това беше някакъв странен, непознат за нас хаос от разнородни небесни тела. В едно пространство с диаметър от около десет милиарда километра кръжаха не една, която ние търсехме, не девет, както около Слънцето, а стотина планети. Няколко приличаха на Уран и Нептун, други имаха маса почти колкото Земята, а огромното мнозинство бяха като Марс, дори като джуджето Меркурий. Но всички притежаваха някаква, макар и крайно разрежена атмосфера. Неизвестни причини бяха попречили да се образуват гиганти от типа на Юпитер и Сатурн. Общото вещество на планетите тук бе разпределено по-равномерно, отколкото в нашата Слънчева система.

Друга особеност на тази система бе, че по-голямата част от планетите се движеха не по кръгови орбити, както слънчевите планети, а по силно сплеснати елиптични орбити. Това даде основание на Регул да създаде своята хипотеза за произхода на планетната система на Проксима. Според него, планетите, които имаха кръгови орбити, бяха „истински“, отдавнашни спътници на Проксима, а планетите със силно елиптични орбити бяха „гости“ — изхвърлени от системата на двойната звезда А и В на Толимак и уловени от единичната Проксима. Правилна ли беше хипотезата на Регул, в момента за нас не беше от особено значение. Важното бе, че имахме богат избор, че намерихме много подходящи за нашите нужди планети.

Сто и седем планети, подобни по маса и размери на нашата Земя! Нима на нито една от тях нямаше живот? И ако някъде той се бе вече породил, дали бе достигнал висшите си форми, дали бе създал разумни същества?

Ние не знаехме дали трябва да го търсим или да го отбягваме.

Чуждият живот, дори и най-примитивен, можеше да бъде за нас по-скоро враждебен, опасен, отколкото полезен. Това в още по-голяма степен се отнасяше и до разумните същества. Те безспорно не бяха достигнали нашето интелектуално развитие. Иначе не ние, а те трябваше да са преодолели междузвездните простори.

Ние всички бяхме единодушни, че срещата с чуждия живот, в какъвто и стадий на развитие да се намира, щеше само да ни увреди.

На нас ни бе нужна само мъртвата материя на този свят: тежък водород за планетарните ракети и за енергетичните ни станции и желязо за производството на гориво, необходимо за обратния път на звездолета.

И все пак всички ни вълнуваше мисълта дали на някоя от многобройните планети не се е зародил вече животът. Защото нима има нещо по-привлекателно, по-вълнуващо, интересно за човека от това, да намери във Вселената други форми на живот, свои събрата по разум.

След като изпълнихме основната си задача, ние щяхме да изследваме планетите. Тогава може би щяхме да намерим не само примитивни растителни и животински организми, но дори и разумни същества. Но сега животът беше все още опасен за нас. Той можеше само да ни попречи.

Ето защо ние търсехме такава планета, на която, според нашите понятия, не ще срещнем живот, а ще намерим нужните ни суровини.

Избрахме седемнадесетата поред планета. Тя щеше да стане нашата втора родина. Затова я назовахме Неогеа — Нова Земя. Тя стана твоя родна планета.

Неогеа имаше също като Марс два малки спътника с диаметър по няколко десетки километра. За единия от тях закрепихме звездолета. Ти вероятно ще се запиташ защо не кацнахме направо на планетата? И ние бихме желали да свалим кораба на повърхността на Неогеа. Но за съжаление това бе невъзможно. Звездолетът бе построен, за да се движи в междузвездното пространство. Той нямаше обтекаема, аеродинамична форма и не можеше да пресече газовата обвивка на Неогеа, колкото и разрежена да бе тя. Дори сега, след като бяхме изразходвали всичкото си гориво, празният кораб тежеше почти сто хиляди тона. И ние не разполагахме с огромните количества гориво, което бе нужно, за да се спусне корабът плавно на планетата и после да излети и двата пъти, преодолявайки гравитационното ѝ поле.

Пък и мрежестата му конструкция, изчислена за малките напрежения в свободното междузвездно пространство, не би издържала — звездолетът би се разтрошил под напора на собствената си тежест. Освен всички тези съображения кацането на повърхността на планетата бе недопустимо и защото всеунищожавщата струя на фотонния двигател би изпепелила огромни райони, би ги отровила задълго с опасна радиация.

Шестнадесет години и деветнадесет дни след излитането ни от астероида ние достигнахме далечната небесна твърд — малкия спътник на Неогѐа, седемнадесетата планета от системата на Проксима. Четиридесет билиона и шестстотин петдесет и един милиарда километра ни деляха от родната Земя. Никой човек досега не се бе отдалечавал на такова немислимо грамадно разстояние от своята планета. Ние, първите звездоплаватели, победихме Времето и Пространството и се озовахме в един нов свят.

Честта да стъпи пръв на спътника, като на най-възрастен, се падна на Регул. Наредени подир него, всички облечени в тежките космически скафандри, чакахме реда си. Преодолявайки с един скок разстоянието от стотина метра, ние се изхвърляхме срещу назъбените скали на спътника. И докато летяхме, съвсем близо един до друг, в шлемовете ни звучеше победната песен на Рубина. Тя пееше от възторг и щастие, че най-после можем да стъпим на твърда земя — чужда, малка, мъртва, но въпреки това тъй мила и скъпа, сякаш това не бе скалистият спътник на една неизвестна планета, десетки билиони километри далеч от Слънцето, а кът от родната Земя.

Щом опияняващият възторг премина, започнахме да разглеждаме с голямо любопитство небесното тяло, на което бяхме кацнали.

Грубите, напукани скали блестяха в лъчите на прожекторите ни, сякаш бяха покрити с някаква мазнина. Очите на всички се впериха нагоре, към чуждото небе. Съзнанието, че ние сме първите хора, които се любуват на едно „друго“ звездно небе, вълнуваше всички. Впрочем небето беше същото, познатото на всички ни от междупланетните пътешествия черно небе. Звездите, съзвездията бяха същите, „земните“. Друга, непривична бе картината само в съзвездието Центавър. Сега, когато ние се намирахме край най-ярката му звезда — алфа, — тъкмо тя липсваше сред другите му звезди. Централните звезди на Толимак — А и В — се виждаха с просто око като близка, необичайно ярка двойка на фона на съзвездието Кит. В границите на съзвездието Андромеда се бе появила една „нова“ звезда от първа величина. Ние знаехме, че това може да бъде само нашето Слънце. Оттук го трябваше да се вижда като звезда алфа на съзвездието Андромеда. И все пак някакъв вътрешен глас ни пречеше да повярваме, че това чуждо, неприятно чуждо и смущаващо далечно светило е нашето лъчезарно Слънце.

Сега за нас „слънце“ бе червеникавото джудже Проксима. От изчисленията знаехме, че се намираме на сто и шестдесет милиона километра разстояние от него. Фотометричните уреди показваха, че то свети само тридесет пъти по-ярко от пълната Луна. Но сърцата ни не искаха да го признаят за „слънце“ и то ни се струваше още по-незначително и мрачно с кървавата си светлина, която сякаш вещаеше злополуки и нещастия.

Подтискащата гледка се допълваше от тъмния, едва открояващ се сред звездните роеве диск на Неогееа, на планетата, край която летяхме.

Но не всички бяха тъй съзерцателно настроени. Докато „мечтателите“ се любуваха на чуждото небе, останалите започнаха деловата си работа. Разпръснаха се, носени от индивидуалните ракетни двигатели, да обследват и филмират спътника, да разнасят и монтират измервателните уреди.

Спътникът почти не ни интересуваше. Цялото ни внимание бе насочено към Неогееа, към планетата, на която трябваше да построим завода за изработване на горивото. И само три дни след кацането ни, щом приключихме предварителните изследвания с уредите за далечни наблюдения, изпратихме първата автоматична станция, управлявана от кибернетичен робот — нашия разузнавателен авангард. През следващите дни изпратихме още две станции.

НОВАТА ЗЕМЯ

Дойде ред и на хората.

В трюмовете на звездолета ние носехме два пасажерски и четири товарни междупланетни кораба. Те бяха малки по размери и мощност, но имаха най-усъвършенствувани конструкции, двигатели и управление. Да се премине с тях разстоянието от четиридесет хиляди километра, което ни делеше от планетата, бе най-проста задача. Толкова елементарна, че управлението им бе поверено изцяло на кибернетичния автопилот. И все пак хората, които трябваше да заминат с първата ракета, се вълнуваха. Не за съдбата си. Те не се бояха за живота си, нито опасностите на чуждата планета можеха да ги смутят. Вълнуваше ги мисълта, че им предстои да навлязат в един нов, съвсем непознат свят. Това бяха първите четирима: Рубина и Телур, Талия и Атаир.

Ракетата кацна на високото скалисто плато край брега на голямо езеро. Разузнавателните танкетки бяха много добре изпълнили задачата си. Това беше идеална площадка за кацане на космически кораби — равна гладка скала, се простираше почти без никакви възвишения на няколко десетки квадратни километра.

Беше началото на шестнадесетчасовия ден на Неогеа. Проксима светеше ниско над хоризонта и обливаше с кървавочервените си лъчи пейзажа. В сумрака едва се различаваше вишневото езеро. Скалите блестяха, лъскави и мазни. Над тях още се носеше червеникава пара на разтопените от огнената струя на ракетата вещества.

Последен от ракетата излезе Телур. Натоварен тежко с многобройна апаратура, той едва се спускаше по високата стълба. И без дори да се огледа, тръгна към най-близката танкетка.

— Къде си се разбързал? Ела да се полюбуваме на гледката — опита се да го спре Рубина.

— Ще освободя танкетките. Трябва веднага да монтираме радиофаровете.

— Чакай! Има време. Не бъди вечно такъв...

Но Телур не ѝ отвърна, а продължи.

Трите разузнавателни танкетки бяха очертали района на кацането и с радиосигналите си ориентираха ракетата. Сега те трябваше да бъдат заменени със специални радиофарове, които щяха да насочват следващите ракети. А самите танкетки трябваше да продължат работата си — да обикалят във все по-широки концентрични кръгове околността, да я проучват, да ни съобщават физическите условия, температурата и радиацията, химическия състав на атмосферата и почвата.

— Понякога не го разбирам — тихо каза Рубина. — Знам, че е нужно час по-скоро да се организира приемането на следващите кораби, да се освободят танкетките. И все пак... За първи път човек посещава друг звезден свят. Нима е възможно и това да не го вълнува! Има ли значение дали ще започнем работа десет минути по-късно?

Какво можеха да ѝ отвърнат Талия и Атаир? Само с шега:

— Телур знае, че ще има достатъчно време — цели тринадесет години, да се любува на този пейзаж. Той просто отлага съзерцанието си, разменя реда на изживяванията си: първо работата, а след това емоциите. Това е просто по-рационално.

— Остави го да постъпва, както намери за добре — обади се Талия. — А ние да се полюбуваме на гледката. Каква удивително гладка равнина. Не съм виждала друга така идеално полирана местност...

— И така червена — сякаш е море от кръв!

— Не море, а езеро, Рубина — каза Атаир. — Така поне го обозначиха на картата. И не от кръв, а от лед и въглероден двуокис. Това, че е червено, сега може да ни смущава. Но след тринадесет години, когато го напуснем, сигурно така ще сме свикнали с него, че като се върнем на Земята, ще възкликаваме: „Какво странно море! От разтопен лед. И мътносиньо, зеленикаво. Ах, къде е чистият прозрачно рубинен цвят на езерото от Неогеа!“ Впрочем... рубинен? Защо да не го наречем „Рубиненото езеро“? В твоя чест, Рубина, хем ще отговаря и на цвета му.

— Тогава ще трябва цялата планета да назовете на мое име. И не само нея. Всичките планети, самата звезда. Нали те все са червени. Макар че, да си призная, името ми харесва — Рубинено езеро! Да, красиво име.

Докато разговаряхме, Телур се върна.

— Налюбувахте ли се?

— Дори намерихме име на езерото — Рубиненото езеро — побърза да се похвали Атаир.

— Рубинено?! — Телур погледна Рубина.

— Не на моето име, а заради цвета му.

— Защо? И на твое име да е. Това е своего рода скромност. Стига да пожелаем, не езера, а цели планети можем да назовем на своите имена. Та нали те са сто и седем. Ще стигнат за всички ни и ще останат.

Иронизираше ли Телур? — Едва ли. Той просто намираше за безсмислени приказките ни. Важно беше по-скоро да започнем работа. Защото от нея зависеше успехът ни, животът ни.

— А сега, след като сте свършили най-важното, бихте ли се заели с другите две танкетки? Аз трябва да подготвя разчистването на строителната площадка.

— Ти ставаш язвителен, Телур — усмихна се Рубина. — Но си прав. Започваме.

Да, Телур беше прав. Колко романтика ни предлагаше обстановката. Шепа хора, преодолели междузвездните разстояния, стъпват за първи път на планета от чужд свят! И още повече — делова, ежедневна проза. Ние само бяхме „стъпили“, а трябваше тук да заживеем. Не ден и не два, не месеци, а години. И не просто да заживеем, а да построим енергоцентрали и заводи, да организираме ракетодруми, да произведем много десетки хиляди тонове антивещество! И преди всичко — да си построим работни и жилищни помещения.

Човечеството отдавна е забравило какво значи тежък физически труд. Всички производствени операции, свързани с разход на мускулна енергия, отдавна се изпълняват само от автоматичните самоуправляващи се станове. За нас да работиш значеше да мислиш. Но сега, за да проправим пътя на кибернетичната ни техника, отново ни се наложи да опознаем изморителния физически труд, измъчвал векове и хилядолетия наред прадедите ни.

Тежките инсталации на радиофаровете и хранващите ги акумулатори трябваше да бъдат пренесени на местата им и монтирани за действие. Върху твърдата основа имаше наслоена ледена кора, достигаща на места метър, метър и половина замръзнали въглероден

двуокис и амоняк. Ние разчиствахме, както това са правели в древността, леда с ръчни инструменти, вкопавахме носещите триноги, докато стъпят здраво на металната основа. Скалите, на които бяхме кацнали, се състояха главно от железно-никелови сплави.

Беше ден, намирахме се близо до екватора, а температурата не се качи над минус 110 градуса. През нощта тя щеше да падне до 180—190 градуса под нулата. Ние бяхме облечени в огромните космически скафандри с висша защита (специално за тази планета облекло създадохме по-късно), но те не ни пречеха. Силата на тежестта на Неогеа беше три пъти по-малка, отколкото на Земята.

Всяка планета има свои особености и човек, колкото и да е внимателен, не може да предвиди всичките опасности, които ще срещне в новия свят. Ние знаехме състава на газовете, на ледената кора и металната скала, знаехме температурата им, лъченията, движенията на атмосферните слоеве. Разполагахме с всички химически и физически данни, които ни бяха необходими, за да се движим без риск по чуждата планета. И все пак не успяхме да съобразим всичко.

Първа Талия изпита изненадите на новата планета.

Както сглобяваше антените на радиофара, изведнъж бе обвита от гъста мъгла. Почувствува, че потъва в мека, лепкава материя. Овладя се да не извика от уплаха. Опита се да се измъкне. Но краката ѝ започнаха да потъват още по-надълбоко в леда. Сякаш бе попаднала в тресавище. И нищо вече не виждаше.

— Атаир! — тя извика тихо, като се стараеше да не издаде страха си.

— Какво има? — прозвуча в шлема ѝ гласът на Атаир.

Добре поне, че радиовръзката се бе запазила. Сега вече не е така страшно.

— Ще трябва някой да дойде да ме извади... — каза тя по-спокойно. — Затънах... и нищо не виждам...

— Не се движи! — обади се Телур. — Костюмът ти е разтопил ледената кора. Там тя не е дълбока.

— Сега ще дойдем. Запази спокойствие! — Рубина вече тичаше към нея.

Но Телур я изпревари.

— Не се плаши. Ще действавам с огнепръскачката. Така най-лесно и бързо ще те освободя.

Талия зачака. Не мина и минута и тя чу предупредителния възглас на Телур:

— Спокойно! Спусни черния филтър. Включвам!

Сякаш ураган зарева край нея. Вихърът едва не я повали и докато се опомни, ослепителна огнена струя удари в лицето ѝ. Талия почувствува, че краката ѝ стъпиха на твърда почва, мъглата изчезна, но очите ѝ, още заслепени от силната светлина, в първия момент не можеха да различат нищо освен огнения стълб, който бавно се местеше край нея.

В този миг дойдоха Рубина и Атаир.

— Нищо страшно, но не бива да се повтаря — Телур загаси огнепръскачката.

— Нали разбра — Рубина прегърна Талия, — застояла си се на едно място по-дълго. Ледът е почнал да се топи, краката ти са потънали и са предизвикали бурно изпарение. Костюмите ни не са достатъчно добре топлоизолирани, външните им слоеве, над ходилата, имат твърде висока за този студен свят температура.

— Разбрах, но късно. В първия момент се изплаших.

— Това доказва, че нервите ни са изострени — забеляза Атаир. — Теб всъщност нищо не те е заплашвало. В тези скафандри няма от какво да се боим. Достатъчно е било да включиш газовия двигател на гърба си и щеше не само да се освободиш, но и да изчистиш всички полепнали по костюма ти вещества.

— Да, започнах зле, с приключение. Но нищо, ще ми е за поука. Готова съм да продължим.

Това беше единственото ни премеждие. След него заработихме така, както ние, хората, сме свикнали да работим, когато усвояваме ново небесно тяло — смело и предпазливо, с помощта на цялата ни мощна и съвършена техника.

Първата нощ преспахме в тясното помещение на ракетата, която ни беше докарала на планетата. Щом залезе Проксима, и температурата започна рязко да се понижава. Някои от газовете на атмосферата се втечиха, забулиха с тежка мъгла околността. Настъпи черна нощ. Звезди по небето не се виждаха, а лъчите на прожекторите ни не можеха да проникнат през гъстата мъгла.

Но в помещението на ракетата беше светло, топло, земно. И ние, без повече да се интересуваме от мрачната действителност навън,

заспахме първия си сън на Неогеа.

Усилената работа започна от втория ден, след като пристигнаха двете товарни ракети със сглобяемите конструкции на жилището ни и още четири души от екипажа. Това бяха напрегнати часове на уморителна работа. И все пак приятни часове. Чувствувахме се като примитивните хора от зората на човечеството, които са зидали от кал и клони домовете си — убежище срещу студовете и природните стихии. Изпитвахме неповторимата радост да изграждаме своя дом в този тъмен и студен, чужд и непознат свят.

На едно пространство от около хиляда квадратни метра „изметохме“ с огнехвъргачките до дъно ледената кора, докато не остана нито следа от напластените замръзнали газове. Под напора на пламтящите струи газовете се изпаряваха, превръщаха се в гъста мъгла, която полепваше по костюмите ни. И от време на време, когато налепите започваха да ни пречат, да сковават прешлените на скафандрите или да правят непрозрачни шлемовете, ние с особено удоволствие се обливахме един друг с огнепръскачките. В миг всички замръзнали газове се изпаряваха и скафандрите светваха отново с чистия си метален блясък. Макар че пламтящата струя развиваше температура над хиляда градуса, огънят ѝ съвсем не беше страшен за скафандрите ни. Предназначени да устояват на страхотните космически лъчения, метеорити и високи температури, те не се бояха от пламъците на огнепръскачките.

Под ледената кора се разкри лъскава, удивително гладка метална повърхност. С електронна заварка споихме за нея основите на сглобляемите ни жилища и те се свързаха така яко за металната твърд на планетата, че никакви бури, ако ще би те да надминеха по сила и ураганите на Юпитер, не биха могли да я изкъртят.

Стените, подовете, таваните, съдържащи в междините си сложна плетеница от тръбопроводи, кабели, контролни инсталации, се спояваха бързо, идеално херметически. Преди да настъпи втората нощ, жилищната част на постройката ни бе напълно обзаведена. Ние бързахме да се приютим в новия си дом, не искахме втори път да нощуваме на креслата, в тясната кабина на ракетата.

От два часа Проксима беше вече залязла и ние довършвахме обзавеждането, пренасяхме последните, най-необходими за първо време вещи и инсталации. И когато свързахме дома ни чрез няколко независими кабела с електроцентралите на двете ракети, побързахме да се приберем в новопостроената сграда.

Атаир затвори външната херметическа врата на пропускателната вакуум-камера и обяви тържествено:

— Добре дошли, другари, в новия ни дом! Нека, когато му дойде времето, със съжаление да го напуснем, за да се върнем на Земята!

След това Регул се приближи към командното табло на микроклиматичната инсталация в общия салон, пусна резервоара с въздух да изпълни помещенията, включи отоплението и осветлението, кислородната регенерационна система. Ние бяхме още в скафандрите си, но вече предчувствахме удоволствието как след броени минути ще ги свалим, как ще се разположим в удобните меки кресла. Очите на всички ни бяха устремени към таблото с измервателните уреди. И едва стрелката на манометъра достигна зелената черта, обозначаваща, че налягането е вече нормално, неколцина посегнаха към шлемовете си. Спря ги строгият и малко суховат, както винаги, глас на Регул.

— Не избързвайте! По правилник трябва да изчакаме десетте контролни минути.

И ние ги изчакахме. Затова пък колко радост ни доставяше общата трапеза, когато всички, насядали около просторната маса, пиехме горещите ободряващи напитки и поглъщахме с отдавна забравен апетит вкусно приготвените лакомства. В този миг ние се чувствахме така щастливи, сякаш се намирахме на Земята. Може би

дори по-щастливи, защото радостта ни беше обогатена с нескривана гордост. Ние не мислехме, не искахме да си спомняме, че се намираме тъй далеч от човечеството, че навсякъде около нас студът и мракът са сковали в ледена кора и гъста, отровна мъгла мъртвата планета. При нас беше топло и светло, въздухът беше кристално чист и свеж, в душите ни грееше нашето, земното Слънце.

Само от време на време някой споменаваше другарите ни, които още се носеха на десетки хиляди километри от нас, в звездолета в Космоса. И ние скърбяхме, че те не могат да споделят радостта ни, забравимата радост на хора, сдобили се със свой уютен дом, построен на непоклатимата твърдина.

За първи път от шестнадесет години ние бяхме спокойни, така спокойни, като че ли се намирахме сред своите, на Земята. Не ни заплашваха страшните опасности на междузвездната пустош — нито метеоритни облаци, нито магнитни и гравитационни полета, нито внезапни експлозии в контейнерите или повреди във фотонния реактор, нито най-страшното — Неизвестното. Намирахме се наистина на чужда, все още почти непроучена планета, която съвсем не приличаше на Земята. Но въпреки това ние бяхме спокойни. Около дома ни кръжаха, вечно бдителни, неуморни, като умни, верни кучета, трите танкетки. По стените и покрива на дома ни множество разнообразни уреди следяха, отбелязваха всяко изменение в обкръжаващата ни действителност. И при най-малка опасност те щяха да ни предупредят, да алармират създателите си, господарите си. И въпреки че край нас нямаше хора, ние чувствувахме присъствието на цялото човечество. Нашите събрата присъствуваха тук чрез създадените от тях автоматични апаратури, бдяха над нас чрез електронните кибернетични роботи.

ПОСЕЛЕНИЕ НОМЕР ЕДНО

Щастливи бяхме, че намерихме такава подходяща планета, която с щедра ръка ни предлагаше всичко, от което се нуждаехме.

Тя по нищо не напомняше Земята и въпреки това ние бяхме много доволни от находката си. Неогеа ни се струваше като търсения обетован свят, в който сме попаднали след шестнадесет години лутания и страдания из безбрежния Космос.

Ако на тази планета попаднеш по някаква фантастични случайност хора от древността, те мигновено биха загинали. Тук те нямаше да намерят нито въздух за дишане, нито вода за пиене. Атмосферата се състоеше от азот, аргон, водород и от отровния газ метан. Водата, вечно замръзнала, покриваше с ледена кора повърхността на планетата. Сковаващ студ господствуваше в този тъмночервен свят. Денем температурата рядко се качваше над минус сто градуса, а през нощта падаше и до двеста градуса под нулата. Тогава мъглите от метан и аргон замръзваха и покриваха с ледения си саван старата кора. Тук вишнево слънце едва мъждееше и никак не грееше. Тук те нямаше да намерят нито едно растение, нито едно животно. Те щяха неминуемо, веднага да загинат.

Но ние не се нуждаехме от милостите на Природата, ние знаехме и можехме сами да създадем нужния ни свят.

Въздух, вода, храна, топлина, светлина — всичко, каквото беше нужно за живота, ние умеехме да произвеждаме, където и да се намирахме. Достатъчно беше да разполагаме с първичните суровини, с подходящо вещество и с енергия, преди всичко с енергия.

Да, за всичко, което ние искахме тук да създадем, беше нужна енергия, гигантски количества енергия.

Хилядолетия наред човечеството е познавало един-единствен извор на енергия — Слънцето. Растенията и животните, с които се е хранело и отоплявало, по-късно каменните въглища и нефта, които е изгаряло в машините си — това са били все зрънца концентрирана слънчева енергия. Но на Неогеа нямаше нито растения и животни,

нито въглища и нефт. А лъчите на Проксима бяха така слаби и бедни, че не можеха за нищо да ни послужат.

При тръгването звездолетът бе зареден с гигантски количества енергия. Но тя бе изразходвана, за да преодолеем чудовищното разстояние от четиридесет билиона километра, за да наберем скоростта от сто хиляди километра в секундата и след това да я погасим. И сега контейнерите на звездолета бяха празни. Известни, не съвсем малки резерви термоядрено и химическо гориво ние още притежавахме. С него движехме ракетите си, използвахме го за отопление и осветление. Но то скоро щеше да се свърши. Затова първата ни грижа беше да загребем от неизчерпаемия океан енергия, която планетата криеше.

Химическите анализи, извършени още от разузнавателните танкетки, показаха, че на Неогема има всичко, каквото ни е нужно. Сега ние ги доуточнихме и установихме, че водородът на тази далечна планета съдържа стократно повече деутерий, отколкото на Земята. А деутерият, тежкият водород, беше „горивото“ на нашите плазмени термоядрени централи.

На края на платото, на брега на Рубиновото езеро, построихме първата ни електроцентрала. Сглобихме я само за седем денонощия. И на осмия ден тя даде ток — милиони киловата електрическа енергия.

Водород имаше навсякъде, във всички възможни агрегатни състояния, в различни химически съединения: като атмосферен газ, като течен метан, като вледенени амоняк и вода. Роботите къртеха и пренасяха блокове направо от близкото езеро, химическият сепаратор отделяше от съединенията деутерия и пречистен го подаваше на плазмения генератор. Там тежкият водород „изгаряше“, превръщаше се в хелий и ни отдаваше скритите си термоядрени енергии.

Сега ние бяхме богати. Богати с неизчерпаема енергия. И това ни правеше силни и смели.

Ракетите сновяха редовно между базата на планетата и звездолета, пренасяха съоръжения, машини, апарати. Демонтирахме голяма част от помещенията на кораба и ги построихме наново върху платото. Сега то заприлича на малко селище.

Първи дадоха продукция химическият и металургичният завод.

Кислород се съдържаеше в замръзналите вода и въглероден двуокис на езерото; азот имаше в атмосферата и в амоняка; въглерод

— в метана и във въглеродния двуокис. Намерихме и почти всички други елементи, макар и в по-малки количества. И химическият завод започна да произвежда чист въздух за дишане на хората и животните, въздух, наситен с въглена киселина за оранжерии, всевъзможни пластмаси, торове — всички продукти, които ни бяха нужни. Металургичният завод черпеше основните суровини на своето производство направо от железноникеловата скала, върху която бяхме кацнали. Автоматизираните му станове изготвяха нови помещения, машини, всякакви инструменти и апарати, роботите. Поселението растеше, превръщаше се в благоустроено градче.

Ти не беше навършил четири години, когато напуснахме Неогеа и почти не помниш нашето поселение. Ние те лишихме от радостта да отраснеш сред цветя и дървета, да тичаш по зелената трева, да се грижиш за всевъзможни животни. А там, в оранжерии и в зоологическите помещения на поселението ни имаше всичко. Но не тъжи. Земята ще ти предложи хилядократно повече такива радости. Ти ще имаш възможност да береш цветя и да се разхождаш сред горите ѝ, да опознаеш хиляди видове животни в резерватите ѝ, да се наслаждаваш на живата природа. Ти ще можеш да изживееш всичко, от което те лиши странната ти съдба да си звезден човек. Ако това, разбира се, ще може да ти достави радост.

На Земята в многобройните резервати се пазят всички видове животни и растения, които културното човечество е заварило. Но ние взехме със себе си само „най-полезните“ видове. Взехме ги като зародиши, които трябваше да отгледаме на чуждия свят.

В специални инсталации, добре пазени, звездолетът пренасяше семена на много видове земни треви, зърнени растения, зеленчуци и плодни дървета; зародиши на разнообразни риби, птици и дори бозайници.

И ние построихме подходящи за отглеждането им помещения — херметически изолирани от външния враждебен свят, добре отоплявани и осветлявани, снабдени винаги с чист въздух.

Първите няколко тона изкуствена почва, произведена в химическия завод, послужиха за отглеждането на гъби. Но скоро на масата ни започнаха да се появяват нови и нови зеленчуци, плодове. Оранжерията ни заемаше само един декар площ, но високопроизводителните видове, които отглеждахме, ни обезпечаваха

предостатъчно растителна храна. Та нали целият екипаж на звездолета възлизаше на седемнадесет човека.

Щом оранжерията започна да дава достатъчно храни, пристъпихме към обзавеждането на зообазата. Птиците и рибите се отглеждаха просто. И скоро ние разполагахме с богато пернато стопанство. В десетте аквариума плаваха множество вкусни речни и морски риби. Зайци имахме от първия момент, тъй като ги пренасяхме живи в звездолета. По време на пътуването ни те ни доставяха единственото прясно месо. Сега обаче трябваше да развъдим свини и при възможност дори крави. А тях ние носехме като консервирани зародиши, които трябваше да отгледаме изкуствени условия.

Първият месец след пристигането ни, докато изграждахме поселението с жилищата, лабораториите, оранжерии и зоосектора, заводите и електроцентралите, беше най-приятният, най-веселият.

Тази творческа, увлекателна работа дотолкова ни погълна, че ние построихме значително повече помещения, разширихме прекомерно оранжерии, създадохме обширна градина с цветя и декоративни растения. Ние съзнавахме, че строим излишни помещения, но никой не искаше да се лиши от това удоволствие след шестнадесетте години напрежение по време на пътуването.

Край на този период сложи Регул.

— Ние не сме дошли тук, за да бъдем градинари и животновъди. Нищо лошо няма, че ще притежаваме обширна градина с ароматични, пъстри цветя, с красиви дървета. Там можем да се разхождаме, да си почиваме. Това е добре. Но в нашето увлечение се крие нещо друго, което вие или не схващате, или не искате да осъзнаете. И то не ми харесва.

Разговорът се поведе след вечерята, в онова приятно време преди лягане, когато коментирахме извършеното през изтеклия ден и обсъждахме програмата за утре. Като винаги, Регул заговори внезапно, неочаквано, малко рязко и остро. Ние прекъснахме разговорите си, но никой нищо не го запита и Регул продължи.

— Изглежда, че ще трябва да ви кажа какво не ми харесва в нашето поведение. Държим се като деца, които се радват на възможността да си поиграят. А ние не сме слаби, неразумни деца и не сме дошли тук да си играем, а да изпълним една тежка и отговорна задача. Ние все още дори не сме започнали да проучваме планетата, не

сме определили къде да построим инсталациите за производството на антивещество, а пилеем времето си в излишни работи, които говорят за нашата слабост.

— Защо пък слабост? — не се стърпя Рубина. — Какво лошо има в това, че ще притежаваме градина за отмора, че животните ни ще разполагат с просторни помещения, че оранжерииите ни ще дават изобилно, дори излишни плодове. Какво пак не ти харесва, Регул?

— Пак и винаги не ще ми харесва, когато виждам нерационална загуба на енергия, на материали и преди всичко на невъзвратимото време...

— Време! — прекъсна го Талия. — Време имаме. По предварителния план са предвидени деветдесет до сто дни за настаняване и обзавеждане.

— Този план е съставен на Земята, без да се има предвид тукашната обстановка. Сега той вече няма значение. Намерихме по-благоприятни условия, организирахме живота си за тридесет дни вместо за сто. Нима останалите седемдесет ще трябва да ги пропилеем в излишни строежи? Но не това е важното. Неприятно ми е, че тази ни дейност говори зле за моралното ни състояние. Пристигат някакви си наплашени двуноги на тази планета, след като са треперили за живота си през течение на шестнадесет години, и сега, успокоени преждевременно и без достатъчно основание, започват да вилнеят, да показват силата си, могъществото си. И кому? На мъртвата планета! Проекторите осветяват цялото плато. Това са седемстотин хиляди киловата! Защо? Да не би да се боите от тъмнината?

— Ех и ти, Регул — обади се сърдито Селена. — Каква ти пречи светлината, щом тя радва очите ни. Електроцентралата работи на минимален режим и пак не можем да оползотворим цялата ѝ продукция.

— Заводът за антивещество още не е свален от звездолета, още не е намерено дори мястото, където ще го построим, а ние създаваме луксозни градини, просторни зайчарници, огромен аквариум. Те никому не са нужни. На мен поне не са нужни. Аз ще се почувствувам силен и могъщ, доволен, че съм изпълнил дълга си пред изпратилото ме човечество, когато видя напълнени всички контейнери на звездолета с антивещество. И никакво друго наше постижение не ще ме задоволи. Предлагам и на всички вас да се стреснете, да размислите

върху смисъла на досегашните ни „невинни забавления“. Те са слабости и нищо повече!

— А какво предлагаш ти? — запита го Атаир.

— Настоявам незабавно да изготвим плана за проучването на планетата. Да намерим подходящо място за строежа на завода. Да го свалим от звездолета и да го монтираме. Да го пуснем в действие и да започнем най-сетне сериозна работа. Държете се, сякаш нямате намерение да се връщате, а ще векувате тук.

Думите на Регул бяха сурови, звучаха неприятно. Но никой не му възрази. Той беше прав. И от следващия ден заводите ни заработиха по нова програма.

ПЛАМТЯЩАТА ГОРА

Когато отидеш на Земята, ти ще разгледаш гигантските заводи. Те всички се намират дълбоко под повърхността, до източниците на суровините. И с „горния свят“ ги свързват само енергетичните кабели и каналите, по които изпращат готовата си продукция. В гигантските безлюдни зали стотици огромни станове работят денонощно, управлявани от кибернетични автомати.

Нашите заводи съвсем не приличаха на земните си събратя. Те бяха миниатюрни, с малки станове, които се нуждаеха от непрекъснатата помощ на хората. Те бяха изготвени специално за нас. И макар че по размери решително отстъпваха на земните гиганти, бяха много по-съвършени, защото можеха да произвеждат всеки желан детайл, който хората залагаха в програмата им.

След десетина дни бяха готови първият всъдеход и двете разузнавателни танкетки, които щяха да го придружават. С него заминаха Рубина, Телур (те никога не се делиха) и Атаир. Задачата им беше да изследват южния полярен район на планетата.

Изпращахме ги всички. За първи път наши другари се отделяха, заминаваха задълго в този непознат свят.

Бликна огън, след секунда втори. Двете ракето-танкетки се изгубиха в черното небе, като оставиха след себе си дълги шлейфове от червеникава мъгла.

— Готово! Бъдете щастливи — зачу се гласът на Рубина, която седеше на командното кресло.

— Успешно пътуване — отговориха ѝ нестройно гласовете на изпращачите.

Нов пламък обля ракетодрума. Плавно, сякаш носен от титанична ръка, полетя нагоре всъдеходът с хората. След няколко секунди и той изчезна в черното мъгливо небе.

Беше ден, червеникав мъжделив ден на Неогеа. Вишневото слънце осветяваше в тъмни, фантастични цветове леденото езеро. Летяхме ниско, на не повече от километър. Едната ракето-танкетка

разузнаваше напред, а втората кръжеше около нас, ту ниско, за да оглеждаме някои подробности по повърхността, ту встрани.

По многобройните екрани обстановката изглеждаше съвсем различна. Най-мъглива във видимата светлина, по-контрастна в инфрачервения екран, неузнаваема в ултразвуковия, непонятна в радиолокаторния. Но ние добре разбирахме езика на тези инсталации и очите ни едва смогваха да наблюдават показанията на всички измервателни уреди.

Стрелките на магнитометрите и гравиметрите плавно се люлееха; апаратите за химически анализ в инфрачервения спектър постоянноменяха на таблото символите на елементите; приборите за измерване на лъченията и електрическите заряди ту заставаха неподвижни, ту скачаха застрашително. За несведущия наблюдател, който би съзерцавал картината на планетата през илюминаторите, ние летяхме над еднообразна, скована от вечен лед пустош. Но ние едва успяхме да проследяваме и оценяваме всички сведения, които ни даваха анализаторите и измервателните уреди на всъдехода и на двете танкетки. Вниманието ни бе така напрегнато, че едва успяхме да разменим по някоя кратка фраза:

— На три километра вляво се намира ядро със средни размери от саморазпадащи се вещества. Дълбочина — хиляда и петстотин метра.

— Метановата компонента в атмосферата достига три процента.

— Прелитаме езеро от течен етилен. Ще спусна втора танкетка да загребе проба.

Течаха часовете. В синусоидна линия ние обследвахме планомерно триста километра широката ивица от нашето поселение до Южния полюс на планетата.

— Вижте! Светлина! — гласът на Рубина прозвуча развълнувано. Вляво, почти на хоризонта, трептеше прозрачно синкаво сияние.

— Какво може да бъде това? — запита Атаир.

— Сигурно атмосферно електричество — отговори му Телур.

— Насочвам всъдехода към светлината.

Рубина не бе позволила да я заменят и все още седеше на пилотското място. Никой не ѝ възрази. Само изпратихме и двете танкетки напред, да разузнаят.

След няколко минути бърз полет достигнахме светлината.

— Какво ще кажете? Да се спуснем ли? Да разгледаме отблизо това чудо.

Рубина погледна спътниците си. Те само ѝ кимнаха и тя поведе всъдехода надолу.

Пред очите ни се разкри грандиозно зрелище. На няколко метра пред нас бушуваше море от пламъци: виолетови, синкави, резедави, розови. Те ту пламваха, извисяваха се към тъмното небе, ту гаснеха, играеха, преливаха се.

— Изумително красива гледка! — възкликна Рубина. — Не съм виждала по-пищна картина. И каква тишина!

— Да, наистина красиво — каза Атаир. — Но не и тихо. Послушайте какво става в диапазона на дългите вълни.

И той за миг превключи приемника си. Буря от пращане изпълни шлемовете ни. Радиовръзките ни бяха на ултракъси вълни и електрическите изпразвания не ги смущаваха.

— Подобно нещо не сме виждали — продължаваше да се възхищава Рубина. — Пламнала гора! Гора от разноцветни кристали, които сияят във всички цветове на дъгата. Искам да се поразходя из тази приказна гора. Какво говоря! В никакви приказки няма подобна красота, такова богатство на багри, толкова причудливи форми. Никой човек досега не се е любувал на такова изумително зрелище.

И тя тръгна, сякаш омаяна от видението, напред, без дори да се извърне.

— Рубина, спри! Не отивай! — гласът на Телур беше строг и повелителен.

— Какво?... Нищо няма да се случи.

— Обектът не заслужава. От научно гледище тук няма нищо интересно. Кристали от амоняк, вода и въглероден двуокис. Движещите се газове на атмосферата с триенето си са ги наелектризирали и те сега излъчват разноцветни електрически заряди, светят. Не това търсим ние.

— Ела, ела! — Рубина продължаваше да крачи напред. — Ела и ти, суха, книжна душа. Да поблуждаем сред ледените кристали, да се окъпем в светлините им.

Телур се затича подир Рубина, последван от Атаир. Но не за да я придружи се втурна той. Настигна я, застана пред нея и каза твърдо:

— Не бива!

— Защо? Боиш ли се? Или нямаш време за излишни емоции?

Лицето ѝ, през кристалния шлем, в полумрака на вишневия ден, едва се открояваше. Но очите ѝ блестяха, гледаха строго.

— Ти поне, Атаир, няма ли да ме придружиш? Впрочем аз мога и сама.

Атаир не успя да ѝ отговори. Изпревари го Телур.

— Нито ти, нито Атаир няма да навлизате в тази област на електрически изпразвания. Не сме я проучили, не знаем дали някой разряд няма да пробие изолацията на скафандрите ни.

— Ти ни забраняваш! — в гласа на Рубина прозвучаха язвителни нотки. Тя беше готова да избухне.

— Опасно е — отговори ѝ примирително Телур. Той познаваше характера ѝ, знаеше колко неподходящо би било точно в такъв момент да спори с нея, да я дразни. — Затова те моля да се върнеш, да не отиваш там.

— Опасно... Сякаш това е първата опасност, откакто сме напуснали Земята!

— Това е първата ненужна опасност, която ние трябва да отбегнем. Вие и двамата знаете какво струва на човечеството нашата експедиция. Колко напрежение, какви усилия, надежди... Ние сме му твърде скъпи. Откакто се съгласихме да участвуваме в полета, ние не принадлежим вече на себе си. Ние сме само елементи — живи, разумни, ръководни елементи на звездолета. И само като такива имаме право да се проявяваме. Никакви чувства, никакви случайни хрумвания не бива да ни пречат да доведем докрай делото, за което са ни изпратили.

— Чуваш ли го, Атаир. Живеем заедно от седемнадесет години и никога досега не съм го чувала да изговори наведнъж толкова много думи. Той можел да бъде красноречив!

— Да се върнем, Рубина — Атаир беше навел глава. Неприятно му беше, че присъствува на този разговор. — Той е прав.

— Знам, че е прав. Както Регул е винаги прав. И все пак — да литнат към звездите възмечтаха поетите, а не такива като тях.

— Но те построиха космическите кораби и не само тях. Не бъди несправедлива. Нима може да се построи звездолет като нашия от хора, които не умеят да мечтаят.

— Стига! Нали се връщам — Рубина бе тръгнала пак първа назад, към всъдехода. — Сега и да ме карате, не бих отишла в гората. Погубихте цялото очарование.

Когато се върнаха, майка ти разказа на всички за спора ѝ с Телур. И никой не се усъмни в смелостта му. Той беше твърде сериозен, всецяло обзет от чувството за тежък дълг, за да си позволи понякога да рискува.

По-късно открихме и други такива „пламтящи гори“. Установихме, че електрическите им заряди не могат да пробият изолацията на скафандрите ни. И ние се разхождахме често сред гигантските разноцветни „кристални дървета.“ Водили сме дори и теб. Селена настоя и ние изработихме специален малък скафандър, за да можеш и ти, преди да напуснеш родната си планета, да се полюбуваш на дивната ѝ, мрачна красота.

Ние търсехме второ метално плато, богато с необходимите изотопи на желязо „56“, като платото, на което се намираше поселението ни. Рисковано беше да построим заводите за получаване на антивещество край дома ни, да живеем в непосредствена близост със смъртно опасното производство. Ние намерихме много железни находища, но нито едно не беше подходящо: бяха или твърде близо до поселението, или много дълбоко разположени, или край тях нямаше достатъчно източници на тежък водород.

Инсталацията за производство на антивещество ние носехме от Земята. Не цялата, а само онези най-сложни детайли, които ние тук не бяхме в състояние сами да построим. Всички останали конструктивни елементи, тежки, груби, по-обикновени детайли ние щяхме да изготвим в универсалния завод. Но дори и тези незаменими части и апаратури тежаха почти десет хиляди тона. Това беше огромно бреме за звездолета: усложняваше конструкцията му, трябваше да изразходваме гигантски количества гориво, за да го ускоряваме в началото на пътешествието, след което да погасяваме скоростта му при кацането. И все пак друг изход за нас нямаше. Ако би трябвало вместо десет хиляди тона инсталации да пренесем още двеста и двадесет хиляди тона гориво със съответните му сложни магнитни контейнери,

което щяхме да изразходваме на връщане, началната маса на звездолета щеше многократно да се увеличи, да нарасне на милиони тонове. А построяването на такъв кораб не бе по силите на човечеството.

Подходящо място за изграждането на завода за антивещество намери едва третата експедиция. Това беше малък остров, целият почти само от чисто желязо, разположен сред Големия западен океан на планетата. Дълго проучвахме местността, физическите условия, източниците на химическите суровини, докато решим окончателно там да построим гигантските инсталации. И когато всичко беше изяснено, започна усилена работа. Три месеца почти без почивка ние работихме над създаването на това техническо чудо, което трябваше отново да даде мощ на звездолета ни.

Към четирите товарни ракети, които бяхме донесли със себе си, построихме още две, по-големи, специализирани за пренасянето на най-тежките детайли. Заводът ни работеше непрекъснато и произвеждаше всички онези части, които не бяхме донесли. Те не бяха сложни, но тежаха много и повече ни затрудняваше пренасянето им, на десетина хиляди километра разстояние от поселението, по покритата с ледове планета.

Цялото производство на антивещество трябваше да бъде напълно автоматизирано, управлявано и контролирано от кибернетичните роботи. Нашите умни електронни помощници и тук щяха да ни заместват. Но програмирането им беше извънредно трудно.

Ти познаваш Регул като беловлас старец. Той не е млад. Сега е на седемдесет години. Но преди да започне влагането на програмата в кибернетичните командни и контролни автоматични комплекси, в косата му нямаше нито един бял косъм.

Час след час, ден след ден, знанията и логиката на неговия мозък се изцеждаха в металните схеми и полупроводникови агрегати на кибернетичните автомати, изпълваха ги с човешки мисли, даряваха ги с човешка воля. Защото какво са без човека дори най-съвършените електронни инсталации? — Плетеници от кабели, купища съпротивления и кондензатори, безброй транзистори и мъртви лампи — бездушен метал и пластмаса — и нищо повече!

За проучването на чуждия свят, за настаняването и строежа на завода бяха предвидени шест месеца. А ние изпълнихме задачата си

петдесет дни предсрочно. Петдесет дни бяхме вече спечелили.

Сега трябваше да чакаме дванадесет и половина години, за да се напълнят резервоарите на звездолета с необходимото за връщане гориво. Заводът произвеждаше всяко денонощие по двадесет и четири тона антивещество с масово тегло 56. И всеки единадесети ден от космодрума излиташе автоматично управлявана товарна ракета, която отнасяше към звездолета по един контейнер, пълен с двеста и петдесет тона антижелязо. Другата компонента на фотонното гориво — обикновеният изотоп на желязото с масово число 56, пречиствахме и отделяхме в металургичния завод край поселението.

Целият процес — от извличането на суровините от океана и скалите до изпращането на ракетата с готовата продукция — бе напълно автоматизиран. Кибернетичните работи работеха така сигурно и прецизно, че никъде не бе нужно участието на човека. И все пак един от нас винаги се намираше пред централното командно табло на завода. Дежуреше там — за всяка евентуалност.

ВЕЩЕСТВОТО СЕ ПРЕВРЪЩА В СВОЯ АНТИПОД

На деветдесет и третия ден след докарването на първите инсталации на площадката заводът с всичките му спомагателни цехове бе готов за пускане в експлоатация. Ние всички бяхме там. Но трябваше да напуснем района, преди да заработят машините.

Събрахме се да отпразнуваме тържеството и да се сбогуваме с Телур, който трябваше да остане, за да пусне в действие завода и да поеме първото дежурство,

— Моля, тишина! Телур желае да държи реч по случай пускането на завода — обяви тържествено Рубина.

Ние всички разбрахме, че тя се шегува, но въпреки това замълчахме и загледахме очаквателно към него. Макар и неохотно, Телур се надигна, взе изпълнената с плодови сокове чаша и бавно заговори:

— Какво да ви кажа? Погледнете завода! Той говори по-красноречиво. Това, което бих могъл аз да ви кажа, е: Този път наистина съм доволен. Ние постигнахме всичко, за което ни бе изпратило човечеството. И аз съм доволен. Доволен и щастлив. За първи път, откакто напуснахме Земята, съм истински щастлив и доволен от себе си, от всички нас — и след като помълча, добави: — Това е всичко, което мога да ви кажа, щом трябваше да говоря.

— Ура! За оратора! — извика силно Талия сред бурята от ръкопляскания.

— А ти, Регул, няма ли да кажеш нещо? — запита дяволито усмихната Рубина. — Виждам, че днес сте приказливо настроени.

— Ще кажа, че е време да тръгваме. След петдесет и пет минути Телур трябва да пусне в действие завода. Едва ще успеем да се отдалечим на безопасно разстояние.

— Браво, това и очаквахме от теб — засмя се Рубина и скокна. — Хайде тогава да тръгваме.

Но преди да излезе, се втурна към Телур, прегърна го, целуна го и му прошепна: „Аз съм винаги с теб!“

Щом остана сам, Телур бавно и спокойно, както винаги, се настани в креслото на дежурния и зачака. Макар че бяхме съвсем сигурни в изправността на инсталациите, той нямаше да пусне в действие главния канал за производството на антивещество, преди другарите му да съобщяха, че са се отдалечили на безопасно разстояние. Но дотогава той нямаше и да бездействува. Той трябваше да подготви завода.

Всичките командни уредби и контролни инсталации бяха монтирани в един голям подкововиден пулт. Екраните му бяха тъмни, лампите загасени, стрелките на приборите лежах на нулата. Гигантският завод беше още мъртъв.

Тишина. Нито звук, нито движение не нарушават мъртвилото. И Телур не помръдва. Той чака. Той мисли.

Дотук успяхме. Въпреки всичко! Дали все така ще успяваме и занапред? Сигурно! Ако не ние — следващите. Щом веднъж хората са тръгнали, нищо не ще ги спре. Ще минат десетилетия, ще прелетят още стотици кораби и на всяка от сто и седемте планети ще стоят хора — така както той седи сега тук — зад някакви пултове, и ще чакат. Ще чакат нещо. И тогава овладените звезди ще са станали две! Две от сто и шестдесет милиарда.

Не за първи път мислеше той за *това*. Макар и с никого да не бе говорил. Дори с Рубина. Замисля ли се тя над тези въпроси, измъчват ли я подобни мисли? А другите? Защо не говорят поне те? Или се страхуват?

Те не бива да се страхуват. От нищо не бива да се страхуват. Дори от себе си! Дори от *този* въпрос. Човекът винаги е бил такъв — недоволен от постигнатото, жаден за нови изживявания, готов да рискува себе си. Те, хората, всъщност всички са такива. Винаги са били такива и такива ще си останат. Да търсят какво се крие там, в далечината, отвъд границата. Онази полумаймуна, която е излязла от гората, за да проникне в степта, в страшната непозната степ, където няма дървета, където реве лъвът — тя е сложила началото. И дори само за това заслужава да бъде наречена получовек. А те продължават нейното дело — продължават да дирят края, стремят се към отвъдното, към непостижимото. А край няма! След планетите дойдоха звездите. Ред е на Галактиката. След нея — другите галактики,

Метагалактиката... Вечно някой ще лети напред, към границите на постижимото, отвъд тях... към Непостижимото...

— Телур! Телур! — гласът на Регул прозвуча чужд, далечен. — Излязохме извън зона „А“. Можеш да започнеш.

Вместо отговор Телур включи предупреждаващата инсталация. Радиото разнесе навсякъде условния сигнал, означаващ: „Не се приближавай! Опасност! Реакторът действа!“

Голямата червена лампа в средата на помещението засвети. Идваше ред и на всички други.

Първо, контролната регистратура. Две зелени лампи светнаха встрани. Завъртяла се е широката феромагнитна лента. На нея ще се записват, за документация, всички команди, измервания, действия. И така, без спиране, тя ще се върти дванадесет години и шест месеца, докато последният дежурен, преди отлитането им, не я спре.

Ръката на Телур леко се помества, натиска съседния бутон. Нова гама от светлини украсява таблото. Той нищо друго не вижда, но мислите му литват навън, разсичат тъмнината, мъглата и се любуват на екскаваторите, които къртят ледени блокове и ги товарят на транспортърите. Първата платформа потегля към електроцентралата. Време е да подаде ток на дестилационната инсталация.

Блокът лед пада в ямата, навлиза в бункера. Отвсякъде го обливат лъчи и в миг той се изпарява. Твърдата бяла буца е изчезнала. Вместо нея пари и газове изпълват тръбопроводите. Всичко ненужно се отвежда навън, към океана. Нека пак се превърне в ледени блокове. Остават само водородните съединения, главно амоняк и вода.

Ръката на Телур заиграва с увереността на виртуоз пианист върху клавиатурата. Серия нови агрегати оживяват. Те ще отделят деутерия от ненужните изотопи и всичко излишно отново ще бъде изхвърлено назад, там, отгдето е взето, за да се присъедини към мъртвилото.

Докато ръцете командуват, очите следят изпълнението. Всичко протича по предвидената програма. Сепараторът започва да подава тежкия водород в предварителната камера. За миг погледът на човека отскача към амперметрите. Стрелките бавно отстъпват, но в акумулаторите има още много енергия.

Клавишът изщраква, нови лампи светват. Кривата по екрана на осцилографа скача като бясна, залюлява се по-спокойно, застава

неподвижна в привичната си фигура. Магнитното поле е готово да посрещне плазмената струя.

Една проба... втора проба... трета проба... Полето е устойчиво, температурата е в рамките на предвиденото. Телур се изправя, хваща главния прекъсвач и го включва. Централният ляв екран засветва.

Тънка струя тежък водород се устремява в канала. Магнитното поле я притиска, плазмата започва да пулсира. Оголените ядра на деутерия, подгонени от свръхвисоките температури, се блъскат едно в друго, лудеят, сливат се, започват да се превръщат в хелий. А по кабелите протича могъща река от стотици милиони киловата електрически ток. В същия миг всички други енергоизточници се самоизключват. Те са изпълнили своята задача и сега послушно заглъхват пред титаничния си съперник.

И човекът бърза да разпреди страшната мощ на освободените ядрени сили. Всичките му творения получават своя дял: рудокопачните автомати, транспортъорите, топилните пещи, първичните селектори, които отделят желязото от примесите и другите метали, вторичните селектори, които извличат само изотопа с масово число 56, химическият завод за планетарно ракетно гориво и...

Идва ред и на главния консуматор, на гигантската инсталация за производство на антивещество.

Още една, четвърта, излишна проба, поред на всичките му агрегати... и Телур пуска в действие завода.

Пречистеното желязо под влияние на високата температура се превръща в газове. Атомите му се оголват, лишават се от всичките им електрони и се превръщат в йони. Потокът от атомни ядра попада в свръхмощна ускорителна инсталация, състояща се от два фазотрона, които ги ускоряват в две противоположни посоки. Магнитните полета на каналите са грабнали в обятията си йонизираните атоми на желязото, свиват ги във все по-плътна струя, ускоряват ги до стотици милиони билиона електронволта.

Телур следи показанията на приборите. Външно спокоен, неподвижен, сякаш безучастен, той бди над процеса. И само очите му издават вътрешното напрежение — едва успяват да наблюдават всички скали, екрани, светлинни сигнали. Той е забравил кой е, къде е, защо е тук — слял се е с инсталациите, чувствава чрез тях, мисли вместо тях.

Плътноста на струята вече е достигнала нужната величина. Само в недрата на тайнствените звезди, наречени бели джуджета, съществува такова плътно вещество. Само в космическите простори летят частици с такава скорост.

Из мъртвата ледена пустиня човекът извлича огнено вещество, претворява го в невиджани форми, придава му незнайни енергии. И ето — настъпва великият момент. Свръхуплътненото вещество, ускорено до немислими величини, трябва да се сблъска. Струите на двата фазотрона се срещат. Ядрата на атомите им връхлитат едно върху друго. Кинетичната енергия на всяка двойка се превръща в милиони нови двойки нуклони и антинуклони. В камерата се раждат безброй ядра и антиядра.

Телур осъществява това, за което дедите ни не са могли дори да мечтаят. Телур владее сили, с които древните хора не са се осмелили да надарят дори боговете си. Телур твори антивещество!

Антиядрата се подлагат на действието на силно алтерниращо електрично поле. И тук те пораждат снопове от фотони във вид на тормозно лъчение. Фотоните попадат в полетата на антиядрата и се превръщат в двойки от електрони и позитрони. Отрицателно заредените антиядра отблъскват електроните и привличат позитроните, залавят ги, обличат се с тях и се превръщат в антиатоми. Те по всичко приличат на атомите, които излизат от другия канал на сепаратора — същият брой тежки частици в ядрото, същият брой леки частици кръжат около него, по същите орбити. И все пак няма нищо друго на света, което да е толкова различно от тях. Защото вместо отрицателно заредените електрони около ядрото кръжат положително заредени позитрони. Защото самото ядро има вече не положителен, а отрицателен електрически заряд.

Това преобразуване е погълнало чудовищни количества енергия. Но тя не е загубена. Тя е скрита в антивеществото, запазена, готова да служи на човека. Тя ще го пренесе през бездната на Вселената, с нея той ще победи Времето и Пространството.

Да, великан е станал човекът. Седи Телур сам, на десет хиляди километра далеч от другарите си, на малък остров сред ледения океан, на мъртвата планета, край далечната звезда. Умът му бди над работата на безбройните механизми, автомати, електронни „мозъци“, наблюдава стотици химически и физически процеси. На волята му са подчинени

реки от електрически ток. Той е покорил материята — веществото и енергията. Топи ледове и скали, превръща в пара метали, унищожава едни елементи, за да създаде от тях други, преобразува самото вещество и твори от него антивещество.

Седи Телур неподвижен, наблюдава зорко таблото пред себе си, а мислите му летят: и тук, в чуждия свят, и там, в далечния слънчев свят, и днес и в далечното минало, когато човекът е започвал, и в още по-далечното бъдеще, когато човекът ще е осъществил мечтите си. Седи Телур замислен, мечтае и е горд, че е човек!

ЩАСТЛИВАТА ПЛАНЕТА

Ние твърде много ти разказвахме за опасностите, които срещаме по пътя си, за напрежението при преодоляването им, за мъките ни в борбата с Времето и с Пространството. Но ние все още нищо не сме споделили с теб за най-тежкото ни страдание. И то не е случайно. Ние отбягвахме да говорим за него, ние не сме свикнали да го споделяме. Толкова силно измъчваше то сърцата ни, че ние се стараехме поне с думи да не чоплим раната.

Ние нямахме деца.

Всички ние жертвувахме най-хубавите години от живота си. Повечето от нас при заминаването от Земята бяха тридесет-тридесет и пет годишни, а щяха да се завърнат, ако не старци, то вече възрастни, седемдесет и пет- осемдесетгодишни хора.

Деца имаха само две двойки: Селена и Регул оставиха на Земята седемгодишния си син; а Циркония и Лантан имаха момче и момиче, отглеждани в едно от марсианските поселения. Всички други бяха двойки, свързали се отскоро, готови да се лишат от деца.

В звездолета, разбира се, ние имахме възможност да отгледаме и децата си. Всички ние — опитни учени, калени космонавти, бяхме тръгнали да побеждаваме Космоса, готови всеки момент да приемем смъртта. И ние смятахме, че нямаме право да обречем на своята участ децата си. Затова се пренесохме в жертва, отказахме се от тази най-велика човешка радост. Ние всички бяхме единодушни по този въпрос. Затова никога не го засягахме в разговорите си. Бяхме се примирили, макар че постоянно мислехме за него.

Освен че се бояхме да изложим на смъртните опасности децата си, още едно обстоятелство смущаваше съзнанието ни. Имахме ли право ние да заплатим родителското си щастие с нещастията на децата — като ги лишим от обществото на другите, прекрасните милиарди деца на Земята, като ги отгледаме сред лаборатории, оранжерии и тесни кабинети, като ги лишим от природата на Земята, от поляните, горите и планините, от училищата на човечеството, от нашето

прекрасно Слънце. Щяха ли да бъдат това истински деца, щастливи деца на човечеството?

И ето че един ден, може би месец след като заработи заводът за антивещество, Рубина ни съобщи, че очаква дете. Думите ѝ така ни поразиха, ние дотолкова се бяхме примирили с принудителното ни бездетство, че дори не успяхме да прикрием изненадата си.

— Ще ме укорите ли? — продължи скоро тя. — Мислите ли, че на нас с Телур, бъдещите родители, беше леко да решим. И ако ще съдите, съдете мен — аз настоях. Животът ми би бил безсмислен без дете. А не мога да чакам още двадесет и девет години, когато се върнем на Земята. Не ми говорете нищо. Аз знам всичко, което можете да ми кажете. Всичко, всичко сме премислили...

Едва сега се опомнихме. Втурнахме се да я поздравяваме.

— То ще бъде дете на всички ни! — викаше възторжено Талия. — Нищо няма да му липсва. Ние ще го обучим, ние ще го възпитаваме... То ще бъде първият звезден човек!

— Да, на него нищо няма да му липсва — добави замислено Селена. — Освен... децата...

Тя мислеше за своето момче, станало вече мъж, от което се бе разделила, както никоя майка преди нея, в цялата история на човечеството не се бе делила — на четиридесет билиона километра, за четиридесет и пет години, доброволно... Тя мислеше и за твоята съдба, за необикновената съдба на едно дете, което щеше да се роди и да отрасне край чужда звезда, да възмъжее в звездолет, само край вече стареещи учени.

След няколко дни Телур, без да бъде питан, заговори с Атаир по този въпрос. И ти, неговият син, трябва да знаеш какво му каза той.

— Да създадеш нов човек тук, на Неогеа — това е страшна отговорност. Това ще бъде човек, белязан със знака на Космоса. Бих искал той да не ми се сърди, че сме му определили такава изключителна съдба. Но това някога непременно трябваше да се случи. Човечеството има вече много деца не само родени, но и израснали на Венера и на Марс. Както знаеш, раждали са се и на Луната, и на Меркурий и Титан. Макар че тях веднага ги отвеждат на Земята, да израснат в нормална физическа и обществена среда. Щом човечеството е поело пътя към звездите, то и ще създава деца в далечните планетни системи. Нима бива да ни плаши обстоятелството,

че ние сме родителите на първия звезден човек. Щом сме притежавали смелостта да прекрачим прага на Времето и Пространството, ще трябва да направим и следващата стъпка.

— Ти си свършено прав, Телур, и аз се надявам, че твоето дете никога няма да ви упрекне за изключителната съдба, която ще има.

— Дано така да бъде. Иначе той няма да е истински „звезден човек“. Но това още не е всичко. Ние размислихме. Какво може да ни спре. Тук нищо не ще му липсва. Завръщането ни е осигурено. Пътят към Слънцето вече ни е познат. Риск за живота му, разбира се, има. Но той е сведен до възможния минимум. Аз съм уверен: не само че не сме сбъркали, но сме постъпили честно и смело; решението ни е правилно. Това дете ще израсне не така, както останалите деца на Земята, но на него няма да му липсва нищо — нито тук, нито по пътя, нито на Земята. Той ще получи всичко, което е нужно, за да стане истински човек.

И на теб, Астер, не ти липсваше нищо, което можехме да ти дадем.

Ти се роди на четиристотин и двадесетия ден, след като бяхме стъпили на Неогеоа. Ние всички очаквахме, че ще получиш звездно име — Астра и Астер. Така и стана.

Ние бяхме шепа хора, сами на далечната планета, сред враждебен на живота свят. Но с нас беше цялата многовековна мъдрост на милиардното човечество. Ние всички бяхме опитни учени и техници, въоръжени с всички знания на хората. Стихиите на природата трябваше да преклонят глава пред човека. И ние ги накарахме да ни служат.

След като построихме завода за антивещество, ние вече бяхме изпълнили главната си задача. А трябваше да чакаме, да чакаме дванадесет и половина години! Но бездействието ни беше чуждо, непоносимо. И ние започнахме да строим: прекрасни домове за живеене и за отдих; лаборатории за научна работа; превърнахме оранжерията в пищна градина; животните ни разполагаха с просторни помещения.

Заводът ни произвеждаше серии от разузнавателни танкетки, които кръстосваха планетата и основно я проучиха. Шест специални, управлявани от кибернетични роботи ракети редовно сновяха между

планетите, навлизаха все по-дълбоко в системата на Проксима и ни съобщаваха всички интересувачи ни данни.

Теб сигурно ще те интересува как живеехме ние през този най-щастлив от цялото ни пътешествие период. Той беше наистина щастлив, защото бяхме постигнали всичко, към което се стремяхме: преодоляхме препятствията на пътя, намерихме планета, която ни предложи всичко, от което се нуждаехме. И ние, успокоени, чакахме — да се напълнят контейнерите на звездолета с гориво, да се появиш ти, Астер, новият човек.

И ако цялото ни повествование дотук е било посветено на „големите задачи“, чуй сега как минаваха дните ни, щастливите, несмущавани от нищо дни.

ЕДИН ОБИКНОВЕН ДЕН НА АТАИР

Преди още напълно да се разбуди, Атаир усети някаква неуловима разлика. Наоколо бе тъмно, непрогледно тъмно. И все пак нещо му подсказваше, че има някаква промяна.

Ах, да, той тежи по-малко. Той отново е на Неогееа. Дежурството на звездолета завърши и късно снощи те, двамата с Галия, се спуснаха на планетата. Неприятните тридесет дни са зад гърба им. Сега цели седем месеца ще останат на Неогееа.

Дали наистина бе толкова наложително двама души да се намират непрестанно в звездолета, сами край малкия спътник? Те, по общо решение, въведоха това дежурство, откакто заводът за антивещество бе заработил, откакто ракетите започнаха да пренасят на кораба фотонното гориво. Кибернетичните работи не се нуждаеха от тяхната помощ. Те отлично изпълняваха възложените им задачи — приемаха товара от ракетите, настаняваха контейнерите, поддържаха в пълна изправност всички съоръжения и инсталации на звездолета. На хората не им оставаше нищо друго, освен да наглеждат работата на безбройните електронни автомати, да се разхождат из огромния звездолет. И все пак — правилно беше решението им. Не биваше да оставят съвсем сам звездолета. Та в контейнерите му имаше вече хиляди тонове антивещество!

Това принудително бездействие угнетяваше всички, караше ги да изпитват още по-остро раздялата с другарите им. Тук, в чуждия свят, човешкото общество бе станало неизмеримо по-желано, по-необходимо. И може би единственото удоволствие по време на дежурството в звездолета доставяше нормалната земна тежест, която се поддържаше изкуствено в жилищните помещения. Човек се чувствуваше като на Земята. Особено първите секунди преди събуждането, когато още не е осъзнал, че се намира толкова далеч от своя свят. Там горе, в звездолета, и сънищата бяха сякаш други, стари, земни.

„Човек се събужда броени секунди, а денонощието има цели двадесет и четири часа — помисли си Атаир. — Все пак тук е много

по-добре“.

Той напипа в тъмнината, над възглавницата си, бутона на осветлението. Бързо, но равномерно в стаята му започна да развиделява. Откъм тавана заструи призрачна виолетова светлина. Предметите започнаха смътно да се очертават. След няколко секунди светлината избеля, стана сивосинкава.

Атаир лежеше с отворени очи и се любуваше на светлинната феерия. Осветлителният автомат имитираше земно развиделяване. Това беше една от фантазиите на Рубина, която сама преустрои системата на осветлителните тела така, че те да създават илюзията за изгрев на Слънцето.

Таванът се обля в меки розови багри. След това потъна в пурпурни светлини и накрая стана ярък, небесносин. В стаята бе светло като през хубав, безоблачен земен ден.

Едва сега Атаир погледна часовника. Беше точно девет часът.

„За изгрев е късно“ — помисли си той, но веднага прибави полугласно:

— Е, затова пък и слънцето не е истинско. Впрочем... то всъщност не е и девет. Сега, ако се водим по положението на Проксима, трябва да е късно след полунощ. Девет е сега някъде на Земята. Тук може да е и полунощ. Но за мен „слънцето изгря“, защото се събудих. А това означава, че трябва да ставам.

Денонощието на Неогеа продължаваше цели тридесет и два часа. Но ние бяхме запазили, както и по време на пътуването ни, земното разпределение на деня в двадесет и четири часа. Светлината на Проксима, положението на тукашното слънце на небосвода съвсем не ни интересуваше. Лъчите му не можеха да проникнат в помещенията ни, нито ни бяха нужни. Навън излизахме твърде нарядко, само при необходимост. А и тогава разчитахме главно на мощните си прожектори.

И трите кабинни на банята бяха свободни. Атаир напълни ваната с гореща, силно ароматизирана вода и се излегна. Би лежал дълго, ако не го сепна високоговорителят:

„След един час всъдеход номер три излита към Големите ледени планини. Имаме две свободни места. Каним желаещи.“

Говореше биоложката на първа смяна Електра. Атаир беше вече ги посещавал. Там нямаше нищо интересно. Пък и беше закопнял за

уюта на поселението им.

След ваната се подложи на продължителен електромасаж, магнитна и ултразвукова профилактична обработка.

От банята излезе освежен и гладен. Запъти се към столовата. Но там не завари никого. И тогава реши да закуси в оранжерията.

Сега, след последното разширяване, шестте сектора на оранжерията обикаляха от три страни поселението. Атаир се поколеба за миг. Вдясно беше входът към втори сектор — за тропически плодове. Съблазни го споменът за сочните, ароматични ананаси. Но там беше винаги влажно и малко задушно. Затова влезе в третия, така наречен „средиземноморски смесен“ сектор.

От двете страни на пътеката се редуваха малки лехи с всевъзможни зеленчуци: репички, краставици, салатата, зеле, лук, големия квадрат на картофите, след него моркови, карфиол. Атаир откъсна няколко едри червени домати и ги изяде, докато продължаваше да се разхожда и да оглежда доволен разноцветните лехи.

Той знаеше (нали сам бе съставял режима на отглеждането им), че тук въздухът е обогатен с въглероден двуокис, че лампите излъчват повече ултравиолетова светлина. Но това не го смущаваше. Свали ризата си и се зае да бере най-зрелите плодове. Грижливо, прекалено дълго оглеждаше всеки корен и стрък, избираше внимателно най-вкусните зеленчуци. Те бяха огромни — неколкостратно по-големи, отколкото на Земята. Можеха да им съперничат само плодовете на лунната оранжерия и на прочутите градини от шестнадесети спътник. Може би цели десет минути избира кои дини и пъпеши са най-зрели, най-сочни и ароматични. Все нещо не му харесваха.

Сепна го насмешливият глас на Рубина:

— Избираш ги, сякаш не е диня, а планетата, на която трябва да кацнем.

— Здравей, Рубина — Атаир се изправи. — Защо така... не мога да намеря зрели?

— Защото вчера обрахме готовите. В хладилника са. Ела с мен да ти покажа малките зайчета.

Атаир постави набраните плодове в автоколичката и я нагласи да ги разтовари в плодохранилището. Но преди това избра няколко восьчножълти круши и ги поднесе на Рубина.

В зайчарника беше душно. Въпреки усилената вентилация Атаир усети лек мирис на животни.

— Виж колко равнодушно женската оставя да вземат рожбите ѝ. — Рубина беше измъкнала няколко малки зайчета от гнездото им и ги милваше. — Нали са милички?

— Ако започнеш често да им се любоваш, после ще се откажеш от месото им.

— Прав си. Решила съм да не ям занапред заешко месо. Но не само от сантиментални подбуди. Отдавна ми е омръзнало.

— Къде е Телур?

— Помага на Регул. Обработват данните за първата планета, донесени от последната експедиция. Чакаха те да се завърнеш. Ще викат и теб.

— Нещо интересно ли са донесли роботите?

— Изглежда. Съществува вероятност там да се е породил вече животът.

— Тук, край Проксима!

— А защо не. Там средната температура е над нулата. Ледът в подзвездната точка се намира в разтопено състояние. Жалко, че атмосферата на тази най-близка до Проксима планета е съвсем бедна. Почти само азот и аргон. Дори въглероден двуокис липсва.

— Но тогава...

— Намерили са коацервати и някакви полукристали, които се множат по удивителен, наподобяващ живата материя начин.

— Тогава... аз трябва веднага...

— Не бързай. Динозаври там във всеки случай не са открили. Но Телур спомена, че може би ще се наложи да посетите планетата. Нали знаеш — роботите изпълняват акуратно възложената им програма, но са слаби по инициативите. — Рубина замълча за миг. — Не бързай! Те сега няма дори да разговарят с теб. Заети са! Заети са с изчисленията, с обработката на получените данни.

Атаир и Рубина разговаряха дълго, до обяд, из секторите на оранжерията, в парка с декоративната растителност, под звуците на странни мелодии, извлечени от електронния орган. Свирише Селена. Нейната стая беше до парка. През отворения прозорец се лееха напеви, ту тъжни, като тъгата по сина ѝ, по Земята, по Слънцето, ту бурни като пътуването ни, като живота ни, като космическите стихии.

Захласнати, забравили мислите си, Рубина и Атаир седяха и слушаха. И сякаш не електрическата машина звучеше, а душата на Селена пееше. И те биха седели още дълго под прозореца ѝ, ако „Лукул“ не бе ги призовал с металическия си глас за обяд.

Ти добре познаваш кулинарното му изкуство. Но там, на Неогеа, където имахме изобилие и богато разнообразие на всевъзможни продукти, той надмина себе си. И някои шегаджии предложиха да заменим сухото му, фабрично наименование „Хранително-вкусов програмиран комбинат, модел СК-14“ с „Автомат за угояване на астронавти“. Но ние, както знаеш, и досега продължаваме да го наричаме „Лукул“ — на името на древния римски гастроном. Само че нашият Лукул, за разлика от едноименника си, никога не се наслади на ястията, които приготвя за нас.

Ранните следобедни часове Атаир обичаше да прекарва във филмотеката. Затворен в една от малките кабинки за индивидуални спектакли, той гледаше на телевизионния екран филмови лекции из областта на науката, произведения на изкуството и литературата. В многоцветни стереоскопични картини по избор на Атаир се редуваха: екранизиран роман, лабораторни опити по създаване на биологични кибернетични устройства от невроклетки, картини от земната природа, лекция на прочут учен върху макрозърнестата структура на Метагалактиката. Атаир би прекарал до късно във филмотеката, до времето, когато по традиция всички се събираха да вечерят заедно. Но се сети, че бе обещал на Талия, още горе на звездолета, в първия ден след завръщането им да се разхождат двамата заедно по леденото езеро.

Не бе забравила и Талия. Макар че се бяха уговорили първия ден да не работят, тя не се бе стърпяла. Едно хрумване, развило се в идея, че тукашните богати смеси на деутерий позволяват друг, опростен начин на отделянето им, не ѝ даваше покой. И тя бе започнала да търси експериментално потвърждение на предположението си. Но щом зърна Атаир, изостави работата си, хвана го под ръка и двамата се запътиха към гардероба със скафандрите.

Така наречените биопомещения — сградите, в които се намираха жилищата и лабораториите, оранжерията и зоосекторите — приличаха на грамада безразборно наредени металически кубове. Никаква светлина не издаваше живота, който кипи вътре. Само фарът на високата мачта и мигащите сигнални светлини пред входовете

показваха, че това е сграда, обитавана от разумни същества, а не мъртва металическа конструкция.

На стотина метра се чернееха, близо един до друг, двата завода — химикометалургичният и универсалният конструкторски. А по-нататък към брега на езерото беше и термоядрената електроцентрала. Зданието ѝ не се виждаше. Само червеният предупредителен фар показваше къде е разположена.

Атаир и Талия се спуснаха по трасето, издълбано от автотранспортъорите, които доставяха блокове за химическия завод, и скоро стъпиха на непокътнатата ледена кора на езерото. Проксима току-що бе изгряла и хвърляше широка вишнева лента по белите ледове. И те тръгнаха по този фантастичен път, сякаш искаха да достигнат рубиненото слънце.

Така извървяха няколко километра. Ледените блокове често препречваха пътя им, но Талия ги избикаляше и водеше със сигурна крачка все напред. Не я смущаваше и обстоятелството, че светлините на поселението отдавна бяха потънали във вишневата мъгла.

Най-после намери място, каквото търсеше — малък хълм от натрошени блокове, от едната страна полегат, достъпен, а от другата, към Проксима, завършващ с отвесен скат. Талия бързо се изкачи над пропастта. До нея застана Атаир. Без да си говорят, и двамата изпитваха едни и същи чувства — възторг пред дивата, непозната красота на природата, гордост, че се намират толкова далеч от света, който ги беше създал, радост, че са двамата.

— Представи си, че си се родил тук, че си отрасъл сред ледените пустини на Неогеа. Че години наред си се събуждал от червените лъчи на Проксима — не би ли обикнал тази планета?

— Но тя е мъртва, еднообразна — отвърна ѝ Атаир. — В никакво отношение не може да се сравнява със Земята.

— Както и Проксима с нашето Слънце. Знаем. Но тъкмо защото е мъртва, тъкмо защото човекът ще я накара да оживее — не е ли това основание да я обикнем още по-силно? Ние сме създания на земния живот. А тук, тук ние ще създадем наш живот.

Дали загадъчното вишнево осветление от изгряващата Проксима или тишината наоколо и мъртвата неподвижност на леденото езеро бяха настроили така мечтателно Талия или тя само искаше да изкаже мислите, които отдавна я вълнуваха. Без да изчака Атаир, тя продължи:

— Сто и седем планети с няколко хиляди спътници. Вишневата Проксима. Какво богатство, какво невиждано разнообразие таи само планетната система на тази звезда! Много по-голямо от нашето. А само на четиринадесет светлинни дни оттук се намира двойната звезда Толимак. Ние още не сме приближавали, не сме изследвали звездна двойка. Какви ли тайни крие пък нейният свят? Цялото това богатство стои неразкрито пред нас хората. И ние не ще закъснеем да го овладеем. Нашето поселение не ще опустее. Тук ще дойдат още много звездолети. Детето на Рубина и Телур е първото, но не ще остане единственото. Хората ще населят Неогеа. Все повече площи ще заемат оранжериите им, все по-просторни и богати ще стават животновъдните им ферми. Неизчерпаемият леден океан ще дава гориво на стотици електростанции и заводи. Оттук ще излитат десетки планетолети, ще кръстосват обширната империя на Проксима, а звездолетите ще правят редовни рейсове до Толимак, до Слънчевата система, до другите, още по-далечни звезди.

— Аз съм уверена, аз вярвам, че Неогеа ще стане втори център на космически изследвания, ще стане люлка на един нов вид хора, на съвършените звездни хора. И те, тези нови хора, ще обичат Неогеа повече от Земята, планета, за която само ще са чували. Ще обичат Проксима повече от Слънцето, звездата, която ще свети на техния тъмен небосвод, както светят стотици други звезди.

— И теб това те възторгва?

— Да. Защото тази възможност ми разкрива в нова светлина величието на човека. Не вече на земния човек, не дори и на звездния човек, а на човека от още по-далечното бъдеще — на Галактичния човек. Аз го виждам — него, Великия човек на галактичните простори, всемогъщия потомък на някога слабия, неук земен човек — разпръснат по планетите на стотици и хиляди слънца — жълти, оранжеви, сини, вишневи, инфрачервени и ултравиолетови — да кръстосва междузвездните простори на Галактиката. Какво щастие, каква гордост е, че ние сме хората, ти и аз, ние, които слагаме началото на тази величествена ера — ерата на Галактичния човек.

И двамата замълчаха. Дълго се любуваха на пейзажа около тях, на малката жълта звездица в съзвездието Андромеда, наречена Слънце.

ТРЕТИ РАЗКАЗ

КАК ПОБЕДИХМЕ СЕБЕ СИ

Дежурен в завода за антивещество беше Фотон — поетът-математик.

Първите месеци, докато се уверим напълно, че инсталациите работят сигурно, управлението на сложния и извънредно опасен процес по получаването на антижелязото се контролираше само от специалистите физици и електроници. Но по-късно ние привикнахме, както човек привиква към всичко, убедихме се в изправността на построените от нас инсталации и дежурството се носеше поред от всички членове на експедицията. Дежуреше, когато дойдеше редът му, и Фотон.

Той беше най-младият сред нас. Когато тръгнахме, едва бе навършил двадесет и пет години. На тази възраст хората още се учат или, ако вече работят, поверяват им обикновено по-малко отговорни задачи. А Съветът по астронавтика го определи да участва в първата звездна експедиция, назначи го за математик-кибернетик на първа смяна.

Фотон несъмнено беше изключителен човек. Това вероятно бе накарало Съвета да го включи в екипажа. Защото с опасните нови задачи се натоварваха винаги не само най-смелите, най-подготвените и най-опитните, но и най-улегналите, най-спокойните учени на човечеството.

Още докато преминавахме подготвителния режим на астероида, Селена веднъж заговори с Фотон:

— Ти не си за тази експедиция. Ти няма да издържиш. Защо си се съгласил да участвуваш?

Фотон беше стеснителен, плах в отношенията си с хората. Резките, пряки думи на Селена го смутиха. Той се изчерви и тихо ѝ отвърна:

— От малък съм мечтал за звездите. Предложиха ми да посетя една от тях и аз се съгласих. Всички изпитателни цикли издържах пръв. Признаха ми, че имам изключителни математически способности. Мисля, че мога да бъда полезен.

— Това, Фотон, не е достатъчно. И ти скоро сам ще се убедиш. Но тогава ще бъде късно. Връщане от нашия път няма.

Ние знаехме, че Селена има склонност към, както тя самата го наричаше, интуитивно мислене. Готова беше да застъпва крайни, прибързани становища, вярваше, че от пръв поглед може да прецени човек. И често пъти тя се оказваше права. Но този път ние не виждахме какво ѝ дава основание да говори така с младия ни другар. Пък и... думите ѝ звучаха неделикатно.

Фотон получи неочаквано подкрепа от мълчаливия Регул.

— Не я слушай. Нали знаеш, че се занимава с изучаването на метагалактичните образувания. Свикнала е да борава с прекалено много неизвестни... и да прави изводи без достатъчно основание. Пък и не само това. В нея са се запазили някакви останки от мистиката на дедите ѝ. Поискай да се обоснове и ще видиш, че няма нищо логично да ти отговори.

— Послушай ме, Фотон, не вярвай на Регул. Аз знам, че си блестящ математик. Това той счита за достатъчно. Затова те подкрепя.

— Разбира се. На експедицията е нужен математик. Фотон е най-добрият от младите и...

— И това съвсем не е достатъчно — прекъсна го Селена. — Аз познавам добре математиците. Те, истинските, родените математици са два типа: или живи сметачни машини, натъпкани с формули и алгоритми за всеки възможен случай — такъв е моят Регул, — или мечтатели, поети — такъв си ти. Корабът се нуждае от сметачни машини, включително и живи, но не и от поети, мечтатели.

— Тогава ти какво дириш сред нас? — Регул беше засегнат, макар че не за първи път слушаше подобни оценки от Селена. — Има ли по-голям мечтател от теб?

— Аз съм премечтала своето. Преди да полетим. А Фотон ще мечтае там, в Космоса. И това е опасно. Опасно преди всичко за него, а може би и за нас. Виждам, че думите ми смущават Фотон, дразнят Регул и не се харесват на останалите. Затова повече не ще говоря. Казах, каквото мисля. Бях длъжна да го кажа.

И тя наистина повече не заговори по този въпрос. Винаги беше особено внимателна към Фотон, стараяше се да му помага. И когато Гемма загина (той беше влюбен в нея), Селена повече от всички ни се мъчеше да го успокои, да утеша скръбта му.

Фотон наистина бе поет по душа. Свободното си време посвещавахе на музиката — повече композираше, отколкото слушаше, пишеше стихове, обичаше да говори дълго, унесено за мечтите си. А той умееше да мечтае увлекателно и мечтите му пленяваха всички ни. Готови бяхме с часове да го слушаме.

На втория ден след като пое дежурството, Фотон се обади извънредно по радиорелейната връзка. В кабината беше Регул.

— Какво се е случило? — запита той сухо.

Не Регул, само не Регул! Всеки друг, но не и Регул очакваше да види Фотон. Бе решил да поиска да го сменят, някой друг да продължи дежурството му. Но не посмя. Регул нямаше да го разбере.

— Имам впечатление, че процесът не протича правилно — каза той неуверено.

Регул забеляза колебанието му, но го изтълкува погрешно.

— Кажете конкретно какво си констатирал?

— Всъщност нищо. Известни бучения. Може би така ми се е сторило — и побърза да изключи телеекрана си.

След час беше време за редовната връзка. Обади му се пак Регул. Неговото дежурство още не бе изтекло. Но сега Фотон не се оплака от нищо. Съвсем лаконично докладва, че всичко е наред, и прекрати връзката.

Регул счете, че въпросът с това е изчерпан, и не събщи нищо на останалите. Пък и какво ли можеше тогава той да им събщи?

БЯЛАТА СВЕТЛИНА

Тревогата дойде късно вечерта, когато всички се бяхме събрали около масата. Сигналът за извънредно повикване още не означаваше опасност. Но, кой знае защо, ние го почувствувахме като вик за помощ на самотния другар.

Рубина скочи първа и се втурна към телекабината. Разговорите около масата като по даден знак се прекратиха. Само Регул по едно време каза:

— Той днес вече веднъж вика извънредно, но нищо определено не можа да ми съобщи.

Тези му думи сгъстиха още повече напрежението.

Появи се и Рубина — бледа, смутена, развълнувана.

— Трябва незабавно да заменим Фотон!...

Щом Рубина натисна клавиша за отговор на повикването, на екрана изплава в най-едър план лицето на Фотон. Изглежда той се бе прилепил до обектива. Но не гледаше към нея, а някъде встрани. Погледът му беше странен — такъв поглед Рубина не бе виждала. Така сигурно са гледали хората някога, когато са ги преследвали като зверове, когато ги е заплашвала непосредствена смъртна опасност.

Фотон видя светналия екран, погледна за миг и каза думи, от които сърцето на Рубина замря:

— Ти ли си, Гемма?

— Какво говориш, Фотон, опомни се! Това съм аз, Рубина.

Чертите, тънките благородни черти по бялото лице на Фотон се отпуснаха. Лицето му се успокои и сякаш се състари. Само в очите му още се таяха следи от преживяния ужас.

— Моля те, Рубина, нека някой от вас дойде да ме смени или, ако това е невъзможно, поне за известно време да постои с мен.

— Защо да е невъзможно? Разбира се, че ще те сменим. Да не се чувствуваш недобре?

— Изглежда, че съм болен. Всички там ли сте?

— Да, всички. Само Ксенон и Сигма са дежурни на звездолета.

— И всички други сте там, събрани заедно?

— Защо така настойчиво питаш, Фотон?

— Преди малко ми се стори, че някой беше дошъл тук, край мен.
Чух стъпки, сякаш вратата на пропускателната шлюза се отвори.

— Никой не е имало. Ние всички сме тук.

— От това се и боях!

Няколко секунди двамата се гледаха безмълвни. И едва тогава, не вече от думите му, а от погледа му, Рубина разбра състоянието на Фотон.

— А апаратурата как е? Има ли някакви отклонения в режима?

— Имам впечатлението, че някой... — Фотон бързо се поправи — че нещо влияе на процесите. Преди малко главният канал забуча така страшно... Дори креслото ми започна да вибрира. За втори път, откакто съм дежурен, се случва. Не зная на какво се дължи...

— Наблюдавай спокойно уредите. След пет минути тръгваме. Ако не е абсолютно наложително, не се намесвай в процеса. Да не сбъркаш нещо.

Рубина бързаше да изключи връзката, но ръката ѝ застина. Фотон я гледаше, отново овладян от неизвестния ужас. Едва чуто той промълви:

— А тя?

— Овладей се, Фотон. Това са нерви. Ние идваме!

Следващите страници на нашия разказ са страшни.

Страшни са за всички ни и най-страшни за теб. Ние искахме да ги прескочим, да не ги описваме. Но ние ти обещахме истината. И истината няма да бъде пълна без тях. Ти трябва да ги знаеш. Ти си звезден човек!

Заминаха Рубина и Телур. Ние всички пожелахме да се притечем на помощ, но отидоха те двамата. Телур — защото най-добре познаваше процеса по добиването на антижелязото. А Рубина — защото беше отличен електроник (Фотон бе загатнал за неизправност в магнитния канал) и... защото особено настоя да изпратим именно нея.

Скоростната ракета ги пренесе до завода за половин час. Те знаеха с какво напрежение очакваме вести от тях и щом пристигнаха, Рубина ни се обади. Беше съвсем лаконична:

— Телур се зае с инсталациите. А аз — с Фотон. Преживял е дълбоко нервно сътресение. Изглежда, че и процесът протича ненормално. Да, в канала нещо става. Но сега Телур е зает. Не може да ми обясни. Ще ви се обадим по-късно. Щом Фотон се съвземе, аз ще го доведа, а Телур ще продължи дежурството му. Целунете вместо мен Астер.

Това бяха последните думи, които чухме от нея. Твоето име, Астер!

Време беше за лягане. Но възбудата от преживяното ни задържа. Минутите течаха бавно, напрегнато. Почти не разговаряхме. Сякаш чакахме да се случи още нещо.

— Защо се бавят? Да ги повикаме! — предложи Талия.

— Не. Само ще им попречим — възпря я Регул. — Щом свършат, те сами ще ни се обадят.

Тревожният сигнал за извънредно повикване прозвуча за трети път през този нещастен ден. Всички се втурнахме към телекабината. Но на екрана този път се появи Сигма, която дежуреше на звездолета заедно с Ксенон.

— Наблюдавам ослепително бяло сияние! — гласът ѝ бе пресипнал от вълнение. — Вторият спътник засвети от лъчите му. Източникът му е някъде в западното полукълбо. Може би... може би... Проверете връзката със завода!...

Атаир включи релейната линия, но екранът остана тъмен. Връзката бе прекъсната. В този миг почувствувахме силен трус да разлюлява поселението ни. Първото и последно земетресение на Неогеа.

Ние стояхме с наведени глави, убити.

— Защо мълчите? — Сигма продължаваше да ни гледа уплашено, умолително, искаше от нас да чуе опровержение на страшната си догадка. В екрана се появи и Ксенон.

— Нима... заводът... Но само преди десет минути Рубина ни съобщи, че отправят с извънреден рейс на транспортната ракета един недонапълнен контейнер. Чувам сигналите ѝ. Ще отида да я приема.

Измина една страшна минута.

Ние разбихме, че Ужасното, Непоправимото бе нахлуло в живота ни. Не искахме да повярваме и знаехме, че смъртта е отнела живота на тримата ни другари, че е отнела всичките ни надежди. Стискахме сърцата си да не се пръснат от мъка.

— Аз отивам... трябва да отидем... там, при тях — провикна се през сълзи Талия.

Никой не намери сили да я спре. Никой не помръдна.

И Талия се втурна. Но не към завода. Заводът вече не съществуваше. А към твоето легло, Астер. Падна на колене и започна да плаче неудържимо.

Така, без да мигнем, без да пророним нито дума повече, прекарахме цялата нощ. Не посмяха да ни се обадят и двамата дежурни от звездолета.

На редовната сутрешна връзка се появи само Сигма. Очите ѝ бяха червени от плач и безсъние.

— Преди половин час преминахме над мястото на завода. Целият район, на стотици километри, е обвит в непроницаема мъгла от изпаренията на океана. Там бушува ураган — тя едва говореше. Чувствувахме, че всеки момент ще се разплаче. — В центъра. .. островът... Разтопеният до бяло метал на острова свети ослепително. И излъчва огромни дози радиация. Не отивайте нататък!

Ние знаехме, че за дълго не ще можем да посетим мястото, където беше избухнал заводът. Ние мълчахме.

— Ксенон и аз искаме да слезем при вас — заяви Сигма след кратка пауза.

— Защо? — Регул поне външно се бе пръв овладял. Това негово „Защо?“ прозвуча мъчително чуждо. То беше първата дума, изречена в поселението след катастрофата.

— Защото... — Сигма се разплака. — Защото не можем още веднъж да прелетим над тях. Защото не искаме още веднъж да изживеем гледката на страшното опустошение... Защото няма вече смисъл да стоим тук, в звездолета. За какво ни е нужен той сега?

— Добре. Можете да слезете предсрочно. Аз ще дойда да ви заменя.

Никой не намери сили да спре Регул. Някаква непозната умора, безразличие ни бяха завладели.

Малко преди да излети рейсовата ракета, се обади Ксенон и заяви, че са решили да останат в звездолета до края на дежурството си. Ако се наложи — и повече. Но Регул дори не им отговори. Излетя и ги изпрати обратно със същата ракета. С него замина и Селена.

ОТЧАЯНИЕТО

Заводът вече не съществуваше. След няколко месеца, облечени в костюмите за висша космическа защита, ние се решихме да прелетим над мястото, където бе разположен.

От постройките нямаше нито следа. И островът, железноникеловият остров, дълъг три и половина километра, се бе изпарил. На мястото зееше гигантска, страшна яма, сега вече покрита с дебел слой замръзнали газове. Чудовищната експлозия бе предизвикала допълнителни термоядрени реакции. И сега техните лъчения правеха недостъпен още за дълго време този район. Но ние нямаше какво повече да дирим там. Всичко, което се бе намирало в радиус от няколко километра, в страшния миг се бе превърнало в йонизирани газове.

Какво бе предизвикало експлозията? Виновен ли беше Фотон?

На тези въпроси никой не можеше да отговори. Нямаше и следи, по които да съдим за причината на ужасното, непоправимо нещастие.

Може би... Колко „може би“ минаваха през умовете ни в тези тежки, страшни дни.

Може би въпреки прецизното пречистване на изотопите в канала се бе промъкнало чуждо вещество и бе нарушило равновесието на процеса по превръщането на желязото в антижелязо. Може би енергоцентралата е изменила режима за подаване на електрически ток, магнитното поле е отслабнало и е изпуснало плазмата до стените на каналите. Може би някакви външни, непредвидени от нас фактори на планетата — магнитни аномалии, внезапни космически лъчения, гравитационни смущения — са разстроили работата на управляващите и контролните автомати. Може би Фотон, разстроен нервно, е допуснал грешка, не е видял своевременно опасността. А когато Телур е поел управлението, вече е било късно. Колко още „може би“ смущаваха мислите ни.

Едно беше ясно. Телур и Рубина са разбрали, че катастрофата може всеки момент да унищожи завода. Затова са отправили предсрочно ракетата с недонапълнен контейнер. Тя пристигнала на

звездолета, натоварена с двеста и тридесет тона антивещество. По програма е трябвало да бъде изпратена след двадесет часа. Но те са разбрали, че опасността е съвсем непосредствена, че не могат да изчакат. Било им е ясно, че заводът може всеки миг да експлодира. И не са избягали. Дори не ни съобщиха за страшната възможност. Останаха в завода, опитаха се да го спасят. Въпреки всичко. Въпреки че ти, Астер, съществувахте.

Благодарение на самообладанието им, на предвидливостта им, те предотвратиха още по-голямо нещастие. Бяха избухнали само няколко килограма антивещество. А какви ли щяха да бъдат последиците, ако се бяха възпламенили и останалите двеста и тридесет тона? Килограмите разтърсиха планетата, осветиха спътниците ѝ, предизвикаха страхотен ураган, многогодишни смъртоносни лъчения. А ако бяха експлодирали и останалите двеста и тридесет тона? Дали нямаше да направят цялата планета необитаема? Дали нямаше да унищожат и нас, и теб?

Ние не знаехме истинските причини на катастрофата, не знаехме защо Телур и Рубина са постъпили така, а не по друг начин. Но всички ние бяхме абсолютно убедени в едно — че жертвата им не е била безсмислена. Те с ясен ум и горещо, изпълнено с любов към нас сърце, са приели доброволно смъртта. И затова ще им бъдем вечно благодарни. Те загинаха не случайно, а съзнателно, загинаха, за да можем да живеем ние.

Първите дни бяхме като зашеметени. Живеехме автоматично, по инерция. Чак сега почувствувахме с пълна сила, в истинския ѝ лик, откъснатостта си от Земята.

До унищожаването на завода ние бяхме авангард, преден изследователски отряд на човечеството, експедиция, изпратена от него да проучи най-близката звезда. Между нас и Земята наистина бяха застанали двата гиганта на Космоса — Времето и Пространството. Ние щяхме да отсъствуваме четиридесет и пет години, бяхме се отдалечили на четиридесет билиона километра. Много опасности ни грозяха на отиване, в чуждия свят, и на връщане. Може би нямаше да успеем да изпълним задачата си. Но връзката, нравствената връзка между нас и човечеството, макар и съвсем изтъняла, често пъти заплашвана от скъсване, все си оставаше. От нея ние черпехме сили да се борим със стихииите на Космоса.

А унищожаването на завода за антивещество скъса непоправимо тази връзка. Сега от авангард на човечеството ние се превърнахме в шепа самотни хора, катастрофирали на една мъртва планета, в един безкрайно далечен свят, хора без перспективи и надежда.

Ако можем да сравним горивото на звездолета с кръвта на човешкото тяло, то заводът за производство на антивещество беше сърцето, което снабдяваше с кръв мускулите. И след като той бе унищожен, звездолетът беше мъртъв. А второ сърце ние не носехме, нито пък можехме да построим тук, на Неогеа, със собствени сили. Процесът на превръщането на веществото в антижелязо бе много, невъобразимо сложен. Най-важните агрегати от инсталацията ние пренесохме, както знаеш, със себе си от Земята. Изготвили ги бяха заводите на Земята и ние тук нямахме средства да ги възстановим. Това беше свръх нашите възможности.

За една година работа в трюмовете на кораба се бяха набрали 8730 тона антивещество. А за да се върнем в Слънчевата система, ни бяха нужни сто и десет хиляди тона.

Ние можехме веднага, щом пожелаем, да потеглим към Земята. Но горивото, с което разполагахме, можеше да ускори кораба ни не вече до сто хиляди километра в секундата, а само до осем хиляди. А това означаваше, че пътуването ни ще продължи цели сто и шестдесет години. Най-младите между нас вече надхвърляха четиридесет години, а Регул беше навършил шестдесет и пет. Ние нямаше да доживеем завръщането на Земята.

Всичко можехме да намерим на Неогеа. Каквото нямаше — щяхме да си произведем сами. Но не и антивещество! А никое друго гориво нямаше силата да отведе звездолета до Слънчевата система.

Ти не мисли, че лесно се предадохме. Преди да наведем глави, дълго обмисляхме, спорихме.

Обсъдихме и проекта за така нареченото еднократно ускорение. По-голямата част от горивото на звездолета се използваше за набиране на скорост при излитането (тъй като стартовата му маса включваше и цялото гориво) и се използваше за ускоряването на кораба. А останалата част трябваше да послужи за погасяването на набраната скорост. Ние можехме да изразходваме всичкото гориво само за еднократно ускорение, при излитането. Тогава щяхме да

наберем двойно по-голяма скорост. Но нямаше да има с какво да я погасим при приближаването на Слънчевата система.

Този вариант бе предложен и разработен от Селена. Проектът ѝ включваше и ускорението, което звездолетът щеше да получи „безплатно“ при пресичането на космическия облак. Според него, можехме да наберем скорост не вече от осем хиляди километра в секунда, а в най-благоприятния случай — осемнадесет-деветнадесет хиляди километра в секунда. Можехме да разчитаме, че ще достигнем Слънчевата система след около седемдесет години. Този срок вече не беше така отчайващо дълъг. Повечето от нас щяхме да го доживеем. Но... ние щяхме да пристигнем на Земята в края на живота ни... само за да умрем на нея.

Пък и проектът на Селена за кацане ни се струваше твърде фантастичен, неосъществим. Корабът щеше да приближи Слънчевата система със скорост от шестнадесет или дори седемнадесет-осемнадесет хиляди километра в секунда, без да носи гориво за намаляването ѝ.

— Ние ще успеем да установим връзка със земните станции поне от разстояние един билион километра — убеждаваше ни Селена. — Човечеството ще узнае, че се връщаме, как се връщаме и какво ни е нужно. При скоростта, с която ще се приближаваме, те ще имат на разположение осемнадесет месеца, за да ни посрещнат. Дори при техническите възможности на нашата астронавтика, такава каквато я оставихме преди осемнадесет години, те биха успели да организират спасяването ни. Ще изпратят звездолет автомат без екипаж, който може да набира скорост при недопустими за човешкия организъм темпове. Той ще ни посрещне, ще изравни скоростта си с нашата и ние ще се прехвърлим на него. Така, като изоставим нашия звездолет, бихме могли да се върнем на Земята.

— А ако не успеем да се свържем навреме с тях? Ако нямат в момента готов за полет звездолет? Ако изпратеният кораб не успее да ни настигне, да изравни безопасно скоростта си? Не забравяй, че и нашата скорост — почти двадесет хиляди километра в секундата — ще бъде твърде висока. Срещата трябва да се състои далече, преди да навлезем в зоната на Слънчевата система. Иначе ще унищожим звездолета. Той ще изгори от стълкновенията с частиците в наситената с метеорити околослънчева област.

Да, Селена бе обмислила и тази възможност. Тя знаеше, че проектът ѝ е много рискован.

— Тогава... тогава ще се задоволим да съобщим на човечеството всичките си научни открития и ще продължим да летим... да летим вечно... към Безкрая...

— Много ще са нужни те, нашите открития, на човечеството след седемдесет години — Ксенон подхвърли случайно тази фраза, без да я дообмисля. Иначе той не би посмял така лесно да я изрече.

Дали никой не осъзна в момента трагизма на мисълта му или се побояхме да я изведем докрай, но никой не я поде.

— Като седим тук, във всеки случай няма да сме по-полезни на човечеството.

— Е, това вече се не знае...

Не, предложението на Селена не хареса никому. Плашеше ни тежката жертва — а наистина бе тежко да се затворим за още седемдесет години в звездолета. Жертва, която можеше да се окаже напразна, безсмислена.

Обсъдихме внимателно дори варианта, който по-късно самите ние нарекохме „дивия“. В някои отношения той беше най-естественият — да се върнем с наличното гориво, като го използваме двукратно — за набиране и за погасяване на скоростта. Но както вече ти казахме, тогава пътуването ни до Слънчевата система щеше да продължи цели сто и шестдесет години.

Ние нямаше да доживеем. Но вие, децата ни, ти и тези, които щяха да се родят, щяхте да се върнете на Земята. А ако и вие не доживеехте — тогава вашите деца. Но и този вариант не приехме.

Ние се бяхме вече пожертвували. Но да пожертвуваме теб, другите деца, които можеха да се родят, ние не посмяхме. Помисли каква страшна участ щеше да ви чака.

Нашето поколение бе изпратено от човечеството с определена задача. То не можа да я изпълни. Поколението на евентуалните ни внуци щеше да се върне на Земята, за да влее силите си в могъщата река на човечеството, да заживее отново пълноценен живот. Но по средата щеше да се появи едно нещастно поколение, което трябваше да послужи само за мост между нас, неудачниците, и онези, които щяха да се върнат при хората. Ние не можехме да вземем такова жестоко решение. Ние няхмахме право да пожертвуваме децата си. Да ги

създадем, за да изживеят живота си като безсмислено междинно звено, да се родят само за да създадат нови хора, без да познаят радостите на пълноценното съществуване. Отгдето щяха да почерпят те сили за такава жертва? От човечеството, което не познаваха? Или от нас — злополучните му представители, които съзнателно ги бяха хвърлили в това море от жестоки нравствени мъчения?

И ние решихме да останем на Неогеоа. Да чакаме и да търсим друго по-приемливо разрешение. Време имахме.

Досега живеехме, за да се борим и побеждаваме, за да изпълним възложената ни от човечеството задача. А сега, през следващите неизвестно колко години, може би до смъртта ни, ние трябваше да живеем, просто да живеем... да живеем само защото не знаехме какво друго да правим.

Ние не забравяхме, разбира се, че освен нас съществува и човечеството — многолюдното, вечното, могъщото, любещото човечество, което ни бе изпратило.

По програмата на полета ни трябваше да се завърнем четиридесет и пет години след заминаването. Бяха определени тридесет и две години за пътуване (на отиване и връщане) и тринадесет години престой в системата на Проксима — за изработване на необходимото за връщането ни фотонно гориво. Докато не изминат тези четиридесет и пет години, хората на Земята нямаха основание да се безпокоят за нас, да се съмняват в успеха ни. И чак след това те щяха да изпратят нова експедиция, която да ни търси, да ни спаси, ако още сме живи, да изпълни задачата, с която ние не бяхме се справили. Чак тогава...

А може би и по-рано? Връзката със Земята се бе прекъснала още в първата половина на полета ни. Логично беше да се приеме, че ласерното устройство е изменило, че нищо лошо не се е случило с нас, със звездолета. Но хората можеха да допуснат и другата възможност — че звездолетът е загинал, че не приемат излъчванията ни не защото те са погрешно насочени, а защото вече няма кой да ги изпраща. Тогава? Тогава сигурно те щяха да изпратят втори звездолет. Ние се надявахме на тази възможност. Тя ни даваше кураж да живеем, да чакаме. Но дори и при този най-благоприятен вариант вторият кораб можеше да пристигне на Неогеоа най-рано след пет-шест години. Ако, разбира се, и

той успееш да премине цял и невредим през космическия облак,
застанал между нас и Земята.

ЗВЕЗДНИЯТ И КИБЕРНЕТИЧНИЯТ ЧОВЕК

Хората — това ти ще узнаеш, когато се завърнеш на Земята — са неспокойно племе. Винаги изпитват нужда да работят, да творят, да мечтаят и да се борят за осъществяването на мечтите си. Ти сам ще гориш в този огън и ще разбереш състоянието, в което се намирахме. Нямахме задачи, а се нуждаехме от работа, от съзидателен труд.

И ние хвърлихме цялата си енергия в изграждането, обогатяването, разкрасяването на поселението ни. Ние, останалите четиринадесет човека, си поставихме задачата да построим приказен град на Неогеа — столицата на бъдещия космически център, — както Талия наричаше поселението ни.

Дали имаше смисъл тази дейност? Разумно ли беше да изграждаме обширни паркове и оранжерии, огромни зоосектори, великолепни жилища, богато обзаведени лаборатории, разнообразни заводи и мощни електроцентрали? Не търсихме ли ние по този начин да скрием безсилието си, да убием Времето, да се самоизлъжем, че все още сме полезни? — Не! Не беше само това. Ние вярвахме, че след нас човечеството ще изпрати експедиции, не една и две, а редица експедиции, с много хора. Ние се трудехме и за тях, за да могат те, щом дойдат, да не губят време за обзавеждане, за организиране на живота си, а веднага да пристъпят към изпълнение на задачите, за които ги бяха изпратили. Сега ние разполагахме с много време. И го влагахме в бъдещето — спестявахме време на другарите, които щяха да дойдат. Защото времето, невъзвратимото време, е най-скъпият дар в света. И ние се стараехме, според силите си, да не го пилеем напразно.

Работехме до самозабрава, с настървение.

Всички ние, дори биолозите, познавахме добре електрониката и автоматиката. И любимото ни занимание стана конструирането и построяването на най-сложни и оригинални кибернетични роботи. Те не само извършваха цялата работа по изследването на планетата, по охраната на поселението ни, но и ни обслужваха в домовете, в лабораториите и в заводите. Те се появиха в оранжерии и в зоосекторите. Имаше работи градинари, берачи на плодове, зайчари,

свинари, риболовци. Страстта ни да създадем кибернетични обслужващи автомати отиде дотам, че те започнаха да ни пречат.

Беше вече невъзможно да си откъснеш зрял плод сам. Когато някой от нас решише да си достави това малко удоволствие, винаги се оказваше, че всички готови за бране плодове са вече грижливо наредени в хладилниците. Роботите не знаеха мярка в старанието си. Или ако някой от нас намислеше, по древен спортен обичай, да седне край аквариума и да полови риба, то и тази му радост се помрачаваше от някое металическо чучело, което вече висеше край басейна, ловко поразяваше най-охранените екземпляри и със светкавични движения на мрежата си ги пъхаше в сандъка. А що за удоволствие е да ловиш риба в подобна компания!

Наред с битовата автоматика ние подготвихме и големите задачи. Щом трябваше вече да останем тук, искахме чуждият свят да почувствува, че не смазани от нещастieto двуноги го населяват, а хора — любознателни, твърди, неустрашими.

Бяхме решили да построим серия междупланетни кораби — повечето напълно автоматизирани, с кибернетично управление и един или два пасажерски. С тях възнамерявахме да изследваме многобройните планети около Проксима. Замисляхме и една по-голяма експедиция, до двойната звезда Толимак. Разстоянието, несравнимо по-малко, отколкото до Слънцето, все пак възлизаше на триста и шестдесет милиарда километра. Неспокойният ни изследователски дух не ни даваше мира. И като не можехме да полетим към нашата звезда, мечтаехме да отидем до Толимак. Звездолетът ни разполагаше с енергия за това сравнително късо по мащабите на астронавтиката пътешествие. Но все пак при ограничените ни запаси ние не можехме да развием крайцерска скорост, по-голяма от четири хиляди километра в секунда. Затова отиването и връщането щеше да ни отнеме поне шест години. И за да преодолеем пространството, щяхме да изразходим целия си запас от антивещество. То сега за нищо не можеше да ни послужи, но все пак ние го скъпяхме, не се решавахме да се впуснем в тази нова експедиция, И все отлагахме този въпрос за по-нататък.

Ти знаеш, че и този проект се осъществи. Но не от нас.

Разказвал си ни, че най-яркият ти спомен от ранното ти детство е от знаменития Киби. Сега ние ще ти разкажем историята на този Киби,

как и защo той се появи сред нас.

Най-добър специалист по техническа кибернетика сред екипажа бе Ксенон. Да, този същият Ксенон, който бе намислил да създаде посъвършен от човека, от Хомо сапиенс, звезден човек. И ето че в деня, когато ние тържествено празнувахме първия ти рожден ден (празниците бяха твърде рядко събитие в живота ни), сред веселието и радостния глъч някой внезапно почука на вратата.

Трябва да ти признаем, че това силно ни смути. Селена пребледня, а Талия неволно приседна на стола. Защото нямаше кой да почука. В просторната ти детска стая се бяхме събрали всички. Отсъствуваха само Циркония и Лантан. Но те бяха горе, дежурни в звездолета. А ето че някой чукаше настойчиво на вратата.

Само Ксенон остана невъзмутим, доволен от ефекта на шегата си. А Сигма, която бе посветена в тайната му, се усмихваше загадъчно.
— Влез, Кибер — каза високо Ксенон.

И в стаята влезе малък човек. Или по-скоро — голяма кукла. Да, това беше кибернетична кукла с пластмасова външност, моделирана като три-четиригодишно момченце. Роботът закрачи уверено, приближи се до теб и каза с изменения глас на Ксенон:

— Здравей, Астер. Аз съм Кибер. Искаш ли да ти бъда другарче?

Ти се запъти (беше проходил) към новата, удивителна играчка и я прегърна. Но конструкторът ѝ изглежда не бе предвидил подобно обръщение с творението си, защото Кибер падна заедно с теб. Ти се удари, заплака силно. И роботът също зарева. Плачеше дрезгаво и махаше безпомощно ръце и крака.

Талия те грабна в обятията си и започна да те милва, да те утешава. А Селена хвана за врата Кибер и го изнесе навън. На вратата се спря, изгледа строго смутения Ксенон и каза:

— Това не бива да се повтаря. Това е кощунство. Щом Астер няма деца за другари, ние ще му ги заменим. Но не някакво си електронно чучело. Това няма да позволим.

Сега ти, разбира се, беше сърдит, че са отнели интересната ти играчка, и продължаваше да плачеш. А Ксенон се измъкна незабелязано от стаята, постара се този ден да не се мярка повече пред очите ни.

Но той беше твърде настойчив, за да се откаже така лесно от веднъж обзелата го идея. И след дълги спорове, най-вече със Селена, успя да ни убеди, че неговият Кибер е само една забавна играчка, която може да те радва, но не и да ти увреди. И едва след неколкократни реконструкции и проверки от „комисия“ под председателството на строгата Селена Кибер, или както ти го наричаше галено Киби, бе допуснат в стаята ти.

И странно, това даже донякъде ни огорчаваше, но ти предпочиташе компанията на Киби пред нашата. Киби беше неуморен, Киби беше винаги на твоите услуги: „Киби, пей!“ — и роботът започваше да пее: „Киби, разказвай приказки!“ — и той започваше да разказва, за стотен път всички приказки, които Ксенон беше вложил в електромагнитната му памет: „Киби, млъкни!“ — и куклата

замълчаваше, докато последва друга заповед. А такава идваше обикновено след не повече от минута.

Когато оценихме вредното влияние на Киби върху оформянето на твоя характер, беше вече късно. Киби със своето безропотно послушание те разглеждаше, правеше те своенравен. Ти започна да се държиш по същия начин и с нас. И тогава, разбира се, ние ставахме за теб „лоши“. А да ти го отнемем вече не можехме. Ти беше се твърде силно привързал към „единственото си другарче“.

Ксенон се опита да „усъвършенствува“ произведението си, вложи в програмата му „характер“. Киби не ти разказваше приказки, ако ти не бе закусил, не ти пееше приспивни песни, ако си бил непослушен или си плакал. Ти имаше дневна програма и само когато я съблюдаваше точно, Киби изпълняваше желанията ти.

Първият опит в тази насока не успя. Роботът изискваше точно до секундата изпълнение, не допускаше никакъв толеранс. След „смекчаването на характера“ му пък ти се изхитри и започна да го изиграваш — използваше границите, в които той поставяше условията си, за да получиш исканото от него, и след това да не изпълниш обещанието си. Това породило у Киби непонятна и за самия Ксенон „реакция“. Роботът, както казват електронците, даде „пробив“. И той започна да те изиграва — обещаваше, а не изпълняваше. Раздразнен от „лъжите“ му, ти започна да налиташ на бой с него. С една дума — отношенията ви се влошиха и вие започнахте да се карате, да се учите един друг на лъжи и хитрости.

Тогава повикахме Ксенон и си поприказвахме сериозно с него. Щом се бе заел да ти създава кибернетично „дете другар“, длъжен беше да издържи играта докрай.

Започна едно негласно състезание между твоята изобретателност и умението на Ксенон да моделира програмата на кибернетичната кукла. Но не можахме да видим резултата от това съревнование между детето, робота и електроника. Нови събития нахлуха в живота ни, погълнаха вниманието на Ксенон и той така и не можа да довърши започнатото дело.

СИГНАЛИТЕ

Ние не бяхме забравили ужасното нещастие, което сполетя експедицията ни, не можехме да го забравим. То отне живота на трима наши другари, унищожиха завода ни, лиши ни от надеждата, че ще се върнем някога на Земята.

Че работата с антивеществото можеше да предизвика катастрофа, беше добре известно на всички. Процесите по добиването, съхраняването и използването на тази страшна материя бяха толкова опасни, че по-скоро трябваше да ни учудва как успяхме да се опазим невредими по време на пътуването ни — когато в течение на цели шестнадесет години живеехме в непосредствена близост със смъртоносното вещество. И все пак, повече по интуиция, ние чувствавахме, че експлозията на завода крие някаква може би съвсем необикновена тайна.

Телур беше не само извънредно способен физик, но и притежаваше непоколебимо спокойствие, изключителна разсъдливост и предпазливост. Той беше готов да загине, но само ако смъртта му можеше да спаси още по-големи ценности. Той не би се пожертвувал напразно, безсмислено. Още повече след като край него са били Рубина и Фотон, след като ти се беше вече родил.

Рубина бе отличен електроник. Тя успя да се справи, не загуби самообладание в страшните минути, когато космическото магнитно поле щеше да унищожиха кораба. Щом са сметнали за необходимо да изпратят предсрочно ракетата с вече произведеното антивещество, значи са очаквали експлозията. Защо не са избягали веднага и те? Ето на, транспортната ракета се бе спасила, благополучно бе достигнала звездолета. На какво са разчитали? Какво ги е накарало да останат?

И друго нещо ни смущаваше. Как да си обясним поведението на Фотон? Той наистина бе мечтателен, поетично настроен, с емоционална душевност. Но при това бе много спокоен, напълно уравновесен.

Какво можеха да означават стъпките, които бе чул малко преди разговора си с Рубина? Просто слухова халюцинация? Или нещо

друго? Но какво?...

Какви бяха тези намеци за трагично загиналата, за самоубилата се Гемма? От какво се боеше той всъщност? Това, че каналът на два пъти е забучавал, беше наистина опасен симптом, но сякаш не той бе смутил духа на Фотон, а нещо друго, нещо по-страшно. Но какво?

Регул се дразнеше дори само като поставяхме тези въпроси.

— Вие вървите по пътя на Фотон. Ако започнете прекалено много да фантазирате на тази тема, очаквайте и на вас да почнат да ви се привиждат мъртъвци. Мисля, че не сте изпуснали дотолкова нервите си, та да е нужно да ви внушавам, че „мъртвите са си мъртви“.

Не, това не беше необходимо.

— Фотон обичаше силно Гемма. Той не можеше да я забрави. Постоянно мислеше за нея, за трагичните обстоятелства на смъртта ѝ. Сама, в междузвездното пространство, сред страхотните космически стихии. И ето че и той се намира сам, далеч от нас, сред чуждата мъртва планета, край всепроникващите, развързани по волята на човека стихии. Енергоцентралите превръщат деутерия в хелий, гигантските потоци освободена енергия преобразуват веществото в антипода му. Ледове се изпаряват, метали се превръщат в плазма. И всички тези страхотни процеси се отразяват на таблото около него — мигат с разноцветни очи, звучат с разногласни сигнали, по екраните играят криви образи. И сред целия този хаос от впечатления седи Фотон със своите мисли по Гемма. Подчертавам — със своите, а не с вашите, нито с моите мисли. С мислите на една впечатлителна натура, която изживява нещата по-остро, бих казал — болезнено. Е, чудно ли е, че нещо му се е привидяло, че някое щракане на броячите му се е сторило като стъпки? Питам ви — чудно ли е, недопустимо ли е?

Ние мълчахме. Мълчеше и Селена, която бе дошла по-късно при нас, след като завърши дежурството ѝ. Тя не бе присъствувала на целия ни разговор, но чу края му, разсъжденията на Регул.

— Е, какво се смълчахте? Не сте ли съгласни с мен? И ако нямате какво да ми противопоставите — моля ви, не се връщайте повече на този въпрос. За мен той е изчерпан.

Черните бадемови очи на Селена святкаха, мургавата ѝ кожа бе поруменяла от възбуда. И тя не се сдържа:

— Психологическото състояние на Фотон ти несъмнено предаде вярно, правдиво. Макар че съм изненадана от насоката на твоите

мисли. Откога ти, човекът на висшата математика, започна да се занимаваш с психологически анализи? Откога стана такъв сърцевед?

— Наложил се... — усмихна се Регул, както винаги спокоен и невъзмутим — доколкото бе нужно да обясня логически, „съгласно формулите на висшата математика“, някои прояви на Фотон, които смущаваха мислите ви.

— Добре, приемам ги. Но обясни ми тогава поведението на Телур. За Рубина не питам. Знам какво ще кажеш — южняшка впечатлителност, по-неуравновесена психика. Но Телур? Нали той бе психически силен тип, уравновесен, бавен. Защо той е останал? Защо той — уравновесеният, винаги разумният, не е напуснал своевременно завода? Него във всеки случай не са могли да спрат привидения!

— Телур е останал, защото е виждал възможност, макар и минимална, да спаси завода. Останал е, защото е съзнавал, че ако го напусне, заводът неминуемо ще загине, а с него загива и надеждата ни да се върнем на Земята. Той е останал, окуражаван от възможността все пак да спаси завода и по този начин да спаси всички ни, своето дете. А когато е разбрал, в последните секунди, че не ще успее — вече е било късно. Рубина естествено не се е съгласила да го изостави сам в този труден миг.

— Това е само едната страна на трагедията, Регул, човешката. Но ти ми обясни защо заводът, след като бе работил цяла година напълно изправно, изведнъж даде смущения. Защо експлодира? Въпреки че там беше Телур, разумният, опитният учен Телур, който така добре познаваше всеки детайл на инсталациите, всеки момент на процесите? Не допускаш ли, че се е появил някакъв нов, непознат на нас, непредвиден от нас фактор?

— Нов фактор! Непознат и непредвиден! Какво имаш предвид?

— За съжаление засега поне нищо определено — въздъхна Селена. — Но може би скоро ще го разберем. Във всеки случай искам да ти обърна внимание, че не бива да си затваряме очите пред някои обстоятелства само защото те ни се струват тайнствени, дори загадъчни. Ти въобще, трябва да ти го кажа, отлично боравиш с познатите ти величини. Но не обичаш неизвестното. Нещо повече — избягваш го, стараеш се да не го видиш, криеш се от него. Защо ли? — Защото не се побира в готовите ти формули. Търсиш го там — няма го. Е, щом го няма, значи не съществува.

Селена беше възбудена. Ние я наблюдавахме и се чудехме какво я е толкова развълнувало. Нима само спорът с Регул? Но тя, веднъж заговорила, не бе склонна да спре.

— Забележи, Регул. Вселената не може да се побере във формули. Те са твърде тесни за нея, а тя е необятна, неизчерпаема. Ти какво мислиш? Че като сме дошли тук и с това сме изчерпали тайните на този свят? Не допускаш ли например, че освен нас тук може да има и други разумни същества?

— Тук, на Неогее! — Регул се усмихна, въпреки че съзнаваше колко това може да раздразни Селена. — Да не би те да са обикаляли около Фотон? Във всеки случай — рисковано е било от тяхна страна. Не вярвам да е останало и следа от тях след взрива, който те са предизвикали.

— Иронизираш! Ще видим дали ще продължиш да иронизираш, като чуеш ей това тук.

И тя с бързо движение извади от джоба си малък цилиндър. В такива ролки нашите разузнавателни танкетки записваха наблюденията си. Селена постави ролката в апарата за възпроизвеждане и го пусна. Веднага се чуха учестените звуци на измервателните прибори, по екраните заиграха разноцветни криви.

— Тук още нищо необикновено няма. Това е лента от танкетка 047, която преди половин час се завърна от разузнаване. Беше изследвала района на унищожения завод. Пребивавала е там три денонощия... Внимавайте!

Селена увеличи силата на високоговорителя. В стаята прозвучаха познати на всички сигнали.

— Условното повикване по междузвездния код! — провикна се развълнувано Сигма.

— Да — каза тържествено Селена. — Някой предава условните сигнали, уговорени между нас и Земята за установяване на междузвездна връзка.

— Някой!... — каза Регул. — Нали звездолетът продължава да ги излъчва, преди всяко предаване, през шест часа.

— Но защо тя е записала само повиквателните? — запита Атаир.

— Не съм ви съобщила още всичко. Сигналите са записани два пъти — към средата и в края на лентата. През тридесет и два часа, през едно тукашно денонощие.

— И какво следва от това? — запита Регул.

— Много. Преди всичко звездолетът излъчва повикването, както ти сам каза, през шест часа. А танкетката е уловила сигналите през интервал от тридесет и два часа. Уловила и записала е само повикването, но не и предавания текст. Защо? — И Селена изчака няколко секунди. — Това е най-важното — както знаете, всяко наблюдение се фиксира по време и в пространствено отношение. И двата пъти времето на приемането не съвпада с времето, в което звездолетът е предавал. Нещо повече — той се е намирал под хоризонта на танкетката, в район, откъдето не е могла да засече насочения лъч на ласера. Установих точно, че сигналите не са били излъчени от звездолета.

— Тогава? — запита напрегнато Талия. — Кажете, Селена!

— Източникът на уловеното предаване не се намира в посока към Слънцето, както може би сте си помислили. Не, сигналите идват от обратната посока. Координатите им почти съвсем точно съвпадат с разположението на Толимак.

— Значи някой идва откъм Толимак и сигнализира с нашето условно повикване. Така ли? — очите на Талия горяха. Тя се беше приближила до Селена и бързаше да прочете по израза на лицето ѝ отговора.

— Не, не идва, а се отдалечава. Някой през тридесет и два часа по лъч, насочен точно към мястото на експлозията, предава нашия повиквателен сигнал. Другите две най-близки танкетки — 017 и 062 — не са засекли предаването. Лъчът е тесен, насочен строго към мястото, където беше заводът ни.

— Как така... Защо да се отдалечава?...

— И това е безспорно установено. По доплеровия ефект. Източникът се отдалечава с около двадесет и три — двадесет и четири хиляди километра в секундата от нас.

— Но кой предава тогава?... И кому?...

— Това вече не мога да ви кажа.

Ние проверихме още няколко пъти изчисленията на Селена. Не че се съмнявахме в точността им, но... съобщението така ни поразя, че не можехме изведнъж да повярваме.

Всичко беше така, както ни го предаде Селена. Някакво тяло с огромна, но постоянна скорост, летеше към Толимак и по лъч, насочен

точно към мястото, където беше се намирал заводът за антивещество, редовно излъчваше нашия условен сигнал за повикване. Предаваше през интервали, отговарящи абсолютно точно на денонощието на Неогеа. Значи „те“ познаваха периода, в който планетата се завърташе веднъж около оста си. Но кои бяха те? И кому предаваха? Кой можеше да се намира там, в зловещата яма на експлозията?

За следващото приемане двата всъдехода с шестима души от екипажа бяха на мястото. Отново уловихме същите сигнали. Нашият ласерен предавател, насочен към невидимия източник, излъчи отговор запитване. И нищо повече. Впрочем отговор ние можехме да очакваме най-рано след един месец. Според някои несигурни данни, тайнственият предавател се намираше близо около двойната звезда Толимак. А на мястото на катастрофата ние въпреки всичките си старания не можехме да открием нищо ново.

Възможно ли беше тук, близо край нас, да има други астронавти? Защото кой друг, ако не разумни същества с висока техническа култура, можеше да предава нашия сигнал от такова разстояние. И защо тъкмо към това страшно място, където нямаше никой?

— Където вече няма никой — подхвърли Селена.

— Дори така да е — възрази ѝ Лантан. — Дори да е имало там някога някой. Защо продължават да предават, след като вече го няма? Защо не са насочили антените си към звездолета, от който те са уловили сигналите ни?

Никой не можеше да отговори на тези въпроси.

Така изминаха четиридесет дни. Построената специално за целта ласерна станция уточни координатите на тайнствения предавател (който продължаваше методично и неизменно да повтаря повикванията си). И тя, и свръхмощните излъчватели на звездолета редовно, във всеки благоприятен момент изпращаха нашия отговор. И все безрезултатно.

— Може би не успяваме да ги улучим. Разстоянието е твърде голямо.

— Може би не желаят да ни отговорят.

— Може би вече няма кой да ни се обади. Не допускате ли, че това е автоматичен предавател, който повтаря механично записаните сигнали?

Да, много „може би“ измъчваха мислите ни през тези четиридесет дни.

ТЕ ВСЕ ПАК ДОЙДОХА

Ние бяхме възстановили радиорелейната връзка с мястото на унищожения завод, където сега се намираше ласерното устройство. Приемахме и предавахме направо от телекабината на поселението. И ето че една нощ — всички вече спяхме — в стаите ни прозвуча за първи път, откакто бяхме на Неогема, аларменият сигнал.

Разтревожени, забързани, ние се събрахме в салона. Посрещна ни дежурната Циркония. Тя беше и радостна, и смутена.

— Извинявайте, другари, че ви извиках по този начин. Не можах да изчакам до сутринта. Уловен е отговорът на нашето повикване. Чуйте декодирания запис.

И тя пусна предварително вложената в репродукционния апарат лента. Металическият глас възвести бавно и както ни се стори, тържествено:

„Звездолет А—II—1 лети по галактични координати: минус 43 КУ 872; изток 07 ВА 153. Време на навлизане в гравитационното поле на Проксима 2219,4072. Коефициент на отрицателното ускорение 0,102 жи. Връзки на: локатор 8012 мегахерца; ласер 548,3 милимикрона. Край. Звездолет А—II—1 лети по галактични координати...“

Съобщението бе предадено три пъти поред. И ние, не вярващи на ушите си, го пускахме още няколко пъти.

Дрезгавият безизразен глас на автомата сега ни звучеше като най-приятна музика. Ние се наслаждавахме на думите, поглъщахме значението им. Надпреварвахме се да тълкуваме един другиму смисъла на съобщението. Макар че всички прекрасно го разбирахме.

— Те идват! Към нас лети звездолет, изпратен от Земята. Модел II — значи по-съвършен.

— А защо лети със същото ускорение като нашето?

— Но те вече са навлезли в системата на Проксима. Може би са твърде близо.

— Кой ли участва в тази експедиция? Дали ще видим познати сред екипажа?

— Преди всичко трябва да уточним графика на полета им и да се свържем с тях — каза спокойно Регул. — Нали затова ни съобщават локаторните и ласерните си дължини. Трябва да съобщим и на дежурните в звездолета. Те още не знаят.

— Почакайте, другари — гласът на Селена беше студен, отмерен. — Тук има няколко обстоятелства, които ме смущават.

Замълчахме. Загледахме я учудено какво ще ни каже.

— Чакали сме толкова години, можем да запазим спокойствие и да проявим благоразумие още няколко часа. Да размислим по някои въпроси, преди да установим връзка.

— Кажи, Селена! Какво те смущава — зачуха се нетърпеливи гласове.

— Циркония, откъде е предадено съобщението?

— Както винаги — от източника край Толимак.

— Сиреч оттам, където звездолет А—II—1 не може да се намира. От посока обратна на Слънчевата система. Кога трябва да е заминал този звездолет от Земята, за да бъде сега тук?

— Вероятно преди шестнадесет години — избърза да ѝ отговори Сигма.

— Значи той е тръгнал по времето, когато ние още поддържахме връзка със Земята. Нима допускате, че те нямаше да ни съобщят за подобно събитие?

— Това, разбира се, е изключено — намеси се Регул. — Но защо да не допуснем, че звездолетът е набрал по-голяма скорост и е изминал разстоянието за по-кратко време.

— А ползува същото ускорение.

— Но какво говорите! Защо да се съмняваме — каза Атаир. — Кодът е нашият. Техническите данни отговарят на нашите стандарти. Кой друг може да го предаде?

— А как звездолетът ще го излъчи от място, където сега, според данните на самото съобщение, той не може да се намира — настояваше Селена.

— Аз пък ще ви предложа нещо друго — обади се Регул. — Докато вие спорите със Селена, ще отида да изчисля по съобщените ни данни сегашните координати на звездолета. От това вреда във всеки случай не ще имаме. И не забравяйте, улигани в радостта си, да уведомите дежурните на нашия звездолет. И те трябва да знаят.

Каза и излезе.

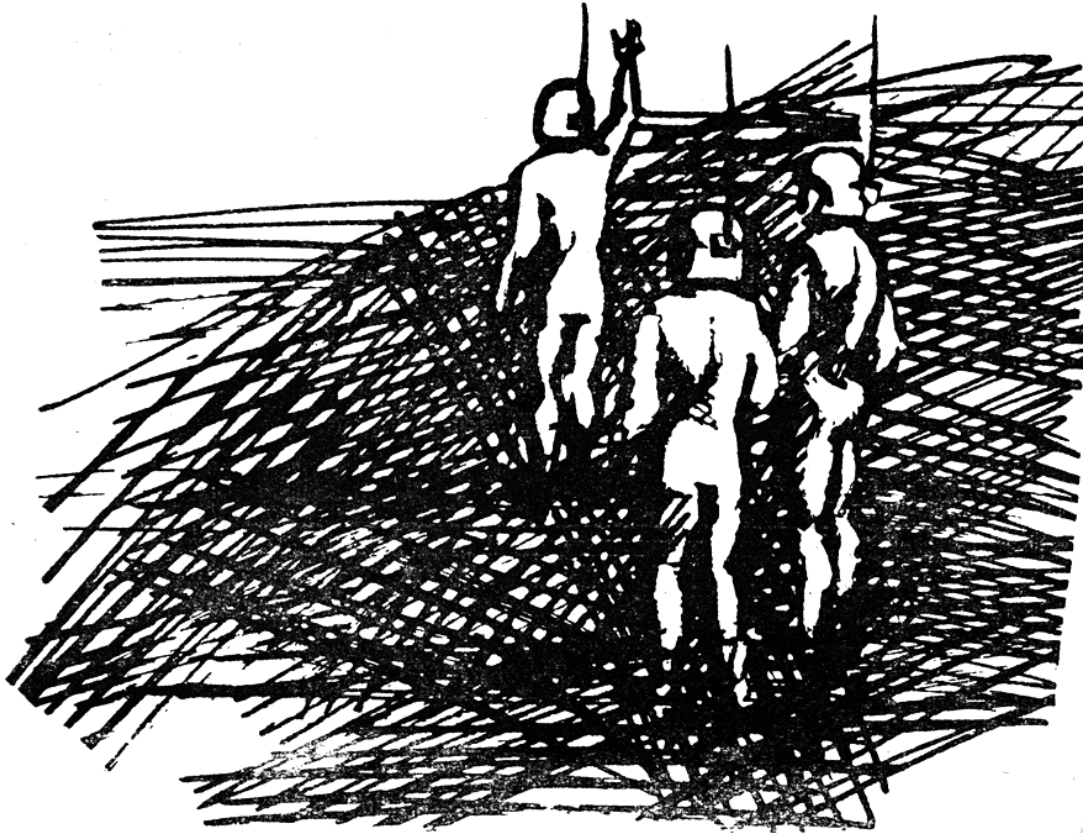
За какво ли имаше да спорим. Селена беше права да се съмнява. Някои от обстоятелствата смуцаваха и нас. Но няма можем да замълчим, да не се обадим? Дори ако съобщението се излъчваше не от хора, а от „други“, които го бяха уловили и сега ни го препредаваха.

Щом Регул завърши изчисленията си, насочихме всичките си предаватели към предполагаемото място на идващия звездолет и започнахме през кратки интервали да излъчваме на съобщените ни локаторни и ласерни дължини едно и също съобщение:

„Предава екипажът на звездолет А—1—1. Намираме се на седемнадесетата планета от системата на Проксима. Приехме вашата радиограма. Обадете се...“ — и съобщавахме своите точни координати.

Шест часа и петнадесет минути след излъчването на първото ни съобщение дойде отговорът.

Най-смелите ни, най-фантастичните ни мечти се бяха сбъднали. Към нас летеше втори звездолет, пратеник на човечеството. Намираше се само на три милиарда и четиристотин милиона километра от нас. И след един месец той кацна на втория, по-далечен спътник на Неогема.

Преди още да прегърнем другарите си, ние вече знаехме всичко за тях, за звездолета, за полета им.

Още докато се обсъждаше нашата експедиция, съществуваше мнение, че не бива да се изпраща само един звездолет, че трябва да замине двойка. Но това щеше да забави с няколко години отлитането ни. Пък и конструкторите успяха да убедят Съвета по астронавтика, че не е целесъобразно да се строят два еднакви кораба, че опитът, набран при построяването на първия, ще трябва да се използва, да послужи за усъвършенствването на втория звездолет. Спомогна и обстоятелството, че според преценките на най-вещите космонавти, нашият кораб е достатъчно мощен и съвършен, за да се справи сам със задачата си.

Но когато човечеството узнало, че връзката със звездолет А—І—1 е прекъсната, че може би той е загинал, възникнало спонтанно решението да се построи по-бързо втори звездолет, който да бъде изпратен по същия маршрут и ако има нужда, ако още сме живи, да ни окаже помощ.

Шест години след нашето заминаване към Проксима полетял вторият звездолет А—ІІ—1.

Още докато получавахме съобщения от Земята, бяхме узнали, че група млади енергетици разработват проект за така нареченото „полирефлексно“ използване на фотоните, образувани при аниhilацията на веществото с антивеществото. И те успели. Новият звездолет беше снабден с по-съвършен фотонен отражател, който от същата реакция извличаше с петдесет процента по-голяма тяга от двигателя. А—ІІ—1 достигнал крайцерска скорост от сто и петдесет хиляди километра в секунда и изминал разстоянието от Слънцето до Проксима за по-малко от тринадесет и половина години. Пред него летял пилотен микрокораб, който разузнавал пътя му. Той бил унищожен от космическия облак, но гибелта му предупредила екипажа за грозящата опасност. Те навлезли в облака, като предварително знаели състава и магнитната му структура. И успели да съобщят на Земята за това препятствие по пътя си. По-късно, след като навлезли дълбоко в газово-метеоритната среда, и те загубили връзката със Земята.

Откакто установихме връзка с втория звездолет, ние почти непрекъснато разговаряхме с тях. Те все повече приближаваха нашата

планета, отговорите на въпросите ни идваха все по-скоро.

Изясни се и „загадката“ около тайнствения предавател, излъчващ периодично повиквателните ни откъм Толимак.

Разбира се, никакви „други разумни същества“ — за щастие или за съжаление — нямаха тук участие.

Екипажът на втория звездолет през цялото време на пътуването се вълнувал от мисълта — живи ли сме, ще успеят ли да ни намерят, да ни спасят. Докато летели с крайцерската си скорост, утешавали се, че всяка измината секунда се приближават към нас със сто и петдесет хиляди километра. Повече от това наистина не са могли да желаят. Но когато започнали да намаляват скоростта си, почувствували болезнено забавянето. Измъчвали ги всевъзможни предположения: че сме на края на силите си, че загиваме, че сме се вече отчаяли и не знаем колко близко е спасението ни. И тогава решили. Щом те не могат да продължат пътуването си с предишната скорост, защо да не направи това техният специален пратеник.

Бързо изготвили малка приемателно-предавателна станция и... просто я пуснали да лети свободно, независимо от звездолета. Тя продължила по инерция движението си и пристигнала, както те искали, много по-рано в системата на Проксима.

Автоматично действащият ѝ предавател бил програмиран да търси точковиден, спонтанно действащ източник на електромагнитни лъчения. Да го открие, да насочи предавателните си антени към него и да излъчи повиквателните. След отговор запитване е трябвало да излъчи и основния текст.

Не е чудно, че в лабиринта от сто и седемте планети автоматичната станция не е успяла да открие нашите предаватели. Още повече, че за вътрешни връзки ние използвахме маломощни станции, а ласерът на звездолета за галактични връзки работеше по тясно насочен, ориентиран към Слънчевата система лъч. По-странно беше, че гигантската експлозия на завода е била възприета от търсачите като изкуствен „предавател“ на електромагнитна енергия.

ПОБЕДИТЕЛИТЕ

Недостойно е отношенията между хората да бъдат решавани от сляпата случайност. Но ето че се наложи и ние да прибегнем до едно средство, отдавна изхвърлено от живота ни.

Кой да бъде дежурен в нашия звездолет, докато останалите ще посрещнат в поселението гостите от Земята? Никой не желаше да се лиши от тази изключителна, неповторима радост — да присъствува на първата среща между хората братя край далечната чужда звезда. Затова всеки предлагаше себе си, никой не искаше да приеме жертвата на другите. И тогава Селена предложи жребия. Никой не го одобри и все пак го приехме — защото не намерихме по-добър начин за разрешаване на спора ни.

Отиде Регул. Преди да отлети, той каза:

— Справедливо е, че тъкмо на мен се падна жребият.

Радостта, която изпитахме, беше сякаш достатъчна да ни възмезди за всички мъки и страдания, изтърпени през миналите години.

Жалко, че не можеш да си спомниш тържествената вечер на първото ни събиране. На най-почетното място, в средата на масата, седеше ти. Малкият звезден човек! Ти представляваше не само майка си и баща си, не само цялото далечно човечество, не само всички минали, но и всички бъдещи поколения хора. Ти, малкото, нищо не разбиращо дете, символизираще за нас Великото човечество във всичките му етапи — минали, настоящи и бъдещи — на развитие.

Ти беше слаб като примитивния човек.

Но ти беше съвременен човек.

И ти носеше многообещаващото бъдеще на човечеството!

Но борбата с Времето и Пространството още не беше завършена. Докато страдахме от излишък на време, сега отведнъж то пак не ни достигаше. Ние бързахме. Защото между нас и Земята бе застанало Пространството.

А астронавтите са делови хора. Още на другия ден ние вече работехме по изграждането на завода. Сега ние се чувствувахме силни,

непобедими, победители. Ние бяхме много — тридесет и трима души. Заедно с теб, Астер!

Новият завод бе почти двойно по-производителен от унищожения и даваше два тона антивещество в час. Ти вече знаеш, че ние не можехме да възстановим своя завод, защото някои възлови агрегати не бяхме в състояние да произведем сами на Неогеа. А втората експедиция бе запасена тъкмо с тия части, притежаваше двоен комплект от тях. И с общи усилия, само шест месеца след като заработи първият завод, ние пуснахме и втория. Сега вече на две места на Неогеа произвеждахме антижелязо, по четири тона всеки час.

Ние пазехме в трюмовете на нашия звездолет. 8750 тона антивещество. Сега и това количество щеше да съкрати срока на пребиваването ни. Пък и вторият звездолет, с който щяхме да се завърнем, имаше облекчена конструкция. Той се нуждаеше от по-малко енергия, не вече от сто и десет хиляди тона антижелязо и толкова желязо, за да преодолее пространството. Вече три, а не тринадесет години бяха достатъчни, за да заредим с гориво новия звездолет.

И малко след като изтече и петата година от пребиваването ни на Неогеа, ние бяхме готови за заминаване.

Корабът можеше да побере всички хора. Пък и изследователската програма на експедицията предвиждаше, щом като се проучи новият свят, целият екипаж да се върне. Но обстоятелствата се бяха променили.

Сега вече не един, а два звездолета кръжаха край Неогеа. Ние разполагахме с отлично обзаведено поселение, с действащи универсални заводи, с чудесни оранжерии и зообази. На космодрумите ни стърчаха серия междупланетни ракети, заредени с гориво, готови всеки момент да излетят. Нима можехме да изоставим това богатство, да избягаме от чуждия свят, преди да сме го проучили основно. А той беше неизчерпаем, разнообразен. В подробности бяхме опознали само една от сто и седемте планети на Проксима. А двойната звезда Толимак? Тя ни чакаше, съвсем близка, предлагаше ни нови, неизвестни светове, вълнуващи изживявания. Ние се чувствувахме не едва спасили се победени, а истински победители. И решихме да оставим група на Неогеа.

Останаха двадесет души. Целият екипаж на „Земя-2“ и двама души от нашия състав — Ксенон и Сигма. А ние, старите астронавти,

трябваше да се завърнем с втория звездолет на Земята, да донесем победната вест.

Ти може би ще се запиташ какво накара Сигма и Ксенон да останат. След като всичкото време са мечтаели да се завърнат на родната планета, след като вече повече от двадесет и една година не бяха я виждали. Ако можеше да ги запиташ, те биха ти отговорили:

— Едно е да стоиш по принуждение в чуждия свят, а друго — да останеш там по своя воля, след като знаеш, че така участвуващ в изграждането на първата звездна база на човечеството за проучване на околните звезди и планети. Когато човек може свободно да избира, той винаги ще предпочете онова, което повече го привлича. Пък и да откара „Земя-2“ обратно в Слънчевата система може и намален екипаж. Дванадесет души са напълно достатъчни. След като това пространство е вече проучено, ще бъде преминато за трети път. А тук ние сме много по-необходими. Старият звездолет след заминаването на А—II—1 ще бъде зареден с гориво и ще отиде да изследва системата на Толимак. Предстои да се проучат още сто и шест планети. Корабите са готови. Те се нуждаят от екипаж. Тук има толкова много задачи, че хората съвсем не са достатъчни. Защо да се връщаме на Земята? Там и без нас има достатъчно много хора.

Така биха ти отвърнали Сигма и Ксенон. И то щеше да бъде вярно. Но това нямаше да е истината. А истинската причина за оставането им беше друга. Те не ни я казаха, но ние я знаехме. Защото я чувствувахме, защото и нас ни привличаше желанието да останем в Новия свят. Но нали някой трябваше да върне звездолета, да успокои човечеството, да му върне теб, Астер.

Ксенон и Сигма, и всички другари от втората експедиция решиха да останат в Новия свят. Решиха доброволно, въпреки че не бяха длъжни да го направят, защото... защото са хора. Лишиха се от мечтаната възможност да видят любимата родна планета, обрекоха се на многогодишно изгнание, на рискове, отидоха срещу възможната си смърт. Именно защото са хора. Само за това.

Защо първобитният човек е яхнал плаващия дънер и се е спуснал по течението на реката? — Да дири нови земи.

Защо древните мореплаватели са навлизали в страшния, безбрежен океан с прогнилите си корабчета? — Да откриват нови страни.

Защо първите въздухоплаватели са се извисявали в царството на птиците, на балони и на примитивни самолети? Защо първите космонавти са напусkali Земята? — Да търсят нови светове.

Защо ние полетяхме към далечните звезди, въпреки че имахме на Земята всичко, което можехме да пожелаем? — За да опознаем Вселената, вечната, безкрайната Вселена.

Човекът винаги е бил и ще си остане такъв — недоволен от постигнатото, жаден за новото, търсач на неизживяно щастие. Такива бяха Сигма и Ксенон, такива сме ние всички, такива бяха Рубина и Телур. Такъв ще бъдеш и ти.

След отлитането ни твоите спомени се избистрят. И ние няма да ти разказваме как протичаше животът ни в звездолета, как организирахме обучението ти, как те възпитавахме. В усилията ни да върнем на човечеството, на мястото на четиримата загинали, един нов пълноценен негов син, достоен за родителите си, вземаше участие вече и ти. Но още една истина ние ти дължим. Без нея разказът ни няма да бъде докрай искрен.

Ние бяхме удостоени от човечеството с великата чест да сме първите хора, изпратени към далечните звездни светове. Ние се борихме според силите си, претърпяхме много страдания и мъки, четирима Космосът ни отне, победихме Времето и Пространството, чуждия свят, себе си.

Но ние не изпълнихме възложената ни задача.

Ако не беше прелетял вторият звездолет, ние щяхме да останем завинаги на Неогеа.

Но дори и да не се беше случвало нещастieto, нашата експедиция все пак оставаше безсмислена. Защото ние и при пълен успех трябваше да се върнем четиридесет и пет години след отлитането ни. А втората експедиция, макар че напусна Земята шест години след нас, щеше да ни изпревари с цели десет години. Тя разполагаше с по-бърз звездолет, с по-съвършени заводски инсталации. Това ѝ даваше възможност да изпълни задачата си вместо за четиридесет и пет години само за двадесет и девет години. Тя обезсмисляше нашата жертва. Тя ни направи излишни.

Ти, който не познаваш още човечеството, би могъл да помислиш:

Защо е било нужно да се изпраща първият звездолет за четиридесет и пет години, след като вторият, само шест години по-

късно, ще изпълни същата задача по-сигурно и само за двадесет и девет години?

Но човечеството никога не е правило подобни сметки. То винаги е влизало в борба с наличните си средства, не е чакало кога тази борба ще стане по-лека, нито кога успехът му ще бъде по-сигурен. И затова винаги е побеждавало, побеждава и ще побеждава. Бъди и ти, Астер, винаги достоен син на Великото, вечното, непобедимото човечество!

Астер затвори тетрадката. Дълго седя замислен, замечтан. След това отново загледа в окуляра на телескопа синята точица край звездата със спектрален клас дГ-3.

Земята край Слънцето.

Звездолетът всяка секунда се приближаваше към нея с тридесет и осем хиляди километра.

Да, сега тя бе станала много по-близка.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.